

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü

2025 YILI
BİRİM FAALİYET RAPORU

Ocak 2026
ANKARA

“Milli ekonominin temeli tarımdır. İşte bu nedenle tarımda kalkınmaya önem vermekteyiz. Köylere kadar yayılacak programlı ve pratik çalışmalar bu amaca erişmeyi kolaylaştıracaktır. Fakat bu önemli isteği uygun bir biçimde amacına ulaştırabilmek için ilk önce ciddi çalışmalara dayalı bir tarım politikası belirlemek ve onun için de, her köylünün ve bütün vatandaşların kolayca kavrayabileceği ve severek uygulayabileceği bir tarım rejimi kurmak gereklidir.”

“Gerek tarım, gerek memleketin varlık ve genel sağlığı konularında önemi kesin olan ormanlarımızı da modern önlemlerle iyi duruma getirmek, genişletmek ve en yüksek faydayı sağlamak da önemli kurallarımızdan biridir.”

K. Atatürk

İbrahim YUMAKLI
Tarım ve Orman Bakanı

Prof. Dr. Ahmet GÜMEN
Bakan Yardımcısı

GENEL MÜDÜR SUNUŞU

Küresel ölçekte iklim değişikliğinin etkilerinin derinleştiği, doğal kaynaklar üzerindeki baskının arttığı ve gıda tedarik zincirlerinin kırılganlaştığı günümüzde, tarımsal Ar-Ge faaliyetlerinin önemi her zamankinden daha fazla artmıştır.

Bu anlayışla Ar-Ge çalışmalarında; sürdürülebilir tarımsal üretimi destekleyen, iklim değişikliğine uyum ve azaltım odaklı, verimliliği artıran ve doğal kaynakları koruyan bir yaklaşım esas alınmıştır. Bitkisel ve hayvansal üretimden su ve toprak yönetimine, biyoteknolojiden dijital

tarım uygulamalarına kadar geniş bir alanda yürütülen çalışmalar, ülkemizin tarımsal rekabet gücünü artırmayı ve üreticilerimizin karşı karşıya kaldığı riskleri azaltmayı hedeflemiştir.

Bilimsel başarı; nitelikli insan kaynağı, güçlü araştırma altyapısı ve etkin bir planlama sürecinin bütüncül şekilde yürütülmesiyle mümkündür.

132 yılı aşkın araştırma tecrübesine sahip Genel Müdürlüğümüz, sahip olduğu kurumsal birikim ve bilimsel kapasite ile ülkemiz tarımının geleceğine yön verecek bilgi ve teknolojileri üretmeye kararlılıkla devam etmektedir.

Yürütmüş olduğumuz çalışmalara katkı sağlayan tüm araştırmacılarımıza, teknik personelimize, paydaş kurumlarımıza ve üreticilerimize teşekkür ediyor; hazırlanan bu birim faaliyet raporunun karar vericiler ve sektör paydaşları için yol gösterici olmasını temenni ediyorum.

Dr. M. Altuğ ATALAY

Genel Müdür

ÜST YÖNETİCİ SUNUŞU

İÇİNDEKİLER

I-GENEL BİLGİLER.....	1
A- Misyon ve Vizyon	1
B- Yetki, Görev ve Sorumluluklar	1
C- İdareye İlişkin Bilgiler.....	1
1. Fiziksel Yapı.....	1
2. Teşkilat Yapısı.....	2
3. Teknoloji ve Bilişim Altyapısı.....	2
4. İnsan Kaynakları.....	3
5. Sunulan Hizmetler.....	3
6. Yönetim ve İç Kontrol Sistemi.....	4
II-AMAÇLAR ve HEDEFLER.....	5
A- Temel Politika ve Öncelikler.....	5
B- İdarenin Stratejik Planında Yer Alan Amaç ve Hedefler.....	5
C- Diğer Hususlar.....	7
III-FAALİYETLERE İLİŞKİN BİLGİ VE DEĞERLENDİRMELER.....	8
A- Malî Bilgiler.....	8
1. Bütçe Uygulama Sonuçları.....	8
2. Temel Malî Tablolara İlişkin Açıklamalar	10
B- Performans Bilgileri.....	10
1- Program, Alt Program, Faaliyet Bilgileri.....	10
1.1-Bahçe Bitkileri Araştırmaları	10
1.2-Bitki Sağlığı Araştırmaları.....	13
1.3-Hayvan Sağlığı, Gıda ve Yem Araştırmaları.....	16
1.4-Hayvancılık ve Su Ürünleri Araştırmaları.....	21
1.5-Tarım Ekonomisi, Proje Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler.....	33
1.6-Tarla Bitkileri Araştırmaları.....	42
1.7-Toprak ve Su Kaynakları Araştırmaları.....	48
2- Performans Sonuçlarının Değerlendirilmesi.....	66
i. Alt program hedef ve göstergeleriyle ilgili gerçekleşme sonuçları ve değerlendirilmeler.....	66
ii. Performans denetim sonuçları.....	67
3- Stratejik Plan Değerlendirme Tabloları.....	67
4- Performans Bilgi Sisteminin Değerlendirilmesi.....	72
IV-KURUMSAL KABİLİYET VE KAPASİTENİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	73
A-Üstünlükler.....	73
B- Zayıflıklar.....	73

EKLER

İç Kontrol Güvence Beyanı

TABLolar

Tablo 1: TAGEM ve Enstitü Müdürlükleri Personel Varlığı	3
Tablo 2: 2025 Yılı Bütçe Uygulama Sonuçları (TL)	8
Tablo 3: TAGEM ve Enstitüler 2025 Yılı Sermaye Giderleri (YİKOB dahil)	9
Tablo 4: 2025 Yılı Salımı Yapılan Biyolojik Mücadele Etmenlerine Ait Bilgiler	14
Tablo 5: Araştırma Haricinde Yürütülen Bitki Sağlığı Faaliyetleri	14
Tablo 6: 2025 Yılında Araştırma Enstitülerini Ziyaret Eden Yabancı Katılımcı Sayısı	39
Tablo 7: Tarla Bitkilerinde 2025 Yılı PDG Toplantısında Görüşülen Proje Sayıları	42
Tablo 8: Araştırma Enstitüleri Tarım Alet ve Makinaları Test Sayıları.....	57
Tablo 9: Araştırma Enstitüleri Toprak Su Laboratuvarları 2025 Analiz Sayıları.....	65
Tablo 10: TAGEM 2025 Yılı Performans Gösterge Gerçekleşmeleri.....	66
Tablo 11: TAGEM Stratejik Plan Değerlendirme Tabloları.....	67

ŞEKİLLER

Şekil 1: TAGEM Organizasyon Şeması	2
Şekil 2: Uluslararası Projelerin Fon Kaynaklarına Göre Sayısal Dağılımı	36
Şekil 3: Dış Kaynak Türüne Göre Bütçe Dağılımı.....	37

I-GENEL BİLGİLER

A-Misyon ve Vizyon

2024-2028 Stratejik Planının misyonu “Tarım, orman ve su kaynakları ile doğal ekosistemleri koruyarak verimli ve sürdürülebilir tarımsal üretimi, yeterli ve güvenilir gıdaya erişimi ve kırsal kalkınmayı sağlamak amacıyla politikalar belirlemek ve uygulamak” ve “Türkiye Yüzyılında; tarım, orman ve su kaynaklarında sürdürülebilir ve güvenli bir gelecek” dir.

B-Yetki, Görev ve Sorumluluklar

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Müdürlüğümüzün görevleri:

- a)** Ulusal kalkınma planları doğrultusunda tarımsal araştırma ve geliştirme stratejilerini ve önceliklerini belirlemek, projeler hazırlamak, hazırlatmak, uygulamak ve uygulatmak.
- b)** Çeşit ve ırk geliştirmek, tescil ettirmek ve bunların nüve materyallerini üretmek.
- c)** Yerli gen kaynaklarını korumak ve geliştirmek, gen kaynaklarına erişim ve bunların yararının paylaşımını sağlamak; yetkilendirme, izleme ve denetleme çalışmalarını yapmak.
- d)** Tarımsal ürün piyasalarındaki ulusal ve uluslararası gelişmeleri izlemek, Bakanlığın görev alanına giren konularda araştırmalar yapmak ve yaptırmak.
- e)** Toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ve rasyonel kullanımı amacıyla araştırmalar yapmak.
- f)** Bakanlığa bağlı araştırma kuruluşlarının araştırma hedeflerini belirlemek ve bu kuruluşları denetlemek.
- g)** Hayvan ve bitki hastalıklarında kullanılan aşı, serum, biyolojik ve kimyasal maddeler ile koruma ilaçları hakkında ve bunların bileşimine giren etkili ve yardımcı maddeler konusunda araştırmalar yapmak.
- h)** Denizlerde ve iç sularda su ürünlerine ilişkin bilimsel araştırmalar yapmak ve yapılmasını desteklemek.
- i)** Gıda, yem ve mekanizasyon konusunda araştırmalar yapmak.
- j)** Ulusal ve uluslararası alanda araştırma-geliştirme faaliyetleri yürütmek ve bu kapsamdaki projeleri desteklemek.
- k)** Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

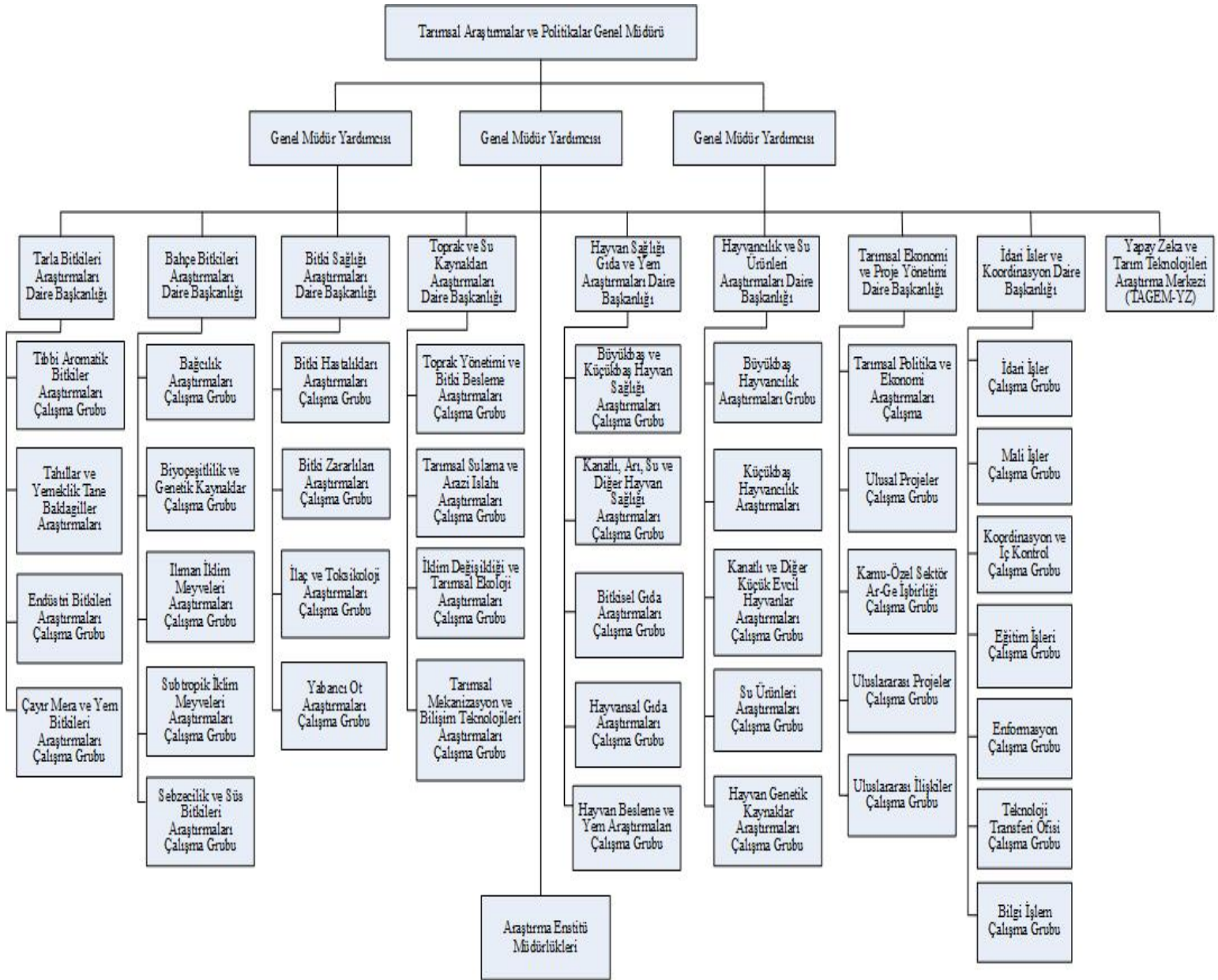
C-İdareye İlişkin Bilgiler

1-Fiziksel Yapı

Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Türkiye Milli Botanik Bahçesi Müdürlüğü ile birlikte 42.700 m² lik bir giriş kompleks üzerinde faaliyet göstermektedir. Söz konusu kompleks bünyesinde TAGEM İdari Binası, 490 kişilik Konferans Salonu ve Otopark mevcuttur.

2-Teşkilat Yapısı

Şekil 1: TAGEM Organizasyon Şeması

3-Teknoloji ve Bilişim Altyapısı

Kullanıcı Bilgisayarı Sayısı	: 267 Adet
Network Yazıcı Sayısı	: 5 Adet
Kişisel Yazıcı Sayısı	: 14 Adet
Ana Makine Sayısı	: 10 Adet
Çalışan Uygulama Programı Sayısı	: 10 Adet
Standart Ofis Programı Lisans Sayısı	: 267 Adet
İnternet Hızı	: 200 Mb/s Metro Ethernet

4-İnsan Kaynakları

Tablo 1: TAGEM ve Enstitü Müdürlükleri Personel Varlığı

BİRİM	GİH		TEKNİK HİZMETLER			SAĞLIK HİZMETLERİ			TARIM VE ORMAN UZMANI VE YARDIMCISI	4/B SÖZLEŞMELİ PERSONEL	İŞÇİ PERSONEL	TOPLAM
	GİH İDARECİ	GİH DİĞER (1)	MÜHENDİS(2)	TEKNİKER TEKNİSYEN	DİĞER TEKNİK HİZMET (3)	VETERİNER HEKİM	VS	TEKNİKER / DİĞER SAĞLIK				
TAGEM	13	16	167	5	3	24	0	1	25	0	41	295
Araştırma Enstitüleri	98	374	2.046	394	20	134	51	176	3	299	2.975	6.570
TOPLAM	111	390	2.213	399	23	158	51	177	28	299	3.016	6.865

(1) Şef, VHKİ, Bilgisayar İşletmeni, Hizmetli, Memur, Ayniyat Saymanı, Sivil Savunma Uzmanı, Sayman, Programcı, Uzman, Grafiker, Gemi Adamı

(2) Mühendis (Ziraat, Gıda, Su Ürünleri ve diğer unvanlı mühendisler)

(3) Mimar, Şehir Plancısı, Ekonomist, Sosyolog, Araştırmacı vb. tüm teknik hizmetler sınıfı

(4) Veteriner Hekim, Veteriner Sağlık Teknikeri, Veteriner Sağlık Teknisyeni dışında kalan tüm sağlık hizmetleri sınıfı unvanları (Biyolog vb.)

NOT:

1. Özlük hakları Genel Müdürlüğümüzde olup, Enstitü Müdürlükleri veya farklı birimlerde geçici görevlendirme ile çalışan personel sayısı: **19**

2.Özlük hakları Enstitü Müdürlüklerinde olup, Genel Müdürlüğümüzde geçici görevli olarak çalışan personel sayısı: **112**

5-Sunulan Hizmetler

Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü tarafından “tarımsal araştırma ve politika oluşturma” faaliyet alanında;

- Bahçe Bitkileri Araştırmaları,
- Bitki Sağlığı Araştırmaları,
- Biyoçeşitlilik ve Genetik Kaynaklar Araştırmaları,
- Gıda ve Yem Araştırmaları,
- Hayvancılık Araştırmaları,
- Hayvan Sağlığı Araştırmaları,
- Tarla Bitkileri Araştırmaları,
- Su Ürünleri Araştırmaları,
- Tarım Ekonomisi ve Politikaları Araştırmaları,
- Tarımsal Mekanizasyon Araştırmaları,
- Toprak ve Su Kaynakları Araştırmaları,
- İklim Değişikliği Araştırmaları,
- Dijital Tarım ve Yapay Zeka Araştırmaları çalışmaları yürütülmektedir.

6-Yönetim ve İç Kontrol Sistemi

- Genel Müdürlüğümüz bünyesinde çalışan personelin görev envanter tabloları düzenli olarak güncellenmiştir. 2025 yılı İç Hareketlilik Analiz Tabloları hazırlanmıştır.
- Genel Müdürlüğümüz fonksiyonel organizasyon şemaları hazırlanmış ve güncellenmiştir.
- Tüm iş pozisyonlarına ilişkin İş (Görev) tanımları, hazırlanmış, güncellenmiş ve çalışan personellere tebliğ edilmiştir. İş pozisyonlarına ilişkin eğitim deneyim tabloları hazırlanmış ve güncellenmiştir.
- Yeni atanan personellere iş tanımları, hazırlanan TAGEM etik davranış kuralları ve kamu personeli etik sözleşmesi tebliğ edilmiştir.
- Bakanlık Makamının 06.03.2022 tarih ve 4522509 sayılı Olur'u ile yürürlüğe giren Tarım ve Orman Bakanlığı Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planına ilişkin 2025 yılı raporları altışar aylık dönemler halinde Bakanlığımız Strateji Geliştirme Başkanlığınca geliştirilen iks uygulama yazılımına işlenmiştir.
- İzleme ve değerlendirme çalışmaları kapsamında, 2025 yılı İç Kontrol Sistemi İzleme Formları altışar aylık dönemler halinde Bakanlığımız Strateji Geliştirme Başkanlığına sunulmuştur.
- TOB Süreç Rehberi doğrultusunda, Genel Müdürlüğümüz ve Araştırma Enstitülerine ait iş süreçleri konusunda tüm birimlerimiz bilgilendirilmiş ve Strateji Geliştirme Başkanlığı ile işbirliği içerisinde güncelleme çalışmaları yapılmıştır.
- Tarım Orman Bakanlığı Risk Yönergesi doğrultusunda, 2025 yılı risk değerlendirme çalışmaları tamamlanarak, Strateji Geliştirme Başkanlığınca geliştirilen iks uygulama yazılımına işlenmiştir. TOB Risk Eylem Planında yer alan TAGEM ve Araştırma Enstitülerinin sorumlu olduğu risklere ilişkin gelişme raporları iks uygulama yazılımına kaydedilmiştir.
- İç Denetim Başkanlığı ve Sayıştay'dan gelen İç ve dış denetim raporlarında öngörülen eylemlerle ilgili gelişmeler takip edilmiştir. Bulgulara ilişkin gelişmeler raporlanarak düzenli olarak ilgili birimlere iletilmiştir.
- İç Kontrol sistemi kapsamında hazırlanan dokümantasyonun güncellenmiştir.

II-AMAÇLAR ve HEDEFLER

A-Temel Politika ve Öncelikler

10.07.2018 Tarihli ve 30474 Sayılı Resmi Gazete yayınlanan 1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 418 inci Maddesinde Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri altında yer alan görevler birim faaliyetlerinin temel politika ve önceliklerini oluşturmaktadır.

B-İdarenin Stratejik Planında Yer Alan Amaç ve Hedefler

Bakanlık 2024-2028 Stratejik Planında yer alan amaç ve hedefler;

1.Yeterli, Erişilebilir ve Sürdürülebilir Tarımsal Ürün Arzını Sağlamak

1.2. Bitkisel üretimde verim ve kaliteyi artırmak

1.2.4 Bitkisel üretimde verim ve kaliteyi arttırmaya yönelik sonuçlanan araştırma projesi sayısı

1.2.5 Bitkisel üretimde tescil edilen çeşit sayısı

1.4. Hayvansal üretimde verim ve kaliteyi artırmak

1.4.5 Hayvan ıslahına yönelik yürütülen Ar-Ge proje sayısı

1.4.6 Hayvancılıkta geliştirilen/tescil edilen hat/ırk sayısı

1.5. Balıkçılık ve su ürünleri kaynaklarını koruyarak, su ürünleri üretimini artırmak

1.5.6 Tescili yapılan su ürünleri tür sayısı

2. Üretimden Tüketime Kadar Gıda ve Yem Güvenilirliğini Sağlamak

2.2. Gıda güvenilirliğine yönelik uygulamaları geliştirmek, gıda kayıp ve israfının azaltılmasını sağlamak

2.2.4 Tarım-gıda sanayi atık artıklarının azaltılmasına ve ekonomiye kazandırılmasına yönelik sonuçlandırılan proje sayısı

2.3. Bitki sağlığı hizmetlerini geliştirmek

2.3.4 Biyolojik ve biyoteknik mücadele yöntemleri konusunda sonuçlanan proje sayısı

2.4. Hayvan sağlığı hizmetlerini geliştirmek ve hayvan refahını korumak

2.4.5 Hayvan sağlığı alanında sonuçlandırılan proje sayısı

4. Planlı, Dirençli ve Gelişime Açık Bir Tarım Sektörü Oluşturmak

4.2. Sürdürülebilir bir tarım sektörü için tarımsal risklerin etkilerini azaltmak, alt sektörlerle yönelik politika önerileri geliştirmek

4.2.4 Alt sektörler için hazırlanan orta ve uzun vadeli politika raporu sayısı

4.3. Tarımsal üretime yönelik Ar-Ge faaliyetleri geliştirmek ve sonuçlarının uygulamaya aktarılmasını sağlamak

4.3.1 Ar-Ge destek programı ve Kamu – Özel sektör iş birliği kapsamında sonuçlanan proje

sayısı

4.3.2 Gıda ve yem alanında sonuçlandırılan proje sayısı

4.3.3 Halk elinde ülkesel hayvan ıslahı proje sayısı

4.4. Tarımsal girdilerde dışa bağımlılığı azaltmak

4.4.1 Yerli ve milli gübre geliştirmek için sonuçlanan Ar-Ge proje sayısı

4.4.2 Geliştirilen ve üretilen kanatlı aşıları sayısı

4.4.3 Gıda endüstrisinde kullanılan yerli starter kültürlerin geliştirilmesine yönelik yapılan proje sayısı

4.5. Tarımda yenilikçi uygulamaları yaygınlaştırmak

4.5.1 Tarım makinaları ve teknolojileri konusunda sonuçlanan Ar-Ge proje sayısı

4.5.2 Pestisit ve gübre kullanımını azaltmak için geliştirilen akıllı teknoloji ve yöntem sayısı

5. Toprak ve Su Kaynakları ile Biyolojik Çeşitliliğin Sürdürülebilir Yönetimini Sağlamak

5.1. Toprağı koruyarak verimli kullanılmasını sağlamak

5.1.1 Gübreler ve gübrelerin etkin kullanımı için sonuçlanan Ar-Ge proje sayısı

5.1.2 Arazi uygunluk sınıflarının belirlenmesi için sonuçlanan proje sayısı

5.1.3 Koruyucu toprak işleme ve doğrudan ekim alanında sonuçlanan araştırma proje sayısı

5.3. Genetik kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliğini sağlamak

5.3.1 Halk elinde ve araştırma enstitülerinde canlı olarak korunan hayvan ırkı sayısı

5.3.2 Ulusal Su Ürünleri Gen Bankasında muhafaza altına alınan genetik materyal sayısı

5.3.3 Arazi ve tohum gen bankalarında korunan bitki tohumu sayısı

5.3.4 Tescili ve korunmasına yönelik çalışma yapılan yerel çeşit sayısı

6. İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesini ve Dirençliliği Artırmak

6.1. İklim değişikliğine uyum kapasitesini artırmak

6.1.1 İklim değişikliğinin tarıma etkileri ve uyum konusunda sonuçlanan Ar-Ge proje sayısı

6.1.2 Tarım ve mera topraklarında erozyon ve arazi bozulumu alanında sonuçlanan Ar-Ge proje sayısı

6.2. Sera gazı emisyon azaltım kapasitesini artırmak ve yenilenebilir enerji kullanımını yaygınlaştırmak

6.2.1 Tarımda sera gazı emisyonları ölçümü ve azaltım Ar-Ge proje sayısı

6.2.2 Tarımsal atıkların toprakta kullanımı için sonuçlandırılan Ar-Ge proje sayısı

6.2.3 Yenilenebilir enerji kaynaklarının tarımsal üretimde kullanılmasına yönelik araştırma proje sayısı

6.3. Tarımsal kuraklıkla mücadele kapasitesini artırmak

6.3.1 Tarımsal kuraklığın belirlenmesi ve izlenmesi konusunda sonuçlanan Ar-Ge proje sayısı

6.3.2 Tarımda etkin su yönetimi için sonuçlanan Ar-Ge proje sayısı

6.3.3 Tarımsal kuraklıkla mücadeleye yönelik eğitilen uzman/personel sayısı

7. Kurumsal Kapasiteyi Geliştirmek

7.3. Sürekli öğrenen bir organizasyon yapısı oluşturmak

7.3.5 Kadın erkek fırsat eşitliğinin güçlendirilmesi amacıyla düzenlenen atölye ve farkındalık faaliyeti sayısı

C-Diğer Hususlar

Ulusal düzeyde hazırlanan tematik/sektörel strateji belgeleri ve eylem planlarında Genel Müdürlüğümüz sorumluluğuna verilen faaliyetler ve çalışmalar dönemler halinde koordine edilerek ilgili kurum ve kuruluşlara iletilmektedir.

III-FAALİYETLERE İLİŞKİN BİLGİ VE DEĞERLENDİRMELER

A-Malî Bilgiler

1-Bütçe Uygulama Sonuçları

Tablo 2: 2025 Yılı Bütçe Uygulama Sonuçları (TL)

Eko. Kod	Bütçe Giderleri	Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ)	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
		1	2	3	(3/2)
01	Personel Giderleri	152.912.000	160.412.000	158.838.747	99
1	Memurlar	152.912.000	160.412.000	158.838.747	99
02	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	21.003.000	25.203.600	23.011.326	91
1	Memurlar	21.003.000	25.203.600	23.011.326	91
03	Mal Ve Hizmet Alım Giderleri	4.002.000	4.002.000	3.303.608	83
2	Tüketime Yönelik Mal Ve Malzeme Alımları	870.000	870.000	870.000	100
3	Yolluklar	1.090.000	1.090.000	883.124	81
5	Hizmet Alımları	1.372.000	1.372.000	920.484	67
6	Temsil Ve Tanıtma Giderleri	150.000	150.000	150.000	100
7	Menkul Mal, Gayri maddi Hak Alım, Bakım Ve Onarım Giderleri	480.000	480.000	480.000	100
8	Gayrimenkul Mal Bakım Ve Onarım Giderleri	40.000	40.000	0	0
05	Cari Transferler	1.559.320.000	2.266.890.000	2.266.889.908	100
4	Hane Halkına Yapılan Transferler	1.472.700.000	2.240.089.000	2.240.089.000	100
6	Yurtdışına Yapılan Transferler	86.620.000	26.801.000	26.800.908	100
06	Sermaye Giderleri	98.288.000	162.697.000	159.702.432	98
1	Mamul Mal Alımları	35.508.000	135.778.000	134.333.476	99
2	Menkul Sermaye Üretim Giderleri	32.860.000	13.565.000	13.159.432	97
3	Gayri Maddi Hak Alımları	1.050.000	300.000	271.770	91
6	Menkul Malların Büyük Onarım Giderleri	270.000	0	0	0
7	Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri	8.650.000	4.315.000	4.288.292	99
9	Diğer Sermaye Giderleri	19.950.000	8.739.000	7.649.462	88
TOPLAM		1.835.525.000	2.619.204.600	2.611.746.021	100

Tablo 3: TAGEM ve Enstitüler 2025 Yılı Sermaye Giderleri (YİKOB Dahil)

Proje Adı	KBÖ	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
	1	2	3	(3/2)
Türkiye Patentli Büyük Ebeveyn ve Ebeveyn Geliştirme Projesi	105.859.000	122.972.205	102.559.806	83
Yumurtacı Damızlık Geliştirme Projesi	51.750.000	51.750.000	51.577.246	100
Etçi Damızlık Geliştirme Projesi	54.109.000	71.222.205	50.982.560	72
Bitkisel Üretim Araştırma Altyapısının Geliştirilmesi	291.128.000	360.987.256	265.172.271	73
Türkiye Geofit Bahçesi Projesi	23.556.000	756	0	0
TAGEM Arş. Ens. Sulama Alt Yapı. İyileş. ve Mod. Pro.	70.000.000	70.000.000	69.386.441	99
Hatay Zeytincilik Arş. Enst. Müd. Mrk. ve Lab. Bin. Yap.	11.763.000	18.334.055	18.303.968	100
Üzüm ve Teknolojileri Arş. Gel. ve Uygulama Merkezi	38.877.000	54.572.939	54.568.516	100
Ülkesel Ayçiçeği Islah Teknolojileri Araştırma Merkezi	36.660.000	72.788.100	7.496.262	10
Bitki Sağlığı Araştırmaları Merkez Laboratuvarı Projesi	7.895.000	7.895.000	7.894.720	100
Sert Kabuklu Mey. Arş. Ens. Müd. Mrk. ve Lab.Bin. Yap.	1.000	2.001.000	1.000	0
Tarım Mak. ve Tek.Ar-Ge ve İn. Alt. Yap.İyileş. ve Mod.	60.000.000	60.000.000	59.366.837	99
Kısır Böcek Üretim Merkezi Alt Yapısının Geliştirilmesi	23.556.000	23.556.000	19.871.727	84
TAGEM Arş. Ens. Müd. Sera Mod. Pro. (TAGEMSER)	18.820.000	51.839.406	28.282.800	55
Bitkisel Üretim ve Tarımsal Ekonomi Araştırmaları	176.289.000	126.539.878	122.093.845	96
Tarımsal Ekonomi Araştırmaları Projesi	36.000.000	27.000.000	26.305.011	97
Tarla Bitkileri Araştırmaları Projesi	38.000.000	27.500.000	26.683.440	97
Bahçe Bitkileri Araştırmaları Projesi	35.289.000	24.789.000	23.732.871	96
Toprak Ve Su Kaynakları Araştırmaları Projesi	43.000.000	30.000.000	29.121.433	97
Bitki Sağlığı Araştırmaları Projesi	24.000.000	17.250.878	16.251.090	94
Muhtelif İşler (Tarım Bitkisel)	120.600.000	120.600.000	57.363.089	48
Tamamlama (TAGEM)	30.000.000	30.000.000	22.275.223	74
Tohum Gen Bankası Modernizasyonu Projesi	30.000.000	30.000.000	510.000	2
Hayvancılık Tesisi Modernizasyonu	30.000.000	30.000.000	4.000.000	13
Sulama Sistemleri Modernizasyonu	19.500.000	19.500.000	19.479.000	99
Toprak Düzenleyicisi Ar-Ge Tes. Modern.	8.100.000	8.100.000	8.098.866	100
Biyolojik Mücadele Ar- Ge Tesisi Rehab.	3.000.000	3.000.000	3.000.000	100
Hayvansal Üretim ve Hayvan Hast. Araş. Kap. Destek. Projesi	82.341.000	105.292.898	95.842.284	91
Hayvan Hastalık ve Zararlıları İle Müc. Arş. Projesi	40.000.000	40.801.000	31.661.015	78
Hayvansal Üretim Araştırmaları Projesi	42.341.000	64.491.898	64.181.269	100
Gıda Starter Kültür Çalışmaları	12.000.000	12.000.000	11.949.632	100
Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Islahı ve Adaptasyonu Projesi	480.884.000	549.177.087	413.723.373	75
Anadolu Alacası Geliştirme Projesi	9.150.000	9.150.000	9.097.135	99
Bahri Dağdaş Uluslar.Tar. Araş. Enst. Hayvancılık Alt. Geliş. Pro.	41.000.000	47.289.855	988.804	2
Uluslararası Hayvancılık Araştırma Eğitim Merkezi	196.050.000	225.367.277	137.237.735	61
Ülkesel Merinos Geliştirme Projesi	219.000.000	251.685.954	251.623.319	100
Anadolu Mandası Islah ve Geliştirme Merkezi	15.684.000	15.684.000	14.776.380	94
Ülkesel Gıda ve Yem Araştırmaları Programı	18.700.000	14.700.000	14.142.637	96
Bitkisel Biyolojik Çeşitlilik ve Korunması Projesi	15.000.000	10.000.000	9.742.741	97
Glutensiz Ürünler Ar-Ge Merkezi	16.470.000	8.470.000	8.059.274	95
Biyogüvenlik Ar-Ge Projesi	14.000.000	9.000.000	8.893.755	99
Su Ürünleri İleri Araştırma ve Geliştirme Merkezi	30.000.000	20.489.720	15.076.464	74
Su Ürün Araş. Kapasitesinin Desteklemesi	71.800.000	61.800.000	60.842.846	98
Et ve Et Ürünleri Ar-Ge Merkezi	10.000.000	15.600.000	5.402.444	35
Gıda Pilot Tesisi İleri Meyve-Sebze İşleme Tek. Ar-Ge Merkezi	5.000.000	3.000.000	2.999.998	100
İklim Akıllı Tarımsal Araştırma Çalışmaları	70.578.000	140.878.000	139.045.269	99
TOPLAM	1.520.649.000	1.681.507.044	1.332.909.728	79

2-Temel Malî Tablolara İlişkin Açıklamalar

Genel Müdürlüğümüz personelinin maaş ve özlük haklarına ilişkin giderlerinde kullanılmak üzere “01 Personel Giderleri” için 152.912.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Yıl içinde revize edilerek ödenek miktarı 160.412.000 TL dir. Harcaması 158.838.747 TL'si (% 99) harcanmıştır.

“02 Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri” için 21.003.000 TL tahsis edilmiştir. Yıl içinde 4.200.600 TL eklenen, ödenek sonucu, toplam ödenek 25.203.600 TL olarak gerçekleşmiştir. 23.011.326 TL'si (% 91) harcanmıştır.

Genel Müdürlüğümüze üretime ve tüketime yönelik mal ve hizmet alımları, yolluklar, görev giderleri, hizmet alımları, temsil tanıtma giderleri, menkul mal, gayrimaddi hak alım, bakım ve onarım giderleri, gayrimenkul mal bakım ve onarım giderleri hizmetleri ödemelerine 4.002.000 TL tahsis edilmiştir. Revizeli ödenek olarak “03 Mal Ve Hizmet Alım Giderleri” için 4.002.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Bunun 3.303.608 TL'si (% 83) harcanmıştır.

Kar amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferleri, hane halkına yapılan transferleri, yurtdışına yapılan transferleri içeren “05 Cari Transferler” için 1.559.320.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Yıl içinde Hayvan Gen Kaynağı Desteği Ödeme 767.389.000 TL ödenek eklenmiş, Yurtdışına yapılan transferler ödeneginden 59.819.000 TL ödenek tenkis edilmiştir. Toplam 05 tertibi Revizeli ödenek 2.266.890.000 TL olarak gerçekleşmiştir. Bunun 2.266.889.908 TL'si (% 100) harcanmıştır.

Genel Müdürlüğümüzce yürütülen Hayvan Gen Kaynağı Desteklemesi ve Ar-ge Destekleme ödemeleri kapsamında onbinde 5 oranında komisyon ödemesi kesilmektedir.2025 yılı içinde 787.000 TL destekleme ödemesi komisyonu tahsis edilmiştir. Ödenegın 335.484 TL'si komisyon olarak ödenmiştir.

B-Performans Bilgileri

1-Program, Alt Program, Faaliyet Bilgileri

1.1-Bahçe Bitkileri Araştırmaları

Çeşitlendirme Çalışmaları

Araştırma enstitülerimizde Bahçe Bitkilerinde 2025 yılında devam eden ıslah çalışmaları sonucunda; Ilıman iklim meyvelerinde 2 fındık (Hopalak ve Süslü), 18 süs bitkisi (12 gül, 2 karanfil, 2 kasımpatı, 1 ters lale, 1 allıgelin), 2 üzüm çeşidi (Alaşya ve Pütürge Kırmızısı) çeşidi, subtropik iklim meyvelerinde 5 adet subtropik meyve 1 incir (Ada Güzeli), 3 Zeytin (Kaya, Uğur, Elvan), 1 dikenli incir (Türkay) çeşidi olmak üzere **5 yeni meyve çeşidi tescil ettirilmiştir.**

Süs bitkileri araştırma faaliyetleri ile geliştirilen **yerli gül** çeşitlerinden “Fatih 1453, Banu, Yiğit, Bayrak 2023, Yaban Güllü, Gülsarı 1923, 3 Nisan, Gülce ve Solmaz 66” **gül çeşitlerimiz özel sektöre devredilmiştir.**

Toplantı ve Faaliyetler

7-8 Ekim 2025 tarihlerinde Isparta Eğirdir Meyvecilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü ev sahipliğinde TİKA ve Avrupa Birliği Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün desteklediği, Türk Cumhuriyet'inden devletlerin, üniversitelerin ve enstitülerin katılımı ile **“Sürdürülebilir Meyve-Bağ Fidancılığı Çalıştayı”** düzenlenmiştir.

Yaşanan zirai don sonrası Genel Müdürlüğümüze bağlı **12 araştırma enstitümüz** tarafında **53 ilde** İl Tarım ve Orman Müdürlükleri ile iş birliği içinde, uzman araştırmacılarla birlikte zirai don öncesi ve sonrası alınabilecek önlemler konusunda hem teorik hem de uygulamalı eğitimler düzenlemiştir. Araştırma Enstitülerimiz tarafından üreticilerle paylaşılacak üzere hazırlanan 12 meyve türü ve 1 genel olmak 13 adet liflet 81 İl Tarım ve Orman Müdürlüğüne ulaştırılmıştır. Bornova Zeytincilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nde, 7 Ocak 2025 tarihinde *“Anatolivar Projesi ve iklim Değişikliği Çağında Türkiye’de Zeytinciliğin Mevcut Durumu Çalıştayı”* gerçekleştirilmiştir.

“Dünya Zeytin Koleksiyon” bahçesinin kurulması ile Uluslararası Zeytin Konseyi üye ülkelerinin bütün gen bankası kuruluşları ile iş birliği geliştirilerek bir "network" oluşturulmuştur. Bu kapsamda Zeytincilik Araştırma Enstitü bünyesinde koleksiyon bahçesine dikilecek fidanlar 2013 yılı Haziran ayı itibarıyla yurtdışından Ülkemize gelmeye başlamıştır. Dünya Zeytin Koleksiyonu bahçesinde 2025 yılı itibarıyla 364 çeşide ulaşılmıştır. Çalışmaya önümüzdeki süreçlerde devam edilecek olup, Dünya Zeytin Koleksiyonu Bahçesinde yaklaşık 700 zeytin çeşidinin koruma altına alınması amaçlanmaktadır.

İncir Araştırma Enstitü Müdürlüğü tarafından 08.01.2025 “İncir Çalıştayı” (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi ve Ziraat Mühendisleri Odası İştiraki Olarak) düzenlenmiştir. 07.05.2025 tarihinde Prof. Dr. Mehmet Bozkurt Fizyoloji ve Toprak Analiz Laboratuvarı Açılışı yapılmıştır. 27.10.2025 tarihinde İncirde İklim Değişikliği ve Mikotoksin Semineri verilmiştir.

Alata Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü tarafından 28.03.2025 tarihinde, Akdeniz Bölgesinde meydana gelen don zararı sonrası, çiftçilere yönelik, don zararı gören meyve bahçelerinde yapılabileceklerin ele alındığı seminer çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Çiftçiler, çiftçi örgütleri, Bakanlık teşkilatları ve Tarım Kredi Kooperatifleri uzmanlarının katılım sağladığı seminerde *Muz, Turunçgil ve Avokado’da* don öncesi veya don sonrası yapılabilecek tedbirler ile don sonrası kurtarılması mümkün olan bitkilerin hızla toparlanmasını sağlayacak bakım faaliyetleri hakkında katılımcılar bilgilendirilmiştir.

Alata Bahçe Kùltürleri Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü’nde “Yapay Zeka Ve Tarımsal Araştırmalar Arama Konferansı” 25-26 Haziran 2025 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu arama konferansı ile; yapay zekâ (YZ), blok zinciri (BZ), nesnelerin interneti (Nİ) ve makine öğrenmesi (MÖ) teknolojilerinin temelini ve kullanım mantığı araştırmacılar ve katılımcılar ile paylaşılarak mevcut tarımsal araştırma programları ile bu teknolojilerin kullanımı üzerine tartışmalar yürütmek ve böylece ortak yaklaşımlar ve bilişimciler ile tarımsal araştırmacılar arasından ortak çalışma ve iş fırsatlarını aramak amaçlanmıştır.

Yerli tohumculuğumuzu Ar-Ge çalışmaları ile desteklemek ve geliştirmek üzere Bakanlığımızın müşteri kurum olduğu **“Sebze, Mısır ve Ayçiçeği Tohumculuğunda İklim Değişikliğine Uyumlu, Abiyotik ve Biyotik Stres Koşullarına Dayanıklı/Tolerant Yeni Hat/Çeşit ve Anaçların Geliştirilmesi”** başlıklı proje çağrısı kapsamında; çağrıya sunulan **“yazlık sebze”** ve **“kışlık sebze”** türlerindeki yeni teklif projeleri değerlendirme aşamasındadır.

Biyoçeşitlilik ve Genetik Kaynaklar konularında BM FAO Gıda ve Tarım için Genetik Kaynakları Komisyonu (CGRFA), Uluslararası Gıda ve Tarım için Bitki Genetik Kaynakları Antlaşması (ITPGRFA) ve Avrupa Bitki Genetik Kaynakları İş birliği Programı (ECPGR) çalışmaları kapsamında, TAGEM bünyesinde oluşturulan çalışma programına uygun olarak ülke pozisyonu oluşturmak maksadıyla:

✓ 1-4 Nisan 2025 tarihinde gerçekleştirilen olan ITPGRFA kapsamında “Çok Taraflı Sistemin İşleyişini Geliştirmek İçin Ad-Hoc Çalışma Grubunun 13. Toplantısı öncesinde hazırlık toplantısı 28 Mart 2025 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

✓ ITPGRFA Yönetim Kurulu 11. Oturumu öncesi çevrim içi hazırlık toplantısı 30 Ekim 2025 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

5-7 Kasım 2025 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirilen Balkanlar, Orta Asya ve Balkanlar Bölgelerinde ITPGRFA Çok Uluslu Kapasite Geliştirme Çalıştayı’na katılım sağlanmıştır.

24-29 Kasım 2025 tarihlerinde Lima/Peru’da gerçekleştirilen "Uluslararası Gıda ve Tarım için Bitki Genetik Kaynakları Antlaşması" (ITPGRFA) Yönetim Kurulu 11. Oturumuna ve 22-23 Kasım 2025 tarihlerinde düzenlenen bölgesel istişarelere katılım sağlanmıştır.

Uluslararası Projeler

Türkiye adına TAGEM’in paydaş olarak yer aldığı AB tarafından desteklenen “**Agroekoloji Yaşam Laboratuvarları ve Araştırma Altyapıları: AGROEKOLOJİ**” uluslararası iş birliği projesi kapsamındaki 2025 yılında ilk araştırma çağrısı yayınlanmıştır. AB proje ortaklığı tarafından kabul edilen uluslararası ortak fonlu 19 araştırma projesinden 2 projede TAGEM araştırma enstitüleri yer almakta olup, projeler 2025-2027 yılları arasında yürütülecektir.

TAGEM Projeleri

2025 yılı Proje Değerlendirme Grubu Toplantısında;

Ilıman İklim Meyveleri Araştırmaları Çalışma Grubunda 23 adet yeni teklif, 15 adet sonuçlanan, 80 adet devam eden proje bulunmaktadır.

Subtropik İklim Meyveleri Çalışma Grubunda 16 adet yeni teklif, 15 adet sonuçlanan, 53 adet devam eden proje bulunmaktadır.

Sebzecilik ve Süs Bitkileri Araştırmaları Çalışma Grubunda 7 adet yeni teklif, 23 adet sonuçlanan, 41 adet devam eden proje bulunmaktadır.

Bağcılık Araştırmaları Çalışma Grubunda 15 adet yeni teklif, 14 adet sonuçlanan ve 27 adet devam eden proje bulunmaktadır. 2025 yılında Bağcılık Araştırmaları Çalışma Grubunda 2 adet bilgi amaçlı proje görüşülmüştür.

Biyçeşitlilik ve Genetik Kaynaklar Çalışma Grubunda 21 adet yeni teklif, 20 adet sonuçlanan, 40 adet devam eden proje bulunmaktadır.

AR-GE Destek Projeleri

TAGEM – Ar-Ge Destek Programı kapsamında Sebzecilik ve Süs Bitkileri Araştırmaları Programı kapsamında 3 adet sonuçlanan ve 1 adet devam eden, Ilıman İklim Meyveleri Araştırmaları Programı kapsamında 1 adet devam eden, Subtropik İklim Meyveleri Araştırmaları Programı kapsamında ise 1 adet sonuçlanan proje olmak üzere Bahçe Bitkileri Araştırmaları kapsamında 4 adet sonuçlanan, 2 adet devam eden proje bulunmaktadır.

KKTC Projeleri

Bakanlığımız ile KKTC Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı arasında “Araştırmalar Alanında İş birliği” Protokolü kapsamında; bahçe bitkileri altındaki gruplarda 2025 yılında devam eden projeler aşağıda yer almaktadır.

- ✓ KKTC’de Yetiştirilen Verigo Üzüm Çeşidinde Klon Seleksiyonu Çalışmaları
- ✓ KKTC’de Yetiştirilen ve Seleksiyon Yoluyla Seçilmiş Keçiboynuzu Genotiplerinin Tescili ile Üretimde Kalite ve Verimin Artırılması
- ✓ KKTC Yabani Zeytin Populasyonlarından Seleksiyon Yolu ile Yeni Çeşit Geliştirilmesi
- ✓ KKTC Koşullarında Bazı Zeytin Çeşitlerinin Adaptasyon Durumlarının Araştırılması ve

Yerli Zeytin Genotiplerinin Karakterizasyonu (2. İş Paketi)

✓ KKTC’de Turunçgillerde Virüslerden Arındırma ve Çeşit Geliştirme Projesi

Biyçeşitlilik ve Genetik Kaynak Araştırmaları

TAGEM’e bağlı iki Tohum Gen Bankası ve vegetatif materyalin muhafaza edildiği Arazi Gen Bankası ile bitki genetik kaynaklarının ex-situ koruma faaliyetleri sürdürülmektedir.

2025 yıl sonu itibari ile Ulusal Tohum Gen Bankasında ve Türkiye Tohum Gen Bankasında tohum örneği olmak üzere toplam 122.750 tohum muhafaza altındadır.

Tohum olarak saklanması mümkün olmayan meyve ve asma gen kaynakları, arazi gen bankalarında muhafaza edilmektedir. Araştırma Enstitülerimiz bünyesinde yer alan 18 adet Arazi Gen Bankasında 107 türe ait 10.108 canlı örnek mevcut olup, 6 Araştırma Enstitümüzde de 1.000 türde 7.000 popülasyona ait soğanlı ve yumrulu doğal süs bitkisi (geofit) muhafaza ve kayıt altına alınmıştır.

2020-2022 yılı çalışmaları kapsamında ülkemizin değişik bölgelerinden Bakanlığımıza ulaşan toplam 1537 adet yerel çeşit (ata tohumu) örneği İzmir ve Ankara’da bulunan Tohum Gen Bankalarımızda muhafaza altına alınmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda teslim edilen örnekler arasında tekrarlanan çeşitler, standart çeşitler veya açık tozlanan ticari çeşitler tespit edilmiş olup; 2025 yılı itibariyle toplamda 49 tescilli yerel çeşidimiz bulunmaktadır.

TAGEM bünyesinde; tohumlarında çimlenme problemi olan, inatçı tohumlara sahip, vegetatif olarak muhafaza edilmelerinde zorluklar yaşanan, endemik ya da tehdit altında olan kültür veya doğal bitkilerinin kriyoprezervasyon yöntemleri ile dondurularak muhafaza edilme çalışmaları başlatılmış olup 2024 yılı proje döneminde; *Sideritis tmolea* P.H. Davis (Bozdağ sivriçay) *in vitro* kültüre alma çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Daha önceki yıllardaki çalışmalarda kriyoprezervasyon protokolleri oluşturulan *Mentha* spp. *Thymus cilicicus*, *Origanum sipyleum* ve *Salvia smyrnaea* türlerinin *in-vitro* ortamda çoğaltım ve muhafaza çalışmalarına devam edilmiştir. Kriyoprezervasyon için tür bazında optimizasyon çalışmaları devam etmektedir. 2025 yılı içerisinde Ulusal Kriyobank’ın kurulması planlanmaktadır.

1.2.Bitki Sağlığı Araştırmaları

Bitki Sağlığı Araştırmaları Projesi

Ülkemizde mevcut hastalık, zararlı ve yabancı otlar ile mücadelede, başta biyolojik mücadele olmak üzere alternatif mücadele metotlarının kullanılmasına öncelik vermek, zirai mücadele ilaçlarının kullanımını asgariye indirmek suretiyle, zirai mücadelenin ekonomik ve etkili bir şekilde yapılabilmesini sağlamak, pestisit kalıntısı olmayan güvenilir ürünler elde etmek, çevreyi ve doğal dengeyi korumak amacıyla proje çalışmaları yürütülmektedir.

2025 yılı Bitki Sağlığı Araştırmaları Proje Değerlendirme Grup toplantılarında; Bitki zararlıları araştırmaları değerlendirme toplantısında 42 adet, bitki hastalıkları araştırmaları değerlendirme toplantısında 62 adet, ilaç ve toksikoloji araştırmaları değerlendirme toplantısında 23 adet ve yabancı ot araştırmaları değerlendirme toplantısında 25 adet proje olmak üzere toplam 152 adet proje görüşülmüştür. Zararlı organizmalara karşı yürütülen Mücadele faaliyetlerinde esas alınan ve araştırma sonuçlarına göre 2025 yılında ilave olarak 1 adet Zirai Mücadele Teknik Talimatı hazırlanmış olup, toplamda 669 adet olarak paydaşların kullanımına sunulmuştur. Zararlı organizmaların mücadelesinde kullanılacak bitki koruma ürünlerinin ruhsatlandırılması aşamasında yapılması zorunlu olan denemeler için de ilave olarak 6 adet Standart İlaç Deneme Metodu hazırlanarak toplamda 569 adet olarak paydaşların kullanımına sunulmuştur.

Tablo 4: 2025 Yılı Salımı Yapılan Biyolojik Mücadele Etmenlerine Ait Bilgiler

Biyolojik Mücadele Etmeni	Salım Miktarı	Neye Karşı Kullanıldığı
<i>Cryptolaemus montrouzieri</i> (Col.: Coccinellidae)	67.200	Turunçgil Unlubiti
<i>Leptomastix dactylopii</i> (Hym.: Encyrtidae)	113.580	Turunçgil Unlubiti
<i>Nephus includens</i> (Col.: Coccinellidae)	2.000	Turunçgil Unlubiti
<i>Chilocorus bipustulatus</i> (Col.: Coccinellidae)	800	Turunçgil Kabuklubiti
<i>A. melinus</i> (Hymenoptera: Aphelinidae)	15.200	Turunçgil Kabuklubiti
<i>Bracon hebetor</i> (Hym.: Braconidae)	110.600	Lepidoptera Larvaları, Şimşir Kelebeği <i>Cydalima perspectalis</i> ,
<i>Orius laevigatus</i> (Hem.: Anthocoridae)	4.000	Genel Predatör
<i>Trichogramma</i> sp. (Hym.: Trichogrammatidae)	500.000	Lepidoptera Yumurtaları, cevizde Elma içkurdu
<i>Trissolcus semistriatus</i> (Hymenoptera: Scelionidae)	210.000	Süne
<i>Trissolcus japonicus</i>	1.156.328	Kahverengi kokarca
<i>Tamarixia radiata</i>	509.061	Asya turunçgil psillidi
TOPLAM	2.688.769	

Zirai Mücadele Araştırma Enstitüleri bünyesinde yapılan araştırmalar haricinde yürütülen faaliyetlerin bazılarının konusu ve sayısı, salımı yapılan biyolojik etmenlere ait veriler de aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: Araştırma Haricinde Yürütülen Bitki Sağlığı Faaliyetleri

Faaliyetin Konusu	Sayı
<i>Bitki Sağlığı Kliniği Analizler</i>	Fitoklinik: 1.888
	Sertifikasyon: 20.693
<i>Bitki Koruma Ürünleri Analizleri</i>	938
<i>Hizmet İçi Eğitim</i>	106
<i>Yan Etki Denemeleri</i>	-
<i>Sertifikasyon, ithalat, ihracat, özel istek analizi, sürvey</i>	36.650

Ar-Ge Destek Projeleri

Tarım ve Orman Bakanlığı Ar-Ge Destek Programı kapsamında 2025 yılında Bitki Sağlığı Araştırmaları alanında 2 proje devam etmekte olup, 2 adet proje de sonuçlanmıştır. Daire Başkanlığımıza 6 adet yeni proje teklifi sunulmuştur.

2025 Yılı Sonuçlanan AR-GE Projeleri

- ✓ Bakteriyel Kanseri Etmeni *Pseudomonas syringae*'nin Bakteriyofajlar ile Biyokontrolü
- ✓ Yerel Entomopatojen Nematodların Pilot Ölçekli Üretimi

Toplantılar

- ✓ 27-31 Ocak 2025 tarihlerinde Bitki Hastalıkları Araştırmaları Proje Değerlendirme Grup Toplantısı yapılmıştır.
- ✓ 27-29 Ocak 2025 tarihlerinde İlaç ve Toksikoloji Araştırmaları Proje Değerlendirme Grup Toplantısı yapılmıştır.

- ✓ 03-08 Şubat 2025 tarihlerinde Bitki Zararlıları Araştırmaları Proje Değerlendirme Grup Toplantısı yapılmıştır.
- ✓ 17-19 Şubat 2025 Yabancı Ot Araştırmaları Proje Değerlendirme Grup Toplantısı yapılmıştır.
- ✓ 19-21 Şubat 2025 tarihlerinde Taşkent/Özbekistan'da yapılan Buğday Pası Hastalığının (CACRust) Yönetimi için Bölgesel İşbirliğinin ve Ulusal Kapasitelerin Güçlendirilmesi (GCP/SEC/016/TUR)" temalı FAO projesi kapsamında, yapılan çalışmaya katılım sağlandı.
- ✓ 25-27 Şubat 2025 tarihlerinde Duşanbe/Tacikistan'da yapılan Buğday Pası Hastalığının (CACRust) Yönetimi için Bölgesel İşbirliğinin ve Ulusal Kapasitelerin Güçlendirilmesi (GCP/SEC/016/TUR)" temalı FAO projesi kapsamında, çalışmaya, katılım sağlanmıştır.
- ✓ 19 Mart 2025 tarihinde Türkiye-Kanada Tarım Yürütme Kurulu 4. Dönem Toplantısı çevrimiçi olarak yapılmıştır.
- ✓ 20 Mart 2025 Yabancı Ot Standart İlaç Deneme Metodu toplantısı
- ✓ 18- 21 Mart 2025 Bitki Zararlıları Standart İlaç Deneme Metodu ve Zirai Mücadele Teknik Talimatı Toplantısı
- ✓ 18-21 Mart 2025 tarihlerinde Bitki Hastalıkları Zirai Mücadele Teknik Talimatları ve Standart İlaç Deneme Metotları Toplantısı" Çevrimiçi olarak yapılmıştır.
- ✓ 27 Mart 2025 Doktora Tez Öneri Yönlendirme Komisyonu Toplantısı
- ✓ 11 Nisan 2025 Doktora Tez Öneri Yönlendirme Komisyonu Toplantısı
- ✓ 27-28 Mayıs 2025 Bitki Zararlıları Standart İlaç Deneme Metodu ve Zirai Mücadele Teknik Talimatı Toplantısı
- ✓ 24 Haziran 2025 Bitki Zararlıları Standart İlaç Deneme Metodu ve Zirai Mücadele Teknik Talimatı Toplantısı
- ✓ 22 Temmuz 2025 Bitki Sağlığı Daire Başkanlığı Koordinasyon Toplantısı
- ✓ 12 Ağustos 2025 Herbisit toleranslı ayçiçeği, çeltik, nohut, mercimek, kanola çeşitlerinin tescili kapsamında yürütülecek herbisit denemeleri için, ilgili Standart İlaç Deneme Metodlarında revize
- ✓ 3-5 Eylül 2025 Uluslararası katılımlı 9. Bitki Koruma Kongresi Ankara
- ✓ 12 Eylül 2025 Doktora Tez Öneri Yönlendirme Komisyonu Toplantısı
- ✓ 12 Eylül 2025 Fikrî Haklar Komisyon Toplantısı
- ✓ 25 Eylül 2025 Kahverengi Kokarca Mücadelesi Koordinasyon Toplantısı
- ✓ 03 Ekim 2025 Turunçgil Entegre Mücadele Toplantısı
- ✓ 14 Ekim 2025 Master Plan Açılış Toplantısı
- ✓ 03 Kasım 2025 Turunçgil Entegre Mücadele Toplantısı
- ✓ 13 Kasım 2025 yabancı ot mücadelesinde İHA'ların kullanılmasına yönelik hazırlanan yeni teklif projelerde metot birlikteliği sağlamak amaçlı
- ✓ 19 Kasım 2025 Kahverengi Kokarca Mücadelesi Koordinasyon Toplantısı
- ✓ 20 Kasım 2025 Turunçgil Entegre Mücadele Toplantısı

- ✓ 01 Aralık 2025 TAGEM Haftalık Koordinasyon Toplantısı
- ✓ 01 Aralık 2025 Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Müzakere Yönetim Kurulu Hazırlık Toplantısı
- ✓ 02 Aralık 2025 tarihinde Orta Asya ve Kafkasya’da Buğday Pas Hastalıklarının Yönetimi ve Dayanıklılık Islahı Konusunda Bölgesel İşbirliğinin ve Ulusal Kapasitelerin Güçlendirilmesi (CACRust)–GCP/SEC/016/TUR” adlı projenin kapanış çalıştayını hibrit formatta Ankara’da yapılmıştır.
- ✓ 05 Aralık 2025 Fikrî Haklar Komisyon Toplantısı
- ✓ 08 Aralık 2025 TAGEM Haftalık Koordinasyon Toplantısı
- ✓ 10 Aralık 2025 tarihinde BM Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)-Türkiye Ortaklık Programı kapsamında 9. Değerlendirme Toplantısı Çevrimiçi olarak yapılmıştır.
- ✓ 10-11 Aralık 2025 Bitki Koruma Kongresi
- ✓ 15 Aralık 2025 TAGEM Haftalık Koordinasyon Toplantısı
- ✓ 18-19 Aralık 2025 Adana- Mersin’de Turunçgil Entegre Mücadele Toplantısı
- ✓ 22 Aralık 2025 TAGEM Haftalık Koordinasyon Toplantısı

1.3. Hayvan Sağlığı, Gıda ve Yem Araştırmaları

Biyogüvenlik Araştırma ve Geliştirme Projesi

Ülkemizin Modern Biyoteknolojinin getirdiği imkânların kullanımından doğabilecek zararların en aza indirilmesi, insan, hayvan ve çevre sağlığı yanında sahip olduğumuz biyolojik çeşitliliğinde sürdürülebilir kullanımının sağlanması ve uluslararası anlaşmalardan doğacak yükümlülüklerimizin yerine getirilmesi için kurulması gereken “Biyogüvenlik Araştırma ve Takip Sisteminin” alt yapısının oluşturulması, eleman yetiştirilmesi ve araştırma projelerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda;

- ✓ Genel Müdürlüğümüze bağlı 41 araştırma enstitü müdürlüklerinde biyoteknoloji araştırma projelerine devam edilmesi amacıyla biyoteknoloji laboratuvarları için alet ve ekipmanların, yürütülen projelerde kullanılan kitlerin ve kimyasalların alımı yapılmıştır.
- ✓ Biyoteknoloji konusunda teorik ve uygulamalı eğitim/çalıştay/seminer düzenlenerek personel eğitimi desteklenmeye devam edilmiştir.
- ✓ Biyogüvenlik Kurulu’nun yeniden tesisi amacıyla “Orman Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Taslağı” hazırlanarak gerekli düzeltmeler Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ne iletilmiştir.
- ✓ "Türkiye Biyogüvenlik Bilgi Değişim Mekanizması" web sayfası yenileme çalışmaları tamamlanmıştır.
- ✓ "Genetiği Değiştirilmiş Mikroorganizmalarla İlgili Risk Değerlendirme Başvuru Rehberi" hazırlanması için çalışmalara başlanmıştır.
- ✓ GDO ve ürünlerine ilişkin başvurular kapsamında değerlendirme çalışmalarına devam edilmiştir.

- ✓ 8 adet Bilimsel Komite Toplantısı gerçekleştirilmiş ve her bir toplantıya 11 Komite Üyesi katılım sağlamıştır.
- ✓ Taraf olduğumuz Cartagena Biyogüvenlik Protokolü yükümlülüğümüz kapsamında 5. Ulusal Biyogüvenlik Raporu hazırlık çalışmalarına başlanmıştır.
- ✓ Taraf olduğumuz Cartagena Biyogüvenlik Protokolü odak noktalığı görevi kapsamında sözleşme sekreteryası çalışmalarına katılım sağlanmıştır.
- ✓ Biyoçeşitlilik Sözleşmesinin Cartagena Biyogüvenlik Protokolü Güvence Fonu'na 2025 yılı katkı payı olarak 30.808,00 ABD Doları karşılığı olan 1.122.849,93 TL'si Bakanlığımız 2025 Yılı Bütçesinden ödenmiştir.

Hayvan Hastalık ve Zararlıları ile Mücadele Araştırmaları Projesi

Hayvan sağlığı alanında 2025 yılında 8 araştırma projesinin sonuçlandırılmasına, 36 araştırma projesinin devamına yeni teklif edilen 21 araştırma projesinin desteklenmesine karar verilmiştir.

Genel Müdürlüğümüz ve Hayvancılık Genel Müdürlüğü'nün desteklediği;

Türkiye'de Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvanlarda Atık Etkenlerinin Etiyolojilerinin Moleküler Yöntemlerle Araştırılması" ile Mikrobiyal Genetik Kaynakların Kültür Koleksiyonlarının Oluşturulması" güdümlü projeleri 2025 yılında başlatılmıştır.

"VetAlarm: Hayvan Hastalıklarında Yapay Zeka Tabanlı Erken Teşhis ve Uyarı Sistemi", güdümlü projesi 2025 yılında onaylanmıştır.

Veteriner Kontrol Enstitüleri ve Su Ürünleri Araştırma Enstitüleri'nde devam eden projelerin yerinde izleme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Ar-Ge Destek Programı

Özel sektör-kamu iş birliği kapsamında yürütülen ve tedavide antibiyotiklere alternatif yöntemlerden bakteriyofajlar konusunda 2 proje tamamlanmış olup aynı konuda 1 proje devam etmektedir. Balık aşısı geliştirme projelerine yönelik gerçekleştirilen yerinde izleme ve değerlendirme faaliyetleri sonucunda, çalışmaların belirlenen hedefler ve proje takvimi ile uyumlu şekilde sürdürülmektedir.

Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı kapsamında mevcut aşılarda etkinliğinin geliştirilmesi konularında proje önerileri TÜBİTAK'a iletilmiştir.

Uluslararası Kuruluşlar ve Ülkelerle İlişkiler

Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen ve Genel Müdürlüğümüzün konsorsiyum üyesi olduğu Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları Araştırmalarının Uluslararası Koordinasyonu projesi (ICRAD) 2025 yılında sonuçlanmıştır.

Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen ve Genel Müdürlüğümüzün konsorsiyum üyesi olduğu Hayvan Sağlığı ve Refahı Avrupa Ortaklığı projesi kapsamında 2. Çağrı başlıklarına katkı sunulmuştur.

Patent Başvuruları

Hayvan sağlığı alanında, 3 proje başvurusu yapılmıştır.

Ülkesel Gıda ve Yem Araştırmaları Programı

2025 yılı Ocak ayında yapılan Proje Değerlendirme Grubu (PDG) toplantılarının ardından;

- ✓ Hayvan Besleme ve Yem Araştırmalarından 6 projenin desteklenmesine, 18 projenin devamına ve 9 projenin sonuçlandırılmasına,
- ✓ Bitkisel Gıda Araştırmalarından 4 projenin desteklenmesine, 37'sinin devamına ve 13'ünün sonuçlandırılmasına,
- ✓ Hayvansal Gıda Araştırmaları: 7 projenin başlatılmasına, 24 projenin devamına ve 6 projenin sonuçlandırılmasına karar verilmiştir.
- ✓ Enstitü müdürlükleri ve ilgili laboratuvarlar bünyesinde yürütülen araştırma projelerinin yerinde izleme çalışmaları tamamlanmıştır. Bu süreçte; Hayvan Besleme ve Yem Araştırmaları kapsamında 1 Ar-Ge ve 9 araştırma projesi, Bitkisel Gıda Araştırmaları kapsamında 25 proje ve Hayvansal Gıda Araştırmaları kapsamında 13 proje denetlenmiştir
- ✓ Genel Müdürlüğümüz ve Hayvancılık Genel Müdürlüğü'nün desteklediği
- ✓ Türkiye Geleneksel Peynir Envanteri güdümlü projesi 2025 yılında sonuçlandırılmış olup Türkiye'ye özgü geleneksel 200 farklı peynirin yapısal özellikleri ile besin kompozisyon değerleri belirlenmiştir.
- ✓ Genel Müdürlüğümüz ve Gıda Kontrol Genel Müdürlüğü'nün desteklediği ve 2022 yılında başlayan;
- ✓ Türkiye'deki Bazı Baharat Çeşitlerinin Karakteristik Özelliklerinin Mikroskopik Yöntemlerle Belirlenmesi ve Baharat Mikroskopi Atlasının Oluşturulması güdümlü projesi kapsamında baharat, tağşiş materyali, yabancı ot gibi 280 farklı örneğin teşhisi yapılmış, hücre karakterizasyon çalışmaları devam etmektedir.
- ✓ Genel Müdürlüğümüz ve Gıda Kontrol Genel Müdürlüğü'nün desteklediği;
- ✓ Üzüm Pekmezinde Taklit ve Tağşişin Tespitine Yönelik NMR Veri Tabanı Oluşturulması ve Kalite Kriterlerinin Belirlenmesi güdümlü projesi 2025 yılında başlatılmıştır.

Ar-Ge Destek Programı

Ar-Ge Destek Programı kapsamında; Hayvan Besleme ve Hayvansal Gıda alanlarında toplam 3 proje devam ederken; 20. Dönem çağrısı kapsamında Hayvan Besleme (2), Hayvansal Gıda (5) ve Bitkisel Gıda (2) alanlarında olmak üzere toplam 9 projenin değerlendirme süreci devam etmektedir.

Uluslararası Kuruluşlar ve Ülkelerle İlişkiler

AB Komisyonu Horizon Europe Programı kapsamında desteklenen ve Genel Müdürlüğümüzün 3 ve 4 numaralı İş paketlerinin Lider Yardımcılığı görevini yürüttüğü Gıda Sistemlerinin Sürdürülebilir Geleceği için Avrupa Ortaklığı (FutureFoodS) projesi kapsamında Paris ve Berlin'de düzenlenen toplantılara katılım sağlanmış ve projenin 2. Uluslararası çağrısı ile ilgili çalışmalar yürütülmüştür.

Patent Başvuruları

Hayvan Besleme ve Gıda alanında yedi projenin buluş bildirimi yapılmıştır.

Glutensiz Ürünler Ar-Ge Merkezi

Proje ile özel tüketici gruplarına yönelik gluten içermeyen ve fonksiyonel özellik gösteren ürünler geliştirmek amacıyla Malatya Kayısı Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nde 2024 yılında başlatılmış olup çalışmalar 2025 yılında tamamlanmıştır.

İleri Meyve-Sebze İşleme Teknolojileri Ar-Ge Merkezi

Proje ile meyve ve sebzelerin katma değerli ürün olarak işlenmesi amacıyla Antalya Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nde 2024 yılında başlatılmış olup çalışmalar 2025 yılında tamamlanmıştır.

Et ve Et Ürünleri Ar-Ge Merkezi:

Proje ile et ve et ürünlerinden uzun ömürlü ve fonksiyonel ürünlerin geliştirilmesi amacıyla Bursa Gıda ve Yem Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nde 2024 yılında başlatılmış çalışmalar 2025 yılında büyük ölçüde tamamlanmıştır.

Gıda Starter Kültür Çalışmaları

Bursa Gıda ve Yem Kontrol Merkez Araştırma Enstitümüz bünyesinde 2017 yılında açılmış olan Süt Ürünleri Gen Bankası'nda saha çalışmaları ile toplanan izolatlar kullanılarak starter kültür geliştirme ve muhafaza çalışmaları devam etmektedir.

TÜBİTAK İş Birliği Faaliyetleri

Genel Müdürlüğümüz ve TÜBİTAK arasında imzalanan protokol kapsamında desteklenen “**Analitik Mikotoksin Standartlarının Yerli Olarak Üretilmesi**” TÜBİTAK 1007 projesi ile ilgili proje iş paketlerinde yer alan saflaştırma, toksinlerin yeterli sayıda tespiti ve pilot ölçekli üretim sisteminin kurulması çalışmaları devam etmektedir.

Komisyon Toplantıları

- ✓ 2026-2030 Master Plan Revizyon çalışmalarına ve toplantılarına katılım sağlanmıştır.
- ✓ IV. Tarım Orman Şurası “Gıda Güvencesi, Güvenliği ve İsrafla Mücadele” başlığı altındaki çalışmalara katılım sağlanmıştır.
- ✓ “Atoms4Food Girişimi” kapsamında, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (UAEA/IAEA) yetkilileri, TAGEM ve Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü konu uzmanları, TENMAK temsilcileri ile çevrimiçi toplantı düzenlenmiştir
- ✓ 26 Aralık 2025 tarihinde gerçekleştirilen Fikri Haklar Komisyon Kurulu Toplantısı
- ✓ 21 Mayıs 2025 Şap ve Tavuk Vebası Ulusal Hastalık Kontrol Merkezi Toplantısı

Eğitimler Ve Toplantılar

- ✓ 15-17 Nisan 2025-TAIEX (Teknik Destek ve Bilgi Değişim Mekanizması) Ofisi'nin katkılarıyla Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen "Yem Katkı Maddeleri Yönetmeliği, Biyosidal Ürünler ve İlaçlı Yemler" konulu eğitime katılım sağlanmıştır.
- ✓ 16-17 Ekim 2025-TAIEX katkıları ile Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen “Tıbbi Yem Üretimi, Pazarlaması ve Kullanımına İlişkin AB Mevzuatı” konulu eğitime katılım sağlanmıştır.
- ✓ “Atoms4Food Girişimi” kapsamında, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (UAEA/IAEA) yetkilileri, TAGEM ve Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü konu uzmanları, TENMAK temsilcileri ile çevrimiçi toplantı düzenlenmiştir.
- ✓ Oregon Devlet Üniversitesinin “Türkiye ile Tarımsal Bilim, Eğitim ve Ticaret Alanlarında Sinerjilerin Ortaya Çıkarılması” konulu proje ziyareti kapsamında toplantı düzenlenmiş ortak çalışma alanları ile ilgili sunum yapılmıştır.
- ✓ Çevre ve Şehircilik Bakanlığının düzenlediği "Kimyasallar Danışma Grubu" toplantısına katılım sağlanmıştır.
- ✓ Bakanlığımızın düzenlediği “Uzman Yardımcisi Yetiştirme Programı” çerçevesinde “Mesleki Gelişim Eğitim”i verilmiştir.
- ✓ 2026-2030 Master Planı ile ilgili toplantılara ve belgelere katılım ve katkı sağlanmıştır.

- ✓ Avrupa Birliği'ne (AB) ihraç edilecek bitkisel kaynaklı gıdalarda pestisit kontrollerinin değerlendirilmesi (2025-0208)" misyon ziyaretinin hazırlık, açılış ve kapanış toplantılarına katılım sağlanmıştır.
- ✓ Kimyagerler Derneği, Üsküdar Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi iş birliğiyle, 8-11 Mayıs 2025 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen, ana teması "Gıda Üretiminde Sürdürülebilirlik" olan 4. Uluslararası Gıda Kimyası Kongresi'ne katılım sağlanmıştır.
- ✓ 28-30 Nisan 2025 tarihlerinde tarım, gıda, orman ve su sektörlerinde katılımcı, kapsayıcı ve gelecek odaklı bir yaklaşımla önümüzdeki on yıla yönelik planlamalar yaparak sektör ihtiyaçlarına yanıt vermeyi ve ülkenin kalkınma hedeflerine katkı sağlamayı hedefleyen IV. Tarım Şurası'na Hayvansal Üretim başlığı altında katılım sağlanmıştır.
- ✓ Danimarka'nın Türkiye Büyükelçiliğinin daveti ve Danimarka Gıda, Tarım ve Balıkçılık Bakanlığının ev sahipliğinde, Danimarka'nın gıda ve tarım sektörlerinde uyguladığı yenilikçi çözümlerin Türkiye'ye nasıl uyarlanabileceği üzerine istişarelerde bulunmak ve gıda bileşenlerine ilişkin teknik bilgilendirme toplantıları ile saha ziyaretlerini içeren kurum ve inovatif firma ziyaretleri gerçekleştirmek amacıyla 06-07.05.2025 tarihlerinde Danimarka ziyareti gerçekleştirilmiştir.
- ✓ 26-28 Kasım 2025 tarihlerinde gerçekleştirilen "III. Ulusal Tek Sağlık Günleri"ne katılım sağlanmıştır.
- ✓ "Mikrobiyal Genetik Kaynakların Kültür Koleksiyonlarının Oluşturulması" ve "Türkiye'de Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvanlarda Atık Etkenlerinin Etiyolojilerinin Moleküler Yöntemle Araştırılması" Güdümlü Projeleri GPYK Toplantıları çevrim içi olarak gerçekleştirilmiştir.
- ✓ Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü ev sahipliğinde yapılan "Uluslararası Tıbbi Sülük Çalıştayı"na katılım sağlanmıştır. Çalıştayda ülkemiz dışında 5 ülkeden (Azerbaycan, İran, Romanya, Tunus, Ukrayna) 13 konuşmacı tarafından bilgi, deneyim ve yenilikler, katılımcılarla paylaşılmıştır.
- ✓ FAO tarafından yürütülen "Support for Structural Reform and Strategic Development of Agrarian Services Agency (ASA) Project (UTF/AZE/017/AZE)" kapsamında Azerbaycan heyeti Hayvan Sağlığı Gıda ve Yem Araştırmaları Dairesi'ni Kasım 2025 tarihinde ziyaret etmiş, hayvan sağlığı ve yem araştırmaları konularında bilgi alışverişinde bulunulmuştur.
- ✓ Dünya Gıda Forumu (DGF) – Türkiye Gençlik Forumu kapsamında Tarım Orman Gençlik Konseyi moderasyonunda "Politika Oturumu" toplantılarına katılım sağlanmıştır.
- ✓ 17-19 Nisan 2025 tarihlerinde Antalya'da Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçıları Birliği Derneği (BESD-BİR) tarafından düzenlenen 7. Uluslararası Beyaz Et Kongresi'ne (UBEK 7) katılım sağlanmıştır.
- ✓ 6-7 Kasım 2025 tarihlerinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen "Küresel Biyoçeşitlilik Çerçevesi Erken Eylem Destek Projesi" kapsamında gerçekleştirilen çalıştaya katılım sağlanmıştır.
- ✓ 16-27 Haziran 2025 tarihlerinde Faysalabat/PAKİSTAN'da Faysalabat Tarım Üniversitesi merkezli D-8 Tarım ve Gıda Güvenliği Araştırma Merkezi (D-8 RCAFS) tarafından organize edilen "2025 D-8 Biyoenformatik Eğitimi"ne Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nden bir araştırmacı katılım sağlamıştır.
- ✓ 01-08 Ağustos 2025 tarihleri arasında Türkiye Adalet Akademisi'nde hâkim ve savcı aday/yardımcılarına yönelik "Biyogüvenlik Kanunu ve Uygulamaları" konusunda eğitim verilmiştir.
- ✓ 23-24 Ekim 2025 tarihlerinde Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen eğitimde "Cartagena Biyogüvenlik Protokolü ve Ülkemizdeki Biyogüvenlik Uygulamaları" konulu sunum yapılmıştır.

1.4. Hayvancılık ve Su Ürünleri Araştırmaları

Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi

Proje ile Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü'nün Ar-Ge ve eğitim konusunda bir mükemmeliyet merkezi haline getirilmesi amaçlanmaktadır.

Ankara Valiliği Yatırım izleme ve Koordinasyon Başkanlığınca Projenin 30 Haziran 2021 tarihinde ihalesi yapılmıştır. Gen kaynakları ve sağmal inek ahırlarının dana-düve tesisinin, doğumhane, revir, sağımhane, kümesler, küçükbaş ağılların ve idari bina yapım işleri bitirme aşamasına (yaklaşık % 98) getirilmiş olup, iç donanım montajları devam etmektedir.

Anadolu Mandası Islah ve Geliştirme Merkezi

2 adet kapalı ahır ve 1 adet gübre çukuru inşaatları tamamlanmış durumda olup, geçici kabul yapılmıştır. Yapılan tesislerin kesin teslimi gerekirken fırtına hasarı nedeni ile kullanılamamaktadır. Bu husus YİKOB vasıtasıyla yüklenici firmaya bildirilmiştir. Bu aşamada hukuki süreç devam etmektedir.

Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Hayvancılık Altyapısının Geliştirilmesi Projesi

Bakanlığımız Yatırım Programında Tarım- Hayvancılık sektöründe yer alan 2015A03-2228 Proje Numaralı “*Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Islahı ve Adaptasyonu Projesi*” içerisinde yürütülen “*Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Hayvancılık Altyapısının Geliştirilmesi Projesi*” 2025 yılında başlatılmıştır. Bu proje kapsamında Konya İli Çumra İlçesinde bulunan Hayvancılık Yerleşkesindeki ağılların ve binaların altyapıları gerçekleştirilecektir. Bu alt yapılar, hayvanların beslenmesinde işçilik yükünü de azaltacak olan Yem Hazırlama ve Otomatik Yemleme Ünitesinin yapılması, ağıllarda birikecek olan katı ve sıvı atıkların uzaklaştırılması ve değerlendirilmesi amacı ile Ağılların Atık Yönetim Sisteminin Tesisi, gerek hayvanların temel su ihtiyaçlarını karşılamak ve gerekse hayvanların kaba ve kesif yem ihtiyaçlarının karşılanması amacı ile yapılacak olan tarım faaliyetlerinde kullanılmak üzere Sulama ve İçme Kuyularının Yapımı, yerleşkenin imar alanının dışında kalmasından dolayı en yakın Şehir Şebeke Sisteminden Binalara su getirilmesi amacı ile Şehir İçme Suyu Şebekesinin Bağlanması, hayvanların kaba yem ihtiyacının karşılanması ve sağlıklarının korunması için Yapay Mera Tesis ve Sulamasının Yapımı ve yine tarımsal faaliyetlerde kullanılmak üzere Center Pivot Sulama Sistemlerinin kurulması, Mekanizasyon Altyapısının Alımları gibi altyapı işleri 2026 yılından itibaren ihale edilerek yapım işleri tamamlanacaktır.

Ülkesel Merinos Geliştirme Projesi

Proje ile Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsünde Karacabey Merinosu koyunlarının ve Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü bünyesinde yetiştirilen Anadolu Merinosu koyunlarının ıslahında ve yetiştiriciliğinde kullanılan barınak alt yapısının modernleştirilmesi, amaçlanmaktadır. Proje kapsamında 2 enstitüde 30.000 m² tarımsal tesis inşaatı planlanmıştır.

Konya Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü bünyesinde yürütülen, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından finanse edilen “*Ülkesel Merinos Geliştirme Altyapı Projesi*” kapsamında, 2024 Ocak ayı içerisinde inşaat ihalesi tamamlanmış ve 2024 Şubat ayında sözleşme imzalanmış, projelerin arazileri enstitüye teslim edilmiş, 2024 yılı Mart ayı içerisinde Konya Valiliği YİKOB tarafından proje ihalesi KDV dâhil 262.666.468 TL bedelle gerçekleştirilmiş ve inşaatla başlanmıştır. İnşaat sorunsuz

bir şekilde tamamlanmış ve Enstitümüze 10.12.2025 tarihinde geçici kabulü gerçekleştirilmiş, son hak ediş ödemesinin ardından ihale süreci tamamlanacaktır.

Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü bünyesinde “*Ülkesel Merinos Geliştirme Altyapı Projesi*” kapsamında, “C Blok Koyun Ağılı ve D Blok Doğum Ağılı Yapım İşİ” için Balıkesir YİKOB tarafından 25.02.2020 tarihinde ihaleye çıkılmış, 4.449.000 ₺ + KDV (5.249.820 ₺ KDV dâhil) bedelle ihale tamamlanmıştır. 2021 yılı Ağustos ayı içerisinde iki ağıl için inşaatlar tamamlanarak geçici kabul gerçekleşmiştir. Mevcut ödenek miktarına göre projenin ilk bölümünü oluşturan “C Blok Doğum Ağılı ve D Blok Koyun Ağılı Yapım İşİ” tamamlanmış olup, 2025 yılı Kasım ayında kesin kabul işlemi yapılmıştır.

Arıcılık Araştırma, Geliştirme ve İnovasyon Merkezi

Arıcılık Araştırma, Geliştirme ve İnovasyon Merkezi Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsünde kuruldu. Projemiz ile ülkemizdeki arıcılık faaliyetlerinin bilimsel yaklaşım ve araştırmalarla dünya standartlarına ulaştırmak, arı ürünleri üretimini hem nitelik hemde nicelik bakımından artırılmasını sağlamak, arıcılıkla ilgili olarak yapılacak araştırmalarda hem yol gösterici hem de destek olmak genel hedef olarak belirlenmiştir. Merkez aktif olarak kullanılmaktadır.

Anadolu Alacası Geliştirme Projesi

Proje kapsamında 2025 yılına kadar toplam 748 adet ticari sığır embriyosu üretilmiş ve dondurularak muhafaza altına alınmıştır. 2025 yılı içerisinde ise 41 adet ticari sığır embriyosu üretilmiş ve dondurulmuştur. Bu embriyolardan elde edilen embriyo transfer buzağı sayısı toplam 582 baş olup, bunların 12 başı 2025 yılı içerisinde doğmuştur. Ayrıca ülkemizde ilk kez damızlık hayvanlara uygulanmak üzere 60 adet dondurulmuş ticari sığır embriyosunun satışı gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra, 2025 yılı içerisinde 37.595 doz sperma üretimi yapılmış ve 2 baş damızlık boğa satışı gerçekleştirilmiştir.

Hayvansal Üretim Araştırmaları Projesi

Öncelikle araştırma birimlerinde tüm hastalıklardan ari hayvan materyalinin tamamlanması, belli bir noktaya kadar gelen alt yapının ve çevre düzenlemesinin tamamlanması, Hayvan materyalinin ihtiyaç duyduğu yem, sağlık gibi giderlerin karşılanması, Embriyo üretimi ve nakli ile ilgili ihtiyaç duyulabilecek laboratuvar araç ve gereçlerinin alımı, sarf malzemelerinin alımı (Hormon, ilaç, tıbbi gereç gibi), veri toplama ve değerlendirmeyeyle ilgili alet ekipman, hayvan kimliklendirme ve tanıma sistemi, yazılım alımı, kan tahlil ücretleri, araştırmaların yürütülmesi ile ilgili hizmet alımı giderlerinin karşılanması çalışmaları yürütülmüştür.

Bu proje kapsamında 2025 yılı itibarıyla büyükbaş hayvancılıkta 24, küçükbaş hayvancılıkta 32, evcil hayvan genetik kaynaklarında 12, kanatlı küçük evcilde 47 alt proje olmak üzere toplam 115 alt proje yürütülmekte olup bu projelerden 9 adedi sonuçlandırılarak yayın aşamasına getirilmiştir. Yürütülen bazı projeler ve yapılan faaliyetler aşağıda sıralanmıştır.

Karacabey Merinosu: Bu proje ile Karacabey Merinos koyunlarının doğum ağırlığı, sütten kesim ağırlığı, altıncı ay ağırlığı ve bir yaş canlı ağırlığı saf yetiştirme ve seleksiyonla artırılarak ekonomik bir yetiştiriciliğinin yapılabilirliği sağlanması hedeflenmiştir. Diğer yandan hayvanlar kayıt altına alınarak, hayvanların doğumundan kesimine kadar geçen dönmedeki bütün yaşamı takip edilerek kayıt altına alınmaktadır. Tutulan kayıtlar değerlendirilip damızlık seçimi yapılarak yüksek verimli sürüler elde edilmektedir. Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü bünyesinde 2025 yılında toplam 2.970 baş hayvan ile çalışmalar sürdürülmüştür.

Orta Anadolu Merinosu: Bu proje ile Orta Anadolu Merinos koyunlarının doğum ağırlığı, sütten kesim ağırlığı, altıncı ay ağırlığı ve bir yaş canlı ağırlığı saf yetiştirme ve seleksiyonla artırılarak ekonomik bir yetiştiriciliğinin yapılabilirliği sağlanması hedeflenmiştir. Diğer yandan hayvanlar kayıt altına alınarak, hayvanların doğumundan kesimine kadar geçen dönmedeki bütün yaşamı takip edilerek kayıt altına alınmaktadır. Tutulan kayıtlar değerlendirilip damızlık seçimi yapılarak yüksek verimli sürüler elde edilmektedir. Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü bünyesinde 2025 yılında toplam 2.069 baş hayvan ile çalışmalar sürdürülmüştür.

Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Ülkesel Projesi

Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Ülkesel Projesi 2005 yılında başlamış olup, beşer yıllık dönemler halinde proje ara sonuç ve gelişme raporları alt proje bazında hazırlanmaktadır. Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Ülkesel Projesi kapsamında 50 ilde, 4.156 yetiştirici elindeki 26 koyun, 7 keçi ırkında toplam 1.479.235 baş küçükbaş hayvan materyaline destekleme ödemesi gerçekleştirilmiş, 2025 yılı destekleme ödemeleri devam etmektedir. Ayrıca 2025 yılında proje gereği alınması gereken doğum ve sütten kesim canlı ağırlık verileri alınmış, damızlıklar seçim işlemleri yapılmıştır.

Halk Elinde Anadolu Mandasının Islahı Ülkesel Projesi

Halk Elinde Anadolu Mandası Islahı Ülkesel Projesi kapsamında 18 ilde Proje Yürütme Kurulu toplantıları gerçekleştirilmiş olup, projenin danışma kurulu toplantısı da yapılmıştır. 2025 yılı içerisinde 2.831 yetiştirici elinde 30.340 baş anaç olmak üzere toplam 41.213 baş mandaya destekleme ödemesi gerçekleştirilmiştir.

Halk Elinde Yerli Sığır Islahı Ülkesel Projesi

Yerli Sığır Islah projesi ise 2023 yılında başlatılmıştır. Proje, bugün itibarıyla Ülkemizin 3 ilinde uygulanmakta ve 3 alt proje (Ankara’da Yerli Kara ve Batman ve Diyarbakır’da Güney Anadolu Kırmızısı) ile devam etmektedir. 2025 yılı içerisinde; proje kapsamında yer alan ve proje gerekliliklerinin yerine getiren 588 yetiştiricilere toplam 5172 baş sığıra destekleme ödemesi gerçekleştirilmiştir.

Genomik Seleksiyon Projesi

Proje; Hayvancılık Genel Müdürlüğü, TAGEM, Ankara Üniversitesi, Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği ve özel sektör paydaşları ile koordineli olarak Uluslararası Hayvancılık Araştırma Eğitim Merkezi Müdürlüğü tarafından yürütülen, daha kısa ve daha yüksek isabetli damızlık seçme imkanı veren mikro array tabanlı bir ıslah metodudur. Simmental ve Holstein ırkları olmak üzere proje kapsamında toplam 30.150 baş hayvan bulunmakta olup, 2025 yılı içerisinde ise 3.800 baş hayvan genotiplendirilmiştir.

Evcil Hayvan Genetik Kaynaklarının Korunması ve Tescil Çalışmaları

“Evcil Hayvan Genetik Kaynaklarının Korunması ve Sürdürülebilir Kullanımı Entegre Projesi” kapsamında; 29 ilde 670 yetiştirici elindeki 31 büyükbaş, küçükbaş, arı ırkı ve ipekböceği hattında 24.137 baş, 18.576 arı kolonisi ve 32 kg yaş koza için destekleme ödemesi gerçekleştirilmiş olup ırk tanımlama çalışmaları sürdürülmektedir.

Kanatlı Projeleri:

Hayvan materyalinin ihtiyaç duyduğu bakım, besleme ve sağlık gibi giderler ile yem ve hayvan analizlerinin ve personelin harcırahlarının karşılanması için gerekli olan harcamalar yapılmıştır.

Arıcılık Projeleri:

Ülkesel Arıcılık Projesi'nin “*Yerli Ekotiplerin Belirlenmesi ve Islahı*” alt projesi kapsamında araştırma birimlerimizde yürütülen arıcılık projelerinin materyallerinin bakım, besleme, sağlık giderleri ve personelin harcırahları için harcamalar yapılmıştır. Diğer yürütülen arıcılık projeleri kapsamında ise aynı harcamalar yapılmıştır.

Devam Eden Faaliyet: 10 adet devam eden proje bulunmaktadır.

“*Amasya ile Bombuslar Geleceğimiz, Kalite Hedefimiz!*” projesinin sonuçlandırılmasına yönelik kapanış çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

• Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü olarak, Ar-Ge çalışmaları kapsamında yürütülen projelerin bilimsel veri altyapısının güçlendirilmesi ve koloni sağlığına ilişkin güncel verilerin elde edilmesi amacıyla saha çalışmaları yürütülmektedir.

• Arı Ürünleri AR-GE Merkezi (Arım Balım Peteğim Projesi) Proje kapsamında kurulmuş bulunan Arı Ürünleri Ar-Ge Merkezi; sektörün ulusal/uluslararası pazarlarına etkin bir şekilde ulaşma noktasında bal paketleme faaliyetlerine devam etmektedir. Aynı zamanda arı ürünlerinde markalaşma, ürün çeşitlendirme, Ar-Ge ve inovasyon alanlarında sektöre katma değer kazandırma yolunda çalışmalar yapılmaktadır.

Efe Arısı genetik kaynağının korunması, sürdürülebilir arıcılık uygulamalarında kullanımının artırılması ve bölgesel arıcılık verimliliğine katkı sağlanması amacıyla, İzmir İli Arı Yetiştiricileri Birliği ile Bakanlığımız arasında 2007/1 Kamu-Özel Sektör İşbirliği Programı çerçevesinde protokol çalışmaları devam etmektedir.

Gökçeada Arısı genetik kaynağının korunması, ada ekosistemine uyumlu yerel arı popülasyonunun sürdürülebilirliğinin sağlanması ve bölge arıcılığında katma değer yaratacak uygulamaların geliştirilmesi amacıyla, Çanakkale Arı Yetiştiricileri Birliği ile Bakanlığımızın 2007/1 Kamu-Özel Sektör İşbirliği Programı kapsamında çalışmalarımız devam etmektedir.

TÜBİTAK 4004-Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Destekleme Programları kapsamında Merkezimizin de içerisinde olduğu “*Döngüsel Ekonomi ve Atık Yönetimi*” tematik alanında hazırlanan projenin başvuru süreci tamamlanmıştır. Değerlendirme süreci devam etmektedir.

Evcil Hayvan Genetik Kaynaklarının Korunması ve Sürdürülebilir Kullanımı Ülkesel Projesi çerçevesinde, Enstitümüz Arıcılık Araştırma Merkezi liderliğinde yürütülen “*Trakya Arısı Koruma Alt Projesi*” kapsamında 2025 yılında destekleme alacak işletmelerin icmalleri oluşturulmuştur.

Arıcılık Araştırma Merkezi olarak, arı ürünlerinden elde edilebilecek inovatif ürünlerin geliştirilmesi ve ticarileştirilmesine yönelik çalışmalarımız kesintisiz şekilde devam etmektedir. Bu kapsamda, bal, propolis, arı sütü, polen ve balmumu gibi temel arı ürünleri üzerinde yürütülen Ar-Ge faaliyetleri ile hem gıda hem de sağlık sektörlerinde yüksek katma değerli yeni ürünler ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Geliştirilen ürünlerin standardizasyonu, kalite kontrol süreçleri ve sürdürülebilir üretim modelleri üzerinde de çalışmalarımız devam etmektedir.

Katılım sağlanan; Kongre, toplantı, çalıştay: 21, Yayın: 37 adet ulusal ve uluslararası makale, Sözlü ve poster bildiri: 8, Kitap:1, Robörtaj:11, Eğitim: 1300

Türkiye Patentli Büyük Ebeveyn ve Ebeveyn Geliştirme Projeleri

Yumurtacı Damızlık Geliştirme Projesi

Islah çalışmaları sonunda geliştirilerek **ATABEY, ATAŞ, ATAŞ-S ve AKBAY** ismi verilen yerli yumurtacı damızlıkların enstitüdeki sayısı artırılarak, sektöre sunulan yerli yumurtacı ebeveyn ve hibrit miktarının artırılması ve hibritlerin kullanımının yaygınlaştırılması sağlanmıştır.

Islah çalışmaları sonucunda geliştirilen hibritlerin ebeveynlerinden bu yıl **82.200** adedi Enstitümüz tarafından piyasaya satılmıştır. Ülkemiz yumurtacı damızlık civciv ihtiyacı yaklaşık **800.000-1.000.000** adet civarı olduğu düşünüldüğünde yerli ebeveynlerin toplam ihtiyacın yaklaşık **%10'a** tekabül ettiği görülmektedir. Özellikle ülkemiz gezen tavuk ihtiyacının **%70'i** geliştirilen hatlarımızdan karşılanmaktadır. Enstitümüz ıslah çalışmalarına devam etmektedir.

2025 yılı içerisinde 82.201 adet ebeveyn civciv, **5.298.000 adet** yemeklik yumurta satılmıştır. **22.620 adet** tavuk satışı, **3816 adet** horoz satışı yapılmıştır.

Tokat ili Orta Karadeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü bünyesinde bulunan yedekleme ünitesine **6050 adet saf hat civciv** gönderilmiştir. Ayrıca, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi'ne **1500 adet Akbay civciv**, Yozgat Bozok Üniversitesine **780 adet Akbay yarka**, **Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitü Müdürlüğüne 700 adet Ataş-S yarka**, hibrit saha çalışmaları kapsamında enstitümüzce gönderilmiştir.

TÜBİTAK Projesi

1-Saf Hatlardan Kanat Tüylenme Hızına Göre Cinsiyet Ayırımına İmkân Veren Krem Rengi Yumurtacı Hibritlerin Elde Edilmesi ve Performans Özelliklerinin Belirlenmesi (**TÜBİTAK: 3501**. Yeni teklif projesi kabul edildi)

2025 yılında başlayan TAGEM projeleri

Bunun yanında 2025 yılında: 2 yeni başlayan, 9 devam eden ve 1 sonuçlanan **TAGEM** projeleri yürütülmüştür. Özellikle “Yumurtacı Saf Hatlarda Islah Çalışmaları” ile “Yumurtacı Büyük Ebeveyn ve Ebeveyn Geliştirme Çalışmaları” Proje verileri alınmaya devam etmektedir.

Katılım sağlanan;

Kongre, toplantı, çalıştay: 38, Yayın: SCI ve TR dizin kapsamında 3 adet uluslararası makale,

Sözlü ve poster bildiri: 8, Kitap:1, Hizmet içi eğitim: 5, Eğitim: 7 (4 lise ve meslek lisesi, 3 ayrı üniversite), TV Röportaj: 7, Fuar: 2

Altyapı Çalışmaları:

10 nolu küme 12 bin kapasiteli Civciv Büyütme Kafes Sistemi, Biyogüvenlik amacıyla bir giriş ünitesi daha oluşturmak için Hijyen binası, 5 nolu küme bin adet kapasiteli bireysel horoz kafes sistemi, 11 nolu küme 1.320 adet tavuktan bireysel yumurta sayısı ve ağırlığı verisini alabilecek görüntü işleme sistemi ve yumurta kalite laboratuvarının modernizasyonu işlemleri tamamlanmıştır.

Etçi Damızlık Geliştirme Projesi

Eskişehir Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsünde yürütülen proje ile beyaz ette gıda arz güvenliği açısından stratejik öneme sahip, yerli ve milli etçi ebeveyn elde ederek dışa bağımlılığı azaltmak amacıyla ıslah çalışmaları devam etmektedir. 2018-2023 yılları arasında yaklaşık 215.000 adet Anadolu-T ebeveyn civcivi sahaya verilmiştir. Bu damızlıklardan ise yaklaşık 25.000.000 adet Anadolu-T hibriti üretilerek ticari performansları takip edilerek geri

dönüşler alınmıştır. Firmalardan alınan geri bildirimlere göre Anadolu-T genotipinin ticari etlik piliç performansını arttırmaya yönelik 2024 yılında devreye alınan yeni projeler 2025 yılında da devam etmiştir. 2025 yılında özel sektöre 60.000, Bursa Uludağ Üniversitesine ise 5.000 adet olmak üzere toplamda 65.000 adet Anadolu-T hibriti sahaya verilmiştir. Alınan tüm geri bildirimlere göre Anadolu-T hibritinin ticari etlik piliç performansını arttırmaya yönelik besleme çalışmaları kapsamında Şanlıurfa GAPTAE, Bandırma Koyunculuk TAE ve Eskişehir GKTAEM bünyesinde 3 adet yeni etlik piliç deneme kümesi yaptırılmıştır. Anadolu-T besleme çalışmaları kapsamında 4 farklı şehirdeki Enstitülerde, Anadolu-T hibriti için en ideal yem içeriği belirleme çalışmaları devam etmektedir.

Mevcut saf hatların gen haritasının çıkarılarak genomik seleksiyonun altyapısının oluşturulması amacıyla başlatılan genom projesine 2025 yılında da devam edilmiştir. Proje kapsamında 5 adet saf hattın tüm genom haritası çıkarılarak analizlere başlanmıştır.

2025 yılında B1 saf hattında ömür boyu yemden yararlanma oranı test ünitesi kullanılarak uygulanan seleksiyon işlemlerinin diğer saf hatlarda da yapılabilmesi için gerekli test ünitesi satın alımı ile altyapının kurulması planlanmaktadır. Böylece Anadolu-T genotipinin performansını arttırmaya yönelik ıslah faaliyetlerine devam edilecektir.

Mevcut saf hatlar kullanılarak yeni bir genotip üretebilmek amacıyla hatlar arası kombinasyonların deneme çalışmaları için hazırlıklar tamamlanmış olup 2026 yılında çalışmalar başlatılacaktır.

Tüm saf hatlarda tam pedigrili seleksiyon uygulayabilmek amacıyla yeni Pedigri kümesinin teknik çizim ve teknik şartname çalışmaları tamamlanmıştır. Söz konusu Pedigri kümesinin 2026 yılı içerisinde YİKOB aracılığı ile yaptırılması planlanmıştır.

Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsüne bağlı Etçi Damızlık Tavuk Islah yerleşkesindeki içme suyu tesisatının baştan sona yenilenmesi çalışmaları tamamlanmıştır. Ayrıca içme suyu kalitesi ile ilgili ters ozmos sistemi kurulmuştur. Proje kapsamında yem, gaz, aşı, ilaç, dezenfektan, temizlik malzemesi, kâğıt ürünleri, laboratuvar araç gereçleri ve sarf malzemeleri ile işletmede kullanılacak diğer alet ve ekipmanlar satın alınmıştır.

Islah çalışmalarının yürütüldüğü GKTAEM bünyesinde biyogüvenlik talimatnamesi oluşturulmuştur. Biyogüvenlik önlemleri kapsamında ekipman yıkama alanı, talaş deposu, araç dezenfektan ve giriş kabinelerinin revizyonları tamamlanmıştır.

Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsünde yetiştirilmekte olan 5 adet saf hat materyali ile ıslah çalışmalarında 12. Generasyona ulaşılarak 2025 yılında da devam edilmiştir. 13. Generasyonu oluşturmak amacıyla çoğaltma planlamaları yapılmıştır.

Projedeki saf hatların yedeklemesi için Konya'daki yedekleme kümesine 11. generasyondan üretilen yaklaşık 6.000 civciv gönderilmiştir.

ANADOLU-T'nin elde edilmesinde kullanılan Saf hatlarda ıslah çalışmaları 6 TAGEM ve 2 TÜBİTAK projesi ile devam etmektedir.

Katılım sağlanan; Kongre, toplantı, çalıştay: 6, Yayın: SCI ve TR dizin kapsamında 3 adet uluslararası makale, Sözlü ve poster bildiri: 3, TV Röportaj: 8

İpek böceğinde İpek Örememe Sendromuna karşı Güdümlü Proje başlatılmış ve çalışmalara devam edilmektedir.

Balıkçılık ve Su Ürünleri Araştırmaları

Su Ürünleri Araştırma Kapasitesinin Desteklenmesi Projesi" genel çerçevesinde Balıkçılık ve su ürünleri ar-ge araştırmalarında yetiştiricilik, stok araştırmaları, genetik, çevre ve kaynak

yönetimi, araştırmaları oşinografi, limnoloji izlemeleri devam etmiştir. 2025 yılında sonunda 13 adet proje sonuçlanmış, 6'sı güdümlü olmak üzere 15 yeni proje başlatılmıştır. Halen 43 adet Ar-Ge projesi yürütülmektedir.

Su Ürünleri İleri Araştırma ve Geliştirme Merkezi

Akdeniz Su Ürünleri Araştırma, Üretim ve Eğitim Enstitüsü, laboratuvar, üretim ve araştırma tesislerinde sektörel gelişime gerek öncü rolüyle gerekse özel sektöre materyal sağlamasıyla önemli katkılar vermiştir. Enstitüde halen 6 yeni balık türünde yetiştiricilik ve 2 balık türünde yerli ıslah hatlarını oluşturma çalışmaları başlatılmıştır. Hâlihazırda su ürünleri yetiştiriciliği alanında temel araştırmalar yürütülmekte ise de imkânların sınırlı kalması dolayısıyla daha ileri çalışmalar yapılamamaktadır. Şimdiye kadar birçok balık kültüre alınmış ve başlangıç düzeyinde temel bilgiler elde edilmiş olmakla birlikte, bu türlerde ıslah seleksiyon ve diğer biyo-teknolojik çalışmalarla verim artışı sağlanması zorunludur. Bu aşamalar sonunda elde edilecek üstün özellikli materyallerde devamlılığı sağlayıcı altyapı ve imkânların mevcut olması gerekmektedir. Ayrıca geliştirilen hatların üreticilere temini sağlanarak yapılacak üretim ile ülke ekonomisine katkı sağlanmaktadır. 2025 yılında ileri Ar-Ge binası aktif olarak kullanılmaya başlanmış, enstitü yetiştiricilik kapalıdevre sistemleri yenilenme inşaatı başlatılmıştır.

Bakanlığımız Araştırma ve Kontrol Gemileri

Bakanlığımız SÜRAT ARAŞTIRMA-1 Gemisi katılımıyla 2025 yılında Karadeniz’de dört ayrı deniz seferi düzenlenmiştir TAGEM destekli 5 ayrı proje çalışmasının deniz sörveyleri tamamlanmıştır. Batı Karadeniz dahil olmak üzere Kırklareli İğneada’dan, Artvin Hopa’ya kadar üç dönem olarak sürdürülen çalışmalarda balık stokları, kıyısız kirlilik kaynakları, fiziksel ve kimyasal oşinografi ve bentik örnekleme 2025 yılı bahar ve sonbahar deniz sörveylerinde yapılmıştır. Karadeniz’de halen TAGEM ve GFCM destekli 5 ayrı proje ile TÜBİTAK işbirliğinde DEN-İZ projesi kapsamında deniz sörveyleri yürütülmektedir.

Bakanlığımız AKDENİZ ARAŞTIRMA-1 gemisi uluslararası sularda Mavi Vatan bölgesi dahil olmak üzere Akdeniz ve Ege Denizlerinde hizmet vermektedir. AKDENİZ ARAŞTIRMA-1 gemisi ile 2025 yılında 4 ayrı deniz seferi düzenlenmiştir. AKDENİZ ARAŞTIRMA-1 gemisi tarafından GFCM desteğinde Lübnan karasuları 2025 yılı “*Lübnan Sularında Denizde Keşif Amaçlı Trol Araştırmalarının Uygulanması (Implementation of exploratory trawl surveys at sea in Lebanese waters)*” isimli deniz sörveyi Ekim ayı içerisinde 21 gün süreyle gerçekleştirilmiştir.

Balıkçılık Yönetimi Programı:

Trabzon SUMAE tarafından ticari ve deneysel balıkçılıktan gelen verilerin karşılaştırılması ile balıkçılığın stoklar üzerindeki etkisi tespit edilmektedir. Ülkemizin üye olduğu uluslararası kuruluşlarla (GFCM v.s) yapılan stok değerlendirme toplantılarında ülkemizin veri ihtiyacının karşılanması, ülkemizin menfaatlerinin bilimsel verilerle savunulması ve güçlü temsil kabiliyeti için özellikle Karadeniz’deki türlere ait veriler son 16 yıl kesintisiz olmak üzere 31 yıldır Trabzon SUMAE’nin yapmış olduğu çalışmalardan karşılanmaktadır. Bu kapsamda, balık stoklarının izlenmesi çalışmaları 2025 yılında devam etmiştir.

Bu amaçla Karadeniz’de yürütülen deniz sörvey çalışmalarında örneklemler devam etmiştir. Pelajik balık stoklarının (hamsi, istavrit, palamut, vb.) izlenmesi için 2025 yılında 0-20 mil kıyı şeridinde deniz sörveyi düzenlenmiştir. Projenin dördüncü dönem çalışmalarında 2025 yılı av sezonunda ocak-nisan dönemi ile eylül-aralık aylarında karaya çıkarılan av üzerinden örneklemler yapılmıştır.

“*Karadeniz Kalkan Balığı Avcılığında Teknik Önlemlerin Değerlendirilmesi*” amacıyla

Akdeniz Genel Balıkçılık Komisyonu (GFCM) tarafından düzenlenen "*Karadeniz Kalkan Balığı Teknik Önlemler Çalışma Grubu Toplantısı*" çerçevesinde devam eden avcılık çabalarını gözden geçirmek, son teknik bulguları değerlendirmek ve Karadeniz kalkan balıkçılığının sürdürülebilir yönetimini desteklerken, özellikle mutur yunus türü (*Phocoena phocoena relicta*) olmak üzere istenmeyen avı en aza indirmek için kanıta dayalı teknik önlemler gündeme alınmıştır. Toplantının temel çıktıları, paydaş görüşlerinin entegre edildiği teknik önlemlerin taslak hali ve veri toplama, azaltma stratejileri, ıskarta izleme ve de özellikle Trabzon SUMAE bünyesinde yürütülen ağ gözü seçiciliği projesi konularını ele alan ve toplantıyı organize eden GFCM-BS4F proje koordinatörü ve ekibi ile paydaşların katkıda bulunduğu bir rapor Karadeniz Çalışma Grubu'na (WGBS) sunulmuştur.

Dip balıkları stokları ile Karadeniz'de balıkçılık baskısını ölçmek için 2004-2025 döneminde trol balıkçılığını izleme amaçlı çalışmalar yürütülmüş olup, toplanan biyolojik ve avcılık verilerinin analizi yapılmıştır. Bentik habitat durumu ve biyoçeşitlilik çalışmalarında 2025 yılı dönem çalışmaları tamamlanmıştır. Hazırlanan raporlar ülkemizin temsil edildiği GFCM balıkçılık komitelerinde sunulmuştur.

Orkinos balık stoklarının okyanus ve Akdeniz genelinde göç yapısı ve stok durumunu belirlemek amacıyla ICAAT desteğinde uydu markaları ile izleme başlatılmış, Akdeniz Araştırma-1 Gemisi ile balıkların yumurtlama sahalarında araştırma yürütülmüştür.

Akdeniz Genel Balıkçılık Komisyonu (GFCM) tarafından 2025 Haziran ayında Gürcistan'ın Batum kentinde düzenlenen toplantıda; Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin uzmanlarından oluşan Karadeniz Stok Değerlendirmesi Alt Bölgesel Grubu (SGSABS), bölgedeki öncelikli türlere yönelik veri hazırlık çalışmalarını gerçekleştirmiş ve söz konusu toplantıda sunumlar yapılmıştır.

Akdeniz Genel Balıkçılık Komisyonu (GFCM) tarafından Temmuz ayında Bulgaristan'ın Burgaz kentinde düzenlenen "*Karadeniz'deki Öncelikli Türler için Stok Değerlendirme*" toplantısına katılım sağlanmıştır. Karadeniz Stok Değerlendirmesi Alt Bölgesel Grubu (SGSABS) uzmanlarının katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda; Karadeniz Çalışma Grubu'na (WGBS) tavsiye oluşturmak üzere, her bir öncelikli tür için stok değerlendirmeleri yapılmıştır.

İç su balık avcılığımızın yaklaşık %70'ini oluşturan sazangillerin üreme zamanlarının yeniden belirlenmesine yönelik tüm ülkeyi kapsayacak şekilde Elazığ ve Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüleri tarafından 2025 yılında ülkesel güdümlü proje başlatılmıştır.

Azerbaycan Cumhuriyeti Çevre ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın talebi üzerine Hazar Denizi'nin Azerbaycan'a ait kara sularında kotaya esas balık stoklarının belirlenmesi ve Azerbaycan iç sularında stok çalışması yapılması amacıyla TAGEM Enstitü uzmanı ve ülkemiz üniversitelerinden öğretim üyelerinin katılımıyla teknik çalışma yürütülmüştür.

Trabzon Eğitim Demonstrasyon Merkezi ve Otolit Okuma Laboratuvarı

Trabzon'da SUMAE bünyesinde faaliyet gösteren GFCM Eğitim ve Demonstrasyon Merkezinde, yeni yaş okuma laboratuvarı aktif olarak kullanılmaya başlanmış, 2025 yılı içerisinde yıl boyunca 3.000 üzerinde otolit okuması yapılmıştır. Bu dönem alt yapısı geliştirilen merkezde, yaş okuma laboratuvarına görüntüleme sistemine sahip iki adet stereo mikroskop alımı yapılmıştır. Yıl içerisinde Karadeniz kıyısı ülkelere uzmanların katılımı ile kalkan ve mezigit otolitinde yaş okuma çalışmaları yapılmıştır.

Su Ürünleri Islah ve Yetiştiriciliği Programı

Su ürünleri ıslah ve yetiştiriciliği konusunda sektörün ihtiyaç duyduğu 12 yeni balık türünde araştırma çalışmaları ve 3 balık türünde ise ıslah programları 2025 yılında devam etmiştir.

Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü (SUMAE) tarafından 2025 yılında su ürünleri yetiştiriciliği ve ıslahına yönelik araştırma ve geliştirme faaliyetleri; ekonomik değeri yüksek türlerde yetiştiricilik tekniklerinin geliştirilmesi, genetik kaynakların korunması ve sürdürülebilir üretim modellerinin oluşturulması hedefleri doğrultusunda yürütülmüştür. Bu kapsamda kalkan, mersin balıkları ve Karadeniz alabalığı başta olmak üzere öncelikli türlerde uygulamalı araştırmalar sürdürülmüştür.

Mersin balıklarına yönelik çalışmalarda; damızlık stokların sürdürülebilirliğinin sağlanması, üreme biyolojisinin iyileştirilmesi ve kontrollü koşullarda havyar ve yavru üretimine ilişkin teknik uygulamalar geliştirilmiş, havyar üretimine yönelik teknik ve fiziki altyapının güçlendirilmesine yönelik faaliyetler devam etmiştir. Bu çalışmalarla, türün korunmasına yönelik bilimsel bilgi birikimi artırılmış ve yetiştiricilik potansiyelinin geliştirilmesine katkı sağlanmıştır.

Kalkan yetiştiriciliği kapsamında; üretim süreçlerinin iyileştirilmesine yönelik besleme ve büyütme denemeleri yürütülmüş, kontrollü üretim koşullarında elde edilen yavru balıkların bir bölümü doğal stokların desteklenmesi amacıyla uygun deniz alanlarına bırakılarak balıklandırma çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu faaliyetlerle hem türün doğal popülasyonunun desteklenmesi hem de yetiştiricilik tekniklerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalı veriler elde edilmiştir.

Karadeniz alabalığına yönelik olarak; yerel genetik kaynakların korunması ve yetiştiricilik performansının artırılması amacıyla üretim ve büyütme çalışmaları sürdürülmüş, elde edilen veriler doğrultusunda yetiştiricilik uygulamalarına ilişkin teknik değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca Karadeniz alabalığı ıslahına yönelik moleküler genetik ve biyoteknolojik yöntemlerin kullanıldığı proje çalışmaları 2025 yılında sürdürülerek tamamlanmış; proje kapsamında elde edilen sonuçlar doğrultusunda, ıslah çalışmalarının devamlılığını sağlamak ve kazanımları ileri aşamaya taşımak amacıyla devam projesine yönelik hazırlıklar gerçekleştirilmiştir.

SUMAE tarafından 2025 yılında yürütülen bu faaliyetler; su ürünleri yetiştiriciliğinde verimliliğin artırılması, genetik kaynakların korunması ve alternatif türlerin değerlendirilmesine yönelik TAGEM hedefleri doğrultusunda, ülke su ürünleri sektörüne bilimsel ve teknik katkı sağlamıştır.

TAGEM Enstitüleri ortak çalışmaları ile Gökkuşığı Alabalığı üretiminde dışa bağımlılığı azaltmak, sürdürülebilir ve rekabetçi üretimi desteklemek amacıyla “*Su Ürünleri Ulusal Islah Hatları Oluşturulması: Gökkuşığı Alabalığı Islah Projesi*” 2025 yılında başlatılmıştır.

Marmara Denizinde son yıllarda üretimi artan midye yetiştiriciliğinin desteklenmesi için çalışma başlatılmıştır. Bu kapsamda, Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü bünyesinde çift kabuklu üretimin desteklenmesi amacıyla midye spat üretimi kuluçkahanesi faaliyete geçirilmiştir.

Su Ürünleri Genetik Kaynakları Programı

Trabzon’da Su Ürünleri Ulusal Gen Bankası faaliyete geçmesi sonrasında, ulusal düzeyde su ürünleri envanteri oluşturulması için saha çalışmaları ve örnekleme yürütülmüştür. Önemli ticari balık türleri ile nesli tehlike altında olan türler Ulusal Su Ürünleri Gen Bankasında muhafaza edilmektedir. Ülke genelinde yürütülen çalışmalardan elde edilen 294 adet türe ait toplam 34.500 doku örneği ve 9.400 adet DNA örneği Ulusal Su Ürünleri Gen Bankasında kayıt altına alınmıştır.

Biodiversa+ kapsamında yürütülmekte olan “*Toward a European Rocky Reef Fish Monitoring Network*” başlıklı projenin örnekleme çalışmaları Karadeniz ve Akdeniz için tamamlanmıştır. eDNA analizinde kullanılmak üzere su örnekleri ve BRUV sistemle kayıtlar alınmış ve elde

edilen verilerin analizleri yapılmıştır. Aynı proje kapsamında eDNA meta-barkodlama çalışmaları yürütülmüş, SUMAE ev sahipliğinde Mayıs ayında 8 ülkeden konusunda uzman toplam 22 temsilcinin katıldığı “*Workshops on Monitoring Non-Indigenous Species Through Introduction Sites*” başlıklı bir çalıştay düzenlenmiştir.

FAO’nun Gıda ve Tarım için Genetik Kaynaklar Komisyonu’nun 20. Oturumu tarafından onaylanan, sucul genetik kaynaklar (AqGR) hakkında veri raporlamasına yönelik FAO çerçevesini açıklayan AqGR’nin korunması, kullanımı ve geliştirilmesi durumuna ilişkin veri raporlaması için AquaGRIS anketi; ve Ülkemizin AqGR yönetimi için üstlendiği süreçler ve faaliyetler hakkında raporlama için Süreç Göstergesini içeren “*FAO reporting and monitoring framework on the status and trends of management of aquatic genetic resources*,” başlıklı eğitime SUMAE’den katılım sağlanmıştır.

SUMAE tarafından Marmara Denizi’nde yaşanan müsilaj sorununu anlamak adına iki farklı zamanda eDNA meta-barkodlama yaklaşımı ile çalışma yapılmış ve analiz raporu Bakanlığımıza sunulmuştur.

Son günlerde gündemde olan mikroplastik kirliliğinin su ürünleri canlıları genetik yapısına etkisi konusunda proje örnekleme ve laboratuvar analizleri tamamlanmış, sonuç raporu Bakanlığımıza sunulmuştur.

Su Ürünleri Genetik Kaynakları Tescil Çalışmaları

TAGEM Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren “Su Ürünleri Tescil Ulusal Komitesi” tarafından ticari değeri yüksek olan su ürünleri türleri ile ülkemiz için endemik olan türler Bakanlığımız adına tescil edilmektedir. “*Su Ürünleri Tescil Ulusal Komitesi*” tarafından 2025 yılı tescil çalışmaları kapsamında Bakalyaro (*Merluccius merluccius*), Mırmır (*Lithognathus mormyrus*), Beyşehir akbalığı (*Squalius anatolicus*), Isparta Çöpçü Balığı (*Seminemacheilus ispartensis*), Şabut (*Arabibarbus grypus*), Zargana (*Belone belone*), Tirsi (*Alosa immaculata*) balıkları olmak üzere 7 tür 28 Kasım 2025 tarihli 33091 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan karar ile tescil edilmiştir. Bu kapsamda şimdiye kadar toplam 46 su ürünleri türün tescili yapılmıştır.

Kaynak Yönetimi ve Çevre Programı

Genel Müdürlüğümüz koordinasyonunda yürütülen ve AB-IPA II kapsamında desteklenen “*Balıkçılık Faaliyetlerinde Stok Değerlendirme Uygulamaları (Implementation of Stock Assessments in Fisheries Activities (I-Fish))*” projesi 2025 Aralık ayında tamamlanmıştır. Daha önce dört dönem uzatma yapılan I-Fish Projesi kapsamında, deniz izleme şamandıra sistemleri kurulumları tamamlanmıştır. Tedarik Bileşeni kapsamında 2023 yılında kurulumu yapılan İstanbul deniz izleme şamandıra sistemi, 2024 yılında kurulumu tamamlanan Çanakkale deniz izleme şamandıra sistemi ile birlikte, 2025 yılında Bandırma, Trabzon, Sinop, Kırklareli ve Çanakkale deniz izleme şamandıra sistemlerinin de kurulumları tamamlanarak aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır.

2025 yılında deniz ve iç sularda stok çalışmalarını izleme projeleri ve kirlilik çalışmaları ile ilgili faaliyetler uzun soluklu çalışmalar olduğu için devam etmektedir. Bu amaçla denizlerimizde oşinografik izlemeler kapsamında çevresel parametrelerin ölçümleri, stok araştırmaları ile eş zamanlı olarak üç ayrı deniz sürveyi gerçekleştirilmiştir. 2025 yılında Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü tarafından yürütülen “Doğu Karadeniz’de Karasal Kaynaklı Kirleticilerin Kıyı ve Deniz Ekosistemine etkilerinin İzlenmesi” adlı proje çalışmalarına kış ve yaz mevsimlerinde olmak üzere yılda iki defa devam edilmiştir. Doğal göllerde ve iç sularda limnolojik izleme faaliyetleri uzun soluklu çalışmalar olduğu için devam etmektedir.

Marmara Denizi Eylem Planı kapsamında son yıllarda kirlilik etkisi ile artış gösteren müsilağ oluşumu izlenmiş, hazırlanan dönem raporları Bakanlığımız ilgili birimlerine sunulmuştur.

İstilaç türlerin kıyılarımızda yayılımı ve iklim değışikliğinin stoklara etkisi konusunda Akdeniz Su Ürünleri Araştırma, Üretme ve Eğitim Enstitüsü tarafından “İklim Değışikliğinin Su Ürünleri Stoklarına Etkisi ve İstilaç Türlerin Denizlerimizde Yayılım Alanlarının Belirlenmesi” proje çalışmaları yürütölmeye devam etmektedir. İklim değışikliğinin deniz ekosistemi üzerine etkisi ve istilaç balık türlerinin yayılımı konusunda bilimsel veriler elde edilerek önlem alınması sağlanmaktadır.

Ölkemizde yaşanan aşırı kuraklık nedeniyle su seviyesi azalan Eğirdir Gölü’nden acil eylem planı oluşturulmuştur. “Eğirdir Gölü Eylem Planı” çerçevesinde Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsüne verilen görev ve kurumsal misyon kapsamında Eğirdir Gölü ve havzasında bulunan endemik 5 türün Enstitüde muhafazasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır.

“İç sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi” ölkesel projesi altında bütün enstitülerin kendi sorumluluk bölgelerinde henüz yeni su tutmaya başlayan baraj göllerinde azot ve fosfor yükü oranlarına göre en az bir yıl süreyle izleme yürütölmektedir. Bu izleme sonrasında bilimsel esaslara göre baraj gölündeki su ürünleri yetiştiriciliğı ağ kafes kurulum kapasiteleri belirlenmektedir. 2025 yılında “İç Sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi” çatı projesi altında güdümlü olarak yürütölen çalışmada Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü tarafından Samsun il sınırları içerisinde yer alan Altınkaya Baraj Gölü’nde; ve Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü tarafından Yalnızardıç ve Çağlayan Barajlarında arazi çalışmaları tamamlanmış olup, hazırlanan sonuç raporları Bakanlığımıza sunulmuştur.

Güdümlü proje olarak yürütölen “İlusu Baraj Gölü Su Kalitesinin İzlenmesi, Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi ve Balık Stoklarının Tespiti” başlıklı proje kapsamında 5 ayrı ilde kıyısı olan İlusu Baraj Gölünde geniş kapsamlı saha örneklemleri yürütölmüştür.

Eğitimler ve Toplantılar

Su Ürünleri Araştırma Enstitü uzmanları katılımı ile Genel Müdürlüğümüzce hazırlanan su ürünleri sektör analizleri güncellenerek 2025–2029 Su Ürünleri Sektör Politika Belgesi hazırlanmıştır.

Bakanlığımızın 2025 yılında düzenlediğı 4. Tarım ve Orman Şûrası’na Su Ürünleri, Gıda Güvenliğı ve Biyolojik Çeşitlilik alt kurullarına katılım sağlanmış ve rapora katkı sunulmuştur.

International Center for Living Aquatic Resources (WorldFish) Genel Müdürlüğü Ekim 2025’te Trabzon ve Antalya’daki Su Ürünleri Araştırma Enstitülerini ziyaret etmiştir. Ziyaret kapsamında, TAGEM ile ICLARM (WorldFish) arasında gerçekleştirilebilecek ortak projeler ve iş birliğı olanaklarına ilişkin görüşmeler yapılmıştır. Ortak ihtiyaçlar çerçevesinde kısa ve orta vadede hayata geçirilebilecek çalışmalar değerlendirilmiş; bu kapsamda TAGEM ile ICLARM (WorldFish) arasında bir “İyi Niyet Zaptı” imzalanmıştır.

BlackSea4Fish projesi çerçevesinde 3-7 Şubat 2025 tarihlerinde kalkan ve 26-30 Mayıs 2025 tarihlerinde mezgit otolitleri okuma yaş çalıştayları yapılmış, ortak metot birliğı oluşturulmuştur. Eğitimler Ulusal Su Ürünleri Gen Bankası toplantı salonunda düzenlenmiştir. Toplantıya Karadeniz’e kıyı ölkelerinden konu uzmanları katılım sağlamıştır.

BlackSea4Fish projesi çerçevesinde ölkemiz denizlerinde yayılım gösteren yabancı istilaç balık türleri ve alınacak önlemler konusunda paydaş toplantısı SUMAE- Ulusal Su Ürünleri Gen Bankası toplantı salonunda düzenlenmiştir. Toplantıya ölkemizdeki konu uzmanları katılım sağlamıştır.

Karadeniz Ortak Denizcilik Gündemi (CMA), projesi kapsamında düzenlenen “Karadeniz’de

Sürdürülebilir Deniz Yetiştiriciliği: Sektörel İş Birlikleri ve Geleceğe Yönelik Yaklaşımlar Çalıştayı Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü ev sahipliğinde 29 Mayıs 2025 tarihinde yapılmıştır.

“*Türk Kabuklu Su Ürünleri Yetiştiriciliği Kapasite Gelişiminin Desteklenmesi*” projesi kapsamında 24-27 Haziran 2025 tarihleri arasında Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından proje çalıştayı düzenlenmiştir.

Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü tarafından 15-16 Nisan 2025 tarihleri arasında Isparta’da “Uluslararası Tıbbi Sülük Çalıştayı” gerçekleştirilmiştir. Ülkemiz ve 5 farklı ülkeden konuşmacıların yer aldığı çalıştaya yaklaşık 120 kişi katılım sağlamıştır.

IV. Ulusal Denizlerde İzleme ve Değerlendirme Sempozyumu’na Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü işbirliği yapan kuruluş olarak katılım sağlamış olup, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı için yürütülen Doğu Karadeniz deniz izleme ve değerlendirme çalışmaları bu kapsamda paylaşılmıştır. Sempozyumda SUMAE adına iki ayrı bilimsel sunum, gerçekleştirilmiştir. Sunumlar, Doğu Karadeniz’e yönelik izleme faaliyetlerinden elde edilen bulguların ulusal düzeyde değerlendirilmesine katkı sağlamıştır.

FAO-GFCM destekli “*Advanced Aquaculture Training Programme Techniques, Innovation and Governance*” konulu eğitim 30 Haziran- 4 Temmuz tarihleri arasında Gürcistan ve Romanya’dan gelen katılımcılarla gerçekleştirilmiştir.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi tarafından Ekim ayında düzenlenen “HAYTEKFEST” ve Isparta Ticaret Odası tarafından Kasım ayında düzenlenen “Isparta Göller Bölgesi Yayla Şartlarında Tarım ve Hayvancılık Fuarı”na Su Ürünleri Araştırma Enstitüleri katılım sağlanmıştır.

Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından “*Dünya Su Günü*” kapsamında Eğirdir ilçesinde öğrenim gören ilkokul öğrencilerine yönelik bir etkinlik düzenlenmiştir. Etkinlik kapsamında eş zamanlı olarak 3 farklı alanda yaklaşık 600 öğrenciye “Su Farkındalığı” konusunda bir eğitim faaliyeti gerçekleştirilmiştir.

Su Ürünleri Diğer Faaliyetler

Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü’nün “*Ulusal Su Ürünleri Genetik Veri Tabanı (TAGEM/HAYSÜD/Ü/23/A6/P3/6022)*” projesi kapsamında “*Trachurus Türlerinin qPCR Tabanlı Genotipleme Yöntemiyle Ayırt Edilmesine Yönelik Primer-Probe Tasarımı*” başlıklı buluş Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) tarafından yapılan inceleme sonucunda patentlenebilir bulunmuştur. Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü’nün “*Nanolif Tabanlı Aktif Gıda Ambalaj Materyali ve Üretim Yöntemi*” başlıklı buluş, Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) tarafından yapılan inceleme sonucunda patentlenebilir bulunmuş ve 2020/14383 başvuru numarası ile patent verilmesine karar verilmiştir.

TAGEM Journals - Bilimsel Dergi Platformu içerisinde yer alan Turkish Journal of Fisheries and Aquatic Sciences (TrJFAS) dergisi, SCIE, SSCI, AHCI ve ESCI’de indekslenmekte olup Q2 kategorisine yükselmiştir. Dergi etki faktörünü (Impact Factor) 1.7’ye, Cite Score: 3.1 yükselmiştir. SCOPUS kapsamında olan Aquaculture Studies (AquaSt) dergisi 2025 yılında 6 sayı olarak ve Genetics of Aquatic Organisms (GENAQUA) dergileri 2025 yılında 3 sayı olarak yayınlanmıştır.

TAGEM Journals - Bilimsel Dergi Platformu içerisinde yer alan Journal of Limnology and Freshwater Fisheries Research (LimoFish) dergisi TrDizin, Zoological Record ve Biosis Preview tarafından indekslenmektedir. 2025 yılı içerisinde 3 sayı olarak yayınlanmıştır.

INTERREG Black Sea Basin çağrısı kapsamında Karadeniz'deki farklı resif ekosistemlerinde bulunan yerli ve yerli olmayan balık türleri için ortak, müdahalesiz izleme faaliyetleri geliştirmek, uygulamak ve sonuçlarını paylaşmak için KTÜ ve SUMAE ortaklığında “Non-Invasive Fish Monitoring Network for Reef Fishes in the Black Sea Basin” başlıklı proje başlatılmıştır.

1.5 Tarım Ekonomisi, Proje Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler

Tarım Ekonomisi Araştırmaları, Sektör Politika Belgeleri ve Ürün Raporları

Tarım Ekonomisi alanında Enstitülerimizden gelen proje başvuruları (TAGEM Projeleri) Program Değerlendirme Toplantıları ve sonrasında yapılan Araştırma Yönetim Komitesi (AYK) toplantısı sonucuna göre değerlendirmeye alınmakta ve desteklenecek projeler belirlenmektedir. Söz konusu proje başvurularının alınmasında, Genel Müdürlüklerimizin görüşleri alınarak oluşturulan öncelikli konular esas alınmaktadır. Bu kapsamda 2025 yılında düzenlenen AYK toplantısında 10 adet Yeni Teklif, 17 Devam Eden Proje ve 6 adet sonuç ile toplam 33 proje görüşülmüştür. Alınan kararlara göre 4 yeni teklif proje reddedilmiş ve 6 adet projenin sonuçlanmasına karar verilmiştir. Söz konusu proje sonuçları Bakanlığımızın ilgili birimlerine sunulmak ve makama arz edilmek üzere raporlanmıştır.

Ayrıca Bakanlığımız uygulayıcı birimleri tarafından araştırılması talep edilen konularda da Enstitülerdeki araştırmacılarımız ve araştırmayı talep eden Genel Müdürlük uzmanları ile koordinasyon halinde GÜDÜMLÜ Projeler yürütülmekte ve proje sonuçları ilgili birimlerle paylaşarak makama arz edilmektedir. Bu kapsamda 2024 yılında devam eden aşağıdaki GÜDÜMLÜ Projelerin saha çalışmaları tamamlanmış olup analiz aşamasındadır.

1. Türkiye'de İklim Değişikliğinin Arıcılık İşletmeleri Üzerine Etkilerinin Araştırılması Projesi (GÜDÜMLÜ)
2. Hayvancılık Desteklemelerinin Etki Analizi (GÜDÜMLÜ)

2025 yılında uygulanmasına karar verilen TAGEM projeleri;

1. Kuru İncir Arz Zincirinde Kayıpların Tespiti Ve Yönetimi: Uygulanabilir Sistem Önerileri
2. Koyunculuk İşletmelerinde Kuzu Ölümelerini Etkileyen Faktörler ve Buna Bağlı Ekonomik Kayıpların Belirlenmesi: Şanlıurfa İli Örneği
3. Gökçeada-Bozcaada Tarımsal Kalkınma ve İskân Projesi Kapsamında Tarımsal Desteklerin Etkilerinin Araştırılması
4. Türkiye’de Hamsi Ürünlerinin Değer/Arz Zinciri Analizi ile Zincir Boyunca Ürün Kayıpları, Atık Miktarlarının ve Karbon Emisyonlarının Hesaplanması
5. Kekik ve Adaçayı Üretiminde ve İhracatında Prolizidin Alkoloid Maruziyetini Oluşturan Risklerin Araştırılması
6. Konya Kapalı Havzasındaki Sulama Kooperatiflerinin Etkinliklerinin Analizi ve Ortaklarının Su Kullanım Davranışlarının Değerlendirilmesi

2025 yılında sonuçlanan TAGEM projeleri;

1. Türkiye’de Kivi Üretiminde Etkinlik, Sürdürülebilirlik ve Gelişim Potansiyeli
2. Konya ve Sakarya İlleri Dane Mısır ve Buğday Üreticilerinin Sulama Suyu Kullanım Davranışı ve Üretim Maliyetleri Açısından Karşılaştırılması
3. Doğu Akdeniz Bölgesindeki Yaş Meyve ve Sebze Üretici Birliklerinin Başarısını Etkileyen Faktörler

4. Mikrobiyal Gübre Kullanımının Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesi
5. Tokat ve Gümüşhane İllerinde DOKAP Çilek Tarımının Yaygınlaştırılması Projesinden Yararlanan İşletmelerin Çilek Üretiminde Devamlılık Sağlama Olanaklarının Belirlenmesi
6. Kestane Üreticilerinin ve Toplayıcılarının Sosyoekonomik Yapısı, Sorunları ve Üretime Etki Eden Faktörlerin Analizi

Diğer yandan,

- ✓ TAGEM- TÜBİTAK Eşfinansman Projeleri kapsamında ‘Tarım İşletmelerinin İklim Değişikliğine Dayanıklılığını Belirlemek İçin Dijital Altyapının Geliştirilmesi’ ve , “Dijital Tarım 4.0 Teknolojilerinin Kullanımının İşletme Büyüklüğü ve Coğrafik Değişiklikler İtibariyle Ekonomik Analizinin Yapılması ve Farklılıkların Belirlenmesi” isimli projelerin 2025 yılı için öngörülen iş süreçleri tamamlanmıştır.
- ✓ Ar-Ge Destek Programı kapsamında Ondokuz Mayıs Üniversitesi işbirliği ile “Tarım Ürünleri Üretiminde Optimizasyon ve Optimizasyona Dayalı Politika Simülasyon Sisteminin Geliştirilmesi” projesi sonuçlandırılmıştır.

Ar-Ge Destek ve Kamu-Özel Sektör İş birliği Programları

- ✓ Ar-Ge Destek Programı, Bakanlığımızın ve tarım sektörünün ihtiyaç duyduğu öncelikli konuların çözümüne yönelik olarak üniversite, TÜBİTAK Ar-Ge Birimleri, özel sektör ve STK’lar tarafından hazırlanmış olan Ar-Ge projelerinin desteklendiği bir programdır.
- ✓ Program kapsamında 2025 yılı içerisinde 20. Proje çağrısına çıkılmış ve 67 proje başvurusu alınmıştır. Projeler sırasıyla; sekreteryaya, daire başkanlığı, uzman değerlendirmesine tabi tutulmuş ve yapılan değerlendirmeler sonucunda 18 projenin Değerlendirme Kurulu’nda görüşülmesine karar verilmiştir. 2026 yılı Ocak ayında Kurul toplantısının yapılması planlanmaktadır. Kurul toplantısı sonucunda desteklenecek projeler belirlenecektir.
- ✓ Ar-Ge Destek Programı kapsamında 23-24 Temmuz 2025 ve 09 Aralık 2025 tarihlerinde yapılan Değerlendirme Kurulu Toplantılarında, önceki yıllarda kabul edilerek devam eden 27 projenin gelişme ve sonuç raporları görüşülmüştür. Değerlendirme Kurulu Toplantılarında alınan kararlar neticesinde bu projelerden 17’si sonuçlanmıştır. Devam eden projeler için ise 4,2 Milyon TL destekleme ödemesi kararı alınmış ve ödemeler gerçekleştirilmiştir.
- ✓ Ar-Ge Destek Programı kapsamında yeni proje müracaatlarının alınması için 2026 yılı Ocak ayında 21. Proje Çağrısına çıkılması planlanmaktadır.
- ✓ Ar-Ge Destek Programının yürütülmesine ilişkin mevzuat çalışmaları yapılmıştır. Bu kapsamda Ar-Ge Destek Programına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2025/10) 29.04.2025 tarihli ve 32885 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca programın uygulanmasına ilişkin hususları düzenleyen Araştırma ve Geliştirme Destek Programı Uygulama Yönergesi (Yönerge No: 2025/9) 31.07.2025 tarih ve 19387099 sayılı Bakan Olur’u ile yürürlüğe girmiştir.
- ✓ Kamu-Özel Sektör İş birliği Programı kapsamında Tebliğ çalışması yapılmış ve taslak metin ile ekleri hazırlanmıştır. 2026 yılı Ocak ayı içerisinde Tebliğ taslağının görüş alınmak üzere Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi planlanmaktadır.

Ulusal Projeler

Tarımsal Araştırma Projeleri Yönetim Süreçleri

- ✓ **Proje Takip Sistemi (PTS);** Tarımsal Araştırma Yönetimi Yönergesi kapsamında faaliyet gösteren PTS, araştırmacıların TAGEM AR-GE projelerini etkili bir şekilde yönetmelerine olanak tanımaktadır. TAGEM AR-GE projelerini etkili bir şekilde yönetilmesine

olanak sağlayan Proje Takip Sistemine (PTS), TAGEM AR-GE Projelerinin Takibi ve Uluslararası Projelerinin Takibi modülü eklenmiştir. Bu çalışmalarla birlikte, PTS'nin gelecek dönemde de araştırmacılara yönelik etkili destekler sunmaya devam etmesi hedeflenmektedir. 2025 yılında 1028 devam eden, 312 sonuçlanan, 51 güdümlü projesi bulunmaktadır.

✓ **Proje Değerlendirme Grubu (PDG);** Her yıl düzenlenen ve yaklaşık 6 hafta süren PDG (Proje Değerlendirme Grubu) toplantısı Genel Müdürlüğümüze bağlı **4 Enstitüde, 2400** kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. **366 yeni teklif proje olmak üzere toplamda 1781 proje görüşülmüştür.**

✓ **Araştırma Yönetim Komitesi (AYK);** TAGEM araştırma projelerinin, Bakanlık Stratejik Planı ve Araştırma Master Planı dikkate alınarak, uygunluğunun değerlendirildiği ve nihai kararın verildiği komitedir. Bu kapsamda Genel Müdürlüğümüz başkanlığında 2025 yılı AYK kararı sonucunda **293 yeni teklif projesi kabul edilmiştir.**

✓ **Doktora Tez Öneri Yönlendirme Komisyonu (DOKYÖN);** Doktora tez önerilerini değerlendirmek amacıyla Araştırma Yönetimi Yönergesine göre, Mart, Haziran ve Eylül aylarında olmak üzere, yılda üç kez toplanan DOKYÖN (Doktora Tez Önerisi Değerlendirme Komisyonu)'de 2025 yılına ait toplamda **69** tez önerisi kabul edilmiştir.

MASTER PLAN; Ülkemizde Ar-Ge için ayrılan kaynakların verimli kullanılması ve tarımsal alandaki ihtiyaçların belirlenmesi amacıyla her 5 yılda bir Master Plan revizyon çalışması yapılmış olup, 2026-2030 yıllarını kapsayan **6. Master Plan çalışmalarında basım aşamasına gelinmiştir.**

KKTC Projeleri

✓ Tarımsal Araştırmalar Alanında İş birliği Protokolü ile Bakanlığımız ve KKTC Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı arasında, ARGE faaliyetine yönelik ortak çalışmalar yürütölmektedir.

✓ Bakanlığımız ve KKTC Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı arasında, her yıl yerinde izleme şeklinde gerçekleştirilen "Tarımsal Araştırmalar Alanında İşbirliği Protokolü" kapsamında 25 Haziran 2025 tarihinde çevrim içi olarak gerçekleştirilen 13. Araştırma ve Yürütme Kurulu Toplantısı'nda 6 devam eden, 7 yeni teklif ve 10 sonuç projesi değerlendirilmiştir.

TÜBİTAK İş Birliği Faaliyetleri

✓ 22 Ocak 2021 tarihinde Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM) ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) arasında, tarımsal Ar-Ge ve yenilik ekosistemine sunulan imkânların birlikte yönetilmesi için gerekli çalışmaların gerçekleştirilmesi ve değerlendirilmesi amacıyla bir protokol imzalanmıştır.

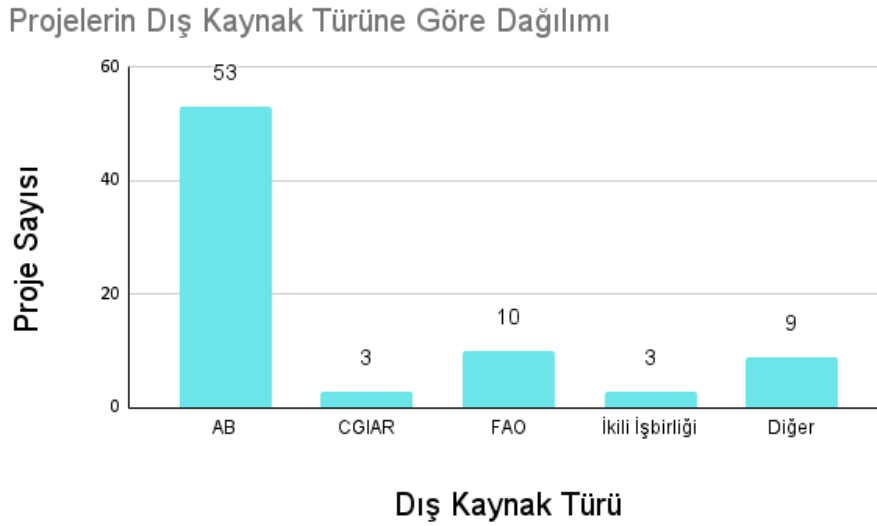
✓ TÜBİTAK Ulusal Destek Programı kapsamında; Araştırma, Mükemmeliyet Merkezi, Yeni Fikirler ve Ürünler, Kamu, Kariyer olmak üzere Uluslararası hariç Toplam **17 proje 19.743.666 TL** ile Öncelikli Alanlar ve Tarımsal Araştırmalar Ortak Çağırısı altında **69 proje 37.910.658 TL bütçeli eş finansman kapsamında** yürütölmektedir.

Uluslararası Projeler

✓ 2023/5 sayılı Dış Kaynaklı Projelere ilişkin Genelge kapsamında gerçekleşen bildirimler ışığında 2025 yılı itibariyle 26 Enstitü 5 Daire Başkanlığında 7 farklı uluslararası kuruluş/finansman kaynağı ile toplam 78 uluslararası nitelikli proje yürütölmüştür.

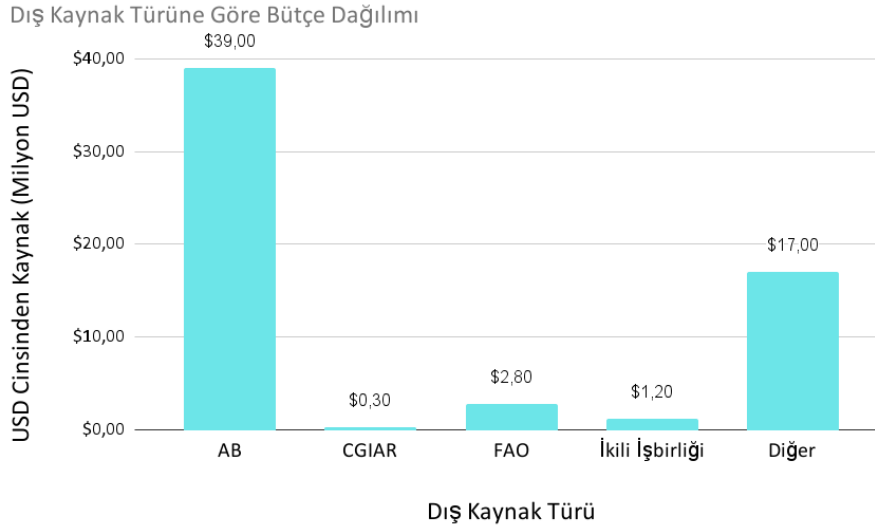
✓ Uluslararası projelerin finansman bazında dağılımı Şekil 1’de sunulmaktadır. Grafik incelendiğinde, projelerin dış kaynak türlerine göre dağılımında AB kaynaklarının açık ara baskın olduğu görülmektedir. Toplam 53 proje ile AB, dış kaynaklı projelerin önemli bir bölümünü oluşturmakta olup, söz konusu projeler Horizon Europe Ortaklık Programları, PRIMA, Widening Programı, Erasmus+ ve CCAGP (İklim Değişikliği Hibe Programı) gibi farklı AB fon mekanizmaları kapsamında yürütülmektedir. FAO kapsamında yürütülen proje sayısı 10, CGIAR ve ikili işbirliği mekanizmaları kapsamında yürütülen proje sayısı ise 3’er adet olarak kaydedilmiştir. CGIAR ve diğer kaynaklar altında yer alan projelerin sayısı görece sınırlı düzeydedir. Söz konusu dağılım, Genel Müdürlüğümüzün dış kaynaklı proje portföyünün ağırlıklı olarak AB programları çerçevesinde, çok bileşenli ve farklı tematik fon araçlarını kapsayacak şekilde yapılandığını, diğer uluslararası finansman mekanizmalarının ise tamamlayıcı nitelikte katkı sunduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 2. Uluslararası Projelerin Fon Kaynaklarına Göre Sayısal Dağılımı

Uluslararası projelerin dış kaynak türlerine göre **bütçe dağılımı** Şekil 2’de yer almaktadır. Söz konusu dağılım incelendiğinde **AB kaynaklarının toplam bütçe büyüklüğü açısından da belirgin bir ağırlığa sahip olduğu** görülmektedir. AB kapsamında yürütülen projeler için tahsis edilen toplam bütçe yaklaşık **39,1 milyon ABD Doları** olup, bu tutar dış kaynaklı projelerin toplam bütçesinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Diğer kaynaklar kapsamında sağlanan bütçe büyüklüğü yaklaşık **17,0 milyon ABD Doları** seviyesinde gerçekleşirken, FAO projeleri için ayrılan bütçe **2,7 milyon ABD Doları**, ikili işbirliği mekanizmaları kapsamında sağlanan bütçe ise **1,2 milyon ABD Doları** olarak kaydedilmiştir. CGIAR kaynaklı projelerin toplam bütçesi **0,3 milyon ABD Doları** ile sınırlı düzeydedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, toplam **60,3 milyon ABD Doları** tutarındaki dış kaynak bütçesinin yaklaşık **%65’inin AB fonları tarafından karşılandığı**, diğer uluslararası finansman mekanizmalarının ise yaklaşık **%35’lik pay ile tamamlayıcı nitelikte katkı sunduğu** görülmektedir.

Şekil 3.Dış Kaynak Türüne Göre Bütçe Dağılımı

Uluslararası Projelerde Görev Alan Araştırmacı Profili

✓ 2025 yılında Genel Müdürlüğümüze bağlı birimlerde yürütülen uluslararası projelerde görev alan araştırmacı personel sayısının **toplam 339** olduğu belirlenmiştir. Bir önceki yıl bu sayı **292** olarak kaydedilmiş olup, mevcut dönemde araştırmacı personel sayısında **yaklaşık %16,1 oranında artış** gerçekleşmiştir.

✓ Akademik unvan ve eğitim durumuna göre dağılım incelendiğinde, araştırmacıların **%51'inin** doktora derecesine sahip olduğu, **%11,5'inin** doktora eğitimine devam ettiği görülmektedir. Yüksek lisans mezunu araştırmacıların oranı **%26,8** iken, yüksek lisans eğitimini sürdürenlerin oranı **%2,1** olarak belirlenmiştir. Ayrıca, araştırmacıların **%3,5'i** doçent unvanına sahip olup, lisans ve ön lisans mezunu araştırmacıların oranı ise **%4,7** düzeyindedir.

✓ Cinsiyet dağılımı açısından değerlendirildiğinde, araştırmacıların **%59'unun (200 kişi)** erkek, **%41'inin (139 kişi)** kadın olduğu görülmektedir.

✓ Araştırmacıların birden fazla uluslararası projede görev alma durumları incelendiğinde ise personelin **%80'inin** yalnızca tek bir uluslararası projede görev aldığı, **%20'sinin** ise birden fazla uluslararası projede aktif olarak yer aldığı belirlenmiştir. Bu çerçevede, araştırmacıların büyük bölümünün tek proje bazlı çalıştığı, bununla birlikte kurum bünyesinde **çoklu proje deneyimine sahip kayda değer bir insan kaynağının da bulunduğu** değerlendirilmektedir.

✓ Uluslararası Projeler için Teklif Ön Değerlendirme Çalışmaları

✓ 2025 yılı içerisinde açılan **44 uluslararası finansman çağrısı** kapsamında, 31 Enstitümüz tarafından toplam **153 uluslararası proje teklifi** hazırlanarak ilgili programlara sunulmuştur. Söz konusu teklifler, başvuru öncesinde yürütülen ön değerlendirme çalışmaları çerçevesinde teknik ve idari açıdan incelenmiştir.

✓ Fon türlerine göre teklif dağılımı incelendiğinde, AB programlarının 87 teklif ile en yüksek paya sahip olduğu görülmektedir. TÜBİTAK ikili işbirliği programları kapsamında ise 31 proje teklifi sunulmuş olup, bu fon türü AB programlarını takiben önemli bir başvuru alanı olarak öne çıkmaktadır. TÜBİTAK ikili işbirliği mekanizmaları çerçevesinde; Gürcistan, Romanya, Özbekistan, Çin, Yunanistan, Moldova, Bulgaristan, Azerbaycan, Sırbistan ve Malta gibi ülkelerle yürütülen çağrılara katılım sağlanmış; bu kapsamda 2517, 2518, 2520, 2530, 2555, 2566, 2569 ve 2570 numaralı programlar başta olmak üzere farklı ikili işbirliği araçları

etkin şekilde kullanılmıştır. İkili işbirliği mekanizmaları kapsamında 7 teklif, İSEDAK kapsamında 5 teklif ve FAO kapsamında 2 teklif hazırlanmış; diğer fon kaynakları altında yer alan programlara yönelik ise 21 proje teklifi sunulmuştur. Söz konusu dağılım, uluslararası proje geliştirme faaliyetlerinin ağırlıklı olarak AB ve TÜBİTAK ikili işbirliği programları ekseninde yoğunlaştığını ortaya koymaktadır.

Uluslararası Projeler için Arşiv Prosedürü

✓ 2023/5 sayılı Genelge kapsamında DİS üzerinden yürütülen izleme ve raporlama süreçlerini tamamlayıcı nitelikte, dış kaynaklı ve uluslararası projelere ilişkin tüm doküman ve verilerin kurumsal düzeyde güvenliğinin sağlanması, standart bir arşivleme yaklaşımının tesis edilmesi ve sorumlulukların açık biçimde tanımlanması amacıyla "**Uluslararası Projeler Arşiv Prosedürü**" hazırlanmış olup, Genel Müdürlüğümüz ve bağlı Araştırma Enstitülerinde uygulanmak üzere 16.12.2025 tarih ve E-27511360-730.06.01-22452274 sayılı Genel Müdürlük Olur'u ile yürürlüğe konmuştur.

✓ Genel Müdürlüğümüz ve bağlı Araştırma Enstitülerinde yürütülen tüm dış kaynaklı ve uluslararası projeler kapsamında gerçekleştirilecek kayıt tutma, arşivleme ve devir işlemlerinde Uluslararası Projeler Arşiv Prosedürü hükümlerine uyulması hususunda 16.12.2025 tarih ve E-27511360-730.06.01-22485522 sayılı yazımız ile tüm birimler talimatlandırılmıştır.

Uluslararası Projeler için Teşvik Mekanizması

✓ Genel Müdürlüğümüz bünyesinde yürütülen uluslararası projelerde birimlerimizin ve araştırmacılarımızın etkin katılımının artırılması, kurumsal motivasyonun güçlendirilmesi ve proje faaliyetlerinin görünürlüğünün sağlanması amacıyla; uluslararası projelerde görev alan araştırmacılar ile Enstitü Müdürlüklerinin projelere katılımlarının değerlendirilmesi suretiyle teşekkür belgesi, takdir yazısı veya benzeri teşvik edici kurumsal motivasyon araçlarının uygulanmasına yönelik bir **teşvik mekanizmasının hayata geçirilmesi** için 18.12.2025 tarih ve E-27511360-730.06.01-22452287 sayılı Genel Müdürlük Makam Olur'u alınmıştır.

COST Bilgi Günü

✓ Birimlerimiz tarafından AB programlarına daha etkin katılım sağlanabilmesi ve yeni teklif süreçlerinin daha verimli yönetilebilmesi için Genel Müdürlüğümüz ile TÜBİTAK iş birliğinde 13 Mayıs 2025 tarihinde çevrim içi ortamda araştırma enstitülerinde görevli çok sayıda araştırmacının katılımıyla **COST (Bilim ve Teknolojide Avrupa İşbirliği) Aksiyonları Bilgi Günü** gerçekleştirilmiştir. Etkinlikte, TÜBİTAK Bilimsel Programlar Kıdemli Uzmanı Sayın Murat TILTAK tarafından katılımcılara COST programının genel yapısı, başvuru süreçleri, araştırmacılar için sunduğu iş birliği ve ağ kurma imkânları hakkında kapsamlı bilgi verilmiştir.

Uluslararası Kuruluşlar ve Ülkelerle İlişkiler

Ülkelerle İlişkiler

2025 yılı içinde çeşitli ülkeler/kurum/kuruluşlardan Genel Müdürlüğümüzde ve bağlı 49 Enstitü Müdürlüğünde ağırlanan yabancı ziyaretçi sayısı 1.383'tür. Bu ülkelerle ilgili kuruluşlar aracılığı ile ilişki geliştirilmiştir.

Tablo 6: 2025 Yılında Araştırma Enstitüleri Ziyaret Eden Yabancı Katılımcı Sayısı

Sıra	Enstitü Adı	Kişi Sayısı
1	Ankara Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	94
2	Ankara Toprak Gübre ve Su Kaynakları Merkez Araştırma Ens. Müdürlüğü	35
3	Ankara Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü	6
4	Ankara Zirai Mücadele Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	39
5	Antalya Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	66
6	Antalya Akdeniz Su Ürünleri Araştırma, Üretme ve Eğitim Ens. Müdürlüğü	68
7	Aydın İncir Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	67
8	Aydın Nazilli Pamuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	2
9	Balıkesir Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	126
10	Bursa Gıda ve Yem Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	4
11	Edirne Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	7
12	Erzincan Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	15
13	Eskişehir Geçit Kuşığı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	62
14	Gaziantep Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	14
15	Isparta Eğirdir Meyvecilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	205
16	İzmir Bornova Zeytincilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	9
17	İzmir Bornova Zirai Mücadele Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	60
18	İzmir Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	55
19	İzmir Menemen Uluslararası Tarımsal Araş. ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü	130
20	Konya Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	30
21	Konya Toprak Su ve Çölleşme ile Mücadele Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	48
22	Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	41
23	Mersin Alata Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	5
24	Niğde Patates Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	4
25	Ordu Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	7
26	Samsun Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	19
27	Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	4
28	Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	112
29	Yalova Atatürk Bahçe Kùltürleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	49
TOPLAM		1.383

CGIAR

✓ CGIAR, tarımsal Ar-Ge araçları ve yatırımları ile dünyada açlığın ve yoksulluğun ortadan kaldırılması, sağlık koşullarının iyileştirilmesi ve çevrenin korunması amaçlarına hizmet etmek üzere 1971 yılında informal bir kamu-özel sektör ağı olarak kurulmuştur. Faaliyetlerini özellikle az gelişmiş ve/veya gelişmekte olan bölgeler olmak üzere dünyanın 70'den fazla ülkesinde, 15 araştırma enstitüsü ile gerçekleştiren CGIAR, yılda yaklaşık 1 milyar USD tutarındaki bütçesi ile dünyanın en büyük kamu destekli tarımsal araştırma ortaklığıdır. CGIAR'ın ülkeler, bölgesel kuruluşlar, şirketler ve vakıflardan oluşan 70'den fazla donörü bulunmaktadır. Ülkemizde yerleşik (Ankara) ofisleri bulunan CGIAR Araştırma Merkezleri; (1) CIMMYT Uluslararası Mısır ve Buğday Geliştirme Merkezi ve (2) ICARDA Uluslararası Kurak Alanlar Tarımsal Araştırma Merkezi.

✓ CGIAR'ın en üst düzey yönetim organı olarak kabul edilen ve sisteme katkı sağlayan donör ülke/kuruluşlardan oluşan Sistem Konseyi'nde ülkemiz, 2016 yılından günümüze İran ile dönüşümlü olarak (iki yıllık dönemler halinde) Batı Asya ve Kuzey Afrika (WANA) Bölgesi ülkelerini (Türkiye, Mısır, İran, Libya, Lübnan, Fas, Suriye) temsil etmektedir. Temsil görevini Bakanlığımız adına Genel Müdürlüğümüz yürütmektedir. CGIAR donör kuruluş ve ülkeleri, Araştırma Merkezlerini daha merkeziyetçi bir yönetim altında toplamak ve bu merkezlerin karar alma mekanizmalarında daha etkin rol oynamak gayesi ile tüm merkezleri tek bir çatı altında toplayacak ONE CGIAR yönetim yapısına geçilmesi kararını 2019 yılının Kasım ayında gerçekleştirilen 9. Sistem Konseyi toplantısında kabul etmiştir. Tüm yasal düzenlemelerin tamamlanarak ONE CGIAR Sisteminin hayata geçirilmesi süreci devam etmektedir. CGIAR'ın ONE CGIAR yapılanması çerçevesinde oluşturulan yeni yönetsel yapısının yanı sıra 2021-2024 Yatırım Planı çerçevesinde CWANA (Orta ve Batı Asya ve Kuzey Afrika) bölgesinde hedef coğrafyalar ve öncelikli programlara ilişkin oluşum gerçekleştirilmiştir. Ülkemiz WANA bölgesinde olduğu gibi CWANA bölgesinde de temsil edilmektedir.

✓ CGIAR 2025-2030 Portfolio **4 Mart 2025** tarihinde çevrimiçi olarak yapılmıştır. Toplantıya Genel Müdürlüğümüzce katılım sağlanmıştır.

✓ CGIAR 22. SC Toplantısı **2-6 Haziran 2024** tarihlerinde Panang, Malezya'da yapılmış olup söz konusu toplantıya Genel Müdürümüz, ABDGM Genel Müdür Yardımcısı ve Genel Müdürlüğümüz Çalışma Grubu Sorumlusu fiziksel olarak katılım sağlamıştır.

✓ CGIAR- ICLARM (The International Center for Living Aquatic Resources Management (WorldFish)) ile Genel Müdürlüğümüz arasında **20-22 Ekim 2025** tarihlerinde Trabzon ve Antalya'da Genel Müdürlüğümüz ev sahipliğinde toplantılar gerçekleştirilmiş olup iki kurum arasında Mutabakat Zaptı imzalanmıştır.

✓ CGIAR'a bağlı Enstitülerden ülkemizin ev sahipliği yaptığı CIMMYT ve ICARDA Enstitüleri IWWIP kapsamında TAGEM Enstitülerinin de katılımı ile teknik çalışmalar gerçekleştirmiştir.

✓ Antalya'da **8-12 Haziran 2026'da** gerçekleşmesi planlanan CGIAR 24. Yönetim Kurulu Toplantısı için **4 Kasım 2025** tarihinde çevrim içi olarak hazırlık toplantısı gerçekleştirildi.

✓ CGIAR 23. SC Toplantısı **10-12 Aralık 2025** tarihlerinde Abu Dabi- BAE yapılmış olup söz konusu toplantıya Genel Müdürümüz ve Çalışma Grubu Sorumlusu fiziksel olarak katılım sağlamıştır.

MAYZEM

✓ Milletlerarası Akdeniz Yüksek Ziraat Etütleri Merkezi (MAYZEM), OECD ve Avrupa Konseyi'nin ortak girişimi ile 1962'de kurulmuştur. Akdeniz ülkeleri arasında tarım, gıda, balıkçılık ve kırsal kalkınma konularında ekonomik ve teknik anlamda bütünleyici bir eğitim

sağlamak ve bu ülkelerde tarım alanında etkin kişiler arasında uluslararası iş birliği yaklaşımı tesis etmek amacıyla faaliyetlerine devam etmektedir. MAYZEM, dört üye ülkede yer alan bağlı Enstitüleri aracılığı ile eğitim, araştırma ve bölgesel iş birliği faaliyetlerini yürütmektedir. Bu Enstitüler; Fransa Montpellier (IAMM), İtalya-Bari (IAMB), İspanya-Zaragoza (IAMZ) ve Yunanistan-Hanya'dır (IAMC). MAYZEM'in Türkiye adına Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Mustafa Altuğ ATALAY'dır. Alternatif Delege ise ABDGM temsilcisidir.

✓ 2025 yılı 157. MAYZEM Yönetim Kurulu Toplantısı **10-11 Temmuz 2025** tarihinde Paris'de hibrit formatta yapılmış olup toplantıya Alternatif Delege çevrimiçi katılım sağlamıştır.

✓ 2025 yılı 158. MAYZEM Yönetim Kurulu Toplantısı **10-11 Aralık 2025** tarihinde, Kahire/Mısır'da hibrit formatta yapılmış olup toplantıya Alternatif Delege çevrimiçi katılım sağlamıştır.

AARINENA

✓ Yakın Doğu ve Kuzey Afrika Araştırma Kuruluşları Birliği (AARINENA), bölgede tarımsal araştırmaların geliştirilmesi, üye ülkeler arasında tarımsal bilgi ve teknik deneyim değişiminin teşvik edilmesi, gerekli veri ve bilginin politika yapıcılara zamanında sağlanması için ulusal tarımsal araştırma kapasitelerinin güçlendirilmesi, tanımlanmış bölgesel, çift taraflı veya ulusal ihtiyaç ve önceliklere göre ortak araştırma ve eğitim programlarının oluşturulmasının teşvik edilmesi, üyelerin araştırma organizasyonu ve yönetimi ile ilgili konularda bilgilendirilmesi, ortaklaşa planlanan araştırma ve eğitim programına katılım yoluyla ulusal, bölgesel ve uluslararası araştırma merkezleri ile üniversiteler de dahil kuruluşlar arasındaki bağların güçlendirilmesi ve bölgedeki tarımsal araştırma ve teknoloji gelişimini güçlendirme amaçlı tüm çabalara maddi ve diğer destek şekillerinin harekete geçirilmesine katkı sağlamak için faaliyetler yürütmektedir. Birlik 1985 yılında kurulmuştur.

✓ Bakanlar Kurulu Kararı ile Türkiye üyedir. Ülkeler Kamu Araştırma Kuruluşları tarafından temsil edilmektedirler. Bakanlığımızın üyesi bulunduğu Yakın Doğu ve Kuzey Afrika Araştırma Kuruluşları Birliği (AARINENA)'ndeki faaliyetleri Tarımsal Araştırmalar Politikalar Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilmekte ve temsil edilmektedir. Kuruluşun amacı; bölgede tarımsal araştırma, teknoloji geliştirme ve işbirliğinin güçlendirilmesi yolu ile kırsal kalkınma ve tarımın gelişmesine katkıda bulunmaktır. Türkiye, Afganistan, Pakistan, İran'ın içinde bulunduğu Batı Asya Alt Bölgesinin temsilcisi konumundadır.

✓ 2025 yılı AARINENA Yönetim Kurulu Toplantısı **15-16 Mayıs 2025** tarihinde Şanlıurfa'da Genel Müdürlüğümüz ev sahipliğinde, Genel Müdürümüz başkanlığında gerçekleştirilmiştir.

✓ 2025 yılı 2.AARINENA Genel Kurul Toplantısı ve Konferansı **4-5 Aralık 2025** tarihinde Amman/Ürdün'de gerçekleştirilmiştir. Toplantıya Genel Müdürümüz ve Uluslararası İlişkiler Çalışma Grubu Sorumlusu katılım sağlamıştır. Genel Müdürümüz soz konusu konferansta "Türkiyede Tarımda Kullanılan Su için Dijitalleşme" konulu bir sunum gerçekleştirmiştir. Genel Kurul Toplantısı'nda tüm üye ülkelerin oy birliği ile Genel Müdürümüz önümüzdeki 3 yıl için **AARINENA Başkanlığına** seçilmiştir.

SCAR

✓ Tarımsal Araştırmalar Daimi Komitesi (SCAR-Standing Committee on Agricultural Research) AB Konseyi Tüzüğü ile 1974 yılında kurulmuş olup, Avrupa'daki tarımsal araştırmaların koordinasyonu ile ilgili Avrupa Komisyonu ve Üye Devletlere tavsiyelerde bulunmakla görevlidir.

✓ SCAR’da üye ülkelerle birlikte aday ve iş birliği yapılan ülkeler bulunmaktadır. SCAR’ın çalışma alanı bu üyelerin oluşturduğu Avrupa Araştırma Alanını (ERA) kapsamaktadır. SCAR Yönlendirme Komitesi ve SCAR Genel Kurul toplantılarında temsil görevini Bakanlığımız adına Genel Müdürlüğümüz yürütmektedir.

✓ Araştırmada öncelikli konularımızın SCAR aracılığıyla çalışma programlarına dâhil edilmesi programdan projeler aracılığıyla daha fazla kaynak elde edebilmemizin önünü açmaktadır. Bu nedenle SCAR tarafından yürütülen faaliyetler yakından takip edilmekte olup, Tarımsal Ekoloji (AE), Tarımsal Bilgi ve İnovasyon Sistemleri (AKIS), küresel zorluklara karşı daha büyük etki sağlamaya yönelik Avrupa Tarımsal Araştırmaları (ARCH), Biyoekonomi (BSW), Balıkçılık ve Su Ürünleri Araştırmaları (FISH) , Gıda Sistemleri (FS), Orman ve Ormancılık Araştırmaları ve İnovasyon (FOREST) ve iki İşbirlikçi Çalışma Grubu (CWG): Hayvan Sağlığı ve Refahı (AHW), Sürdürülebilir Hayvansal Üretim (SAP). Çalışma Gruplarında TAGEM aktif olarak temsil edilmektedir. Böylelikle Avrupa’da yürütülen tarımsal araştırma ve yenilik faaliyetlerinin ilgili paydaşlara aktarılması ve Ülkemizin tarım alanında ERA-NET (AB Ortak Araştırma Ağı) co-fund ve Avrupa Ortak Projelerinde (JPI) yer alması sağlanmaktadır. Ayrıca “Öngörü” ve “Alternatif Proteinler” olmak üzere iki Görev Grubu da bulunmaktadır.

✓ 101. SCAR Yönlendirme Grubu toplantısı **4 Nisan 2025’de** çevrim içi olarak gerçekleştirilmiş olup , 102. SCAR Yönlendirme Grup toplantısı **8 Ekim 2025** tarihinde çevrim içi olarak gerçekleştirilmiş olup Genel Müdürlüğümüz yetkilileri tarafından katılım sağlanmıştır.

1.6.Tarla Bitkileri Araştırmaları

Gıda güvenliğinin ve güvenilirliğinin sağlanabilmesi ve artan dünya nüfusu için verim ve kalitenin artırılması ve bu alanda bitki ıslahı, çeşit geliştirme ve tohum bilimi ile tohum teknolojileri alanında araştırma geliştirme (AR-GE) çalışmalarının yapılması ve bunun için de sertifikalı tohumluk üretimi ve kullanımının artırılması tartışılmaz olup vazgeçilmez önemdedir. 2025 yılında Daire Başkanlığımızda ıslah, yetiştirme tekniği ve teknoloji geliştirme projeleri faaliyetlerine devam edilmiştir. Bu kapsamda Proje Değerlendirme Toplantısı’nda toplam 359 adet Tarla Bitkileri projesi görüşülmüş ve toplantıya yaklaşık 442 kişi katılım sağlamıştır. Yapılan toplantıda Serin İklim Tahılları grubunda 83 adet, Sıcak İklim Tahılları grubunda 28 adet, Yemeklik Tane Baklagiller grubunda 46 adet, Çayır Mera ve Yem Bitkileri grubunda 45 adet, Endüstri Bitkileri çalışma grubunda 69 adet, Endüstri Bitkileri (Pamuk) grubunda 31, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler grubunda ise 57 adet proje görüşülmüş ve değerlendirilmiştir.

Tablo 7: Tarla Bitkilerinde 2025 Yılı PDG Toplantısında Görüşülen Proje Sayıları

S.N.	PROGRAM	DEVAM	SONUÇ	YENİ	TOPLAM
1	Sıcak İklim Tahılları Araştırmaları	7	14	7	28
2	Yemeklik Tane Baklagil Araştırmaları	32	9	5	46
3	Endüstri Bitkileri (Yağlı Tohumlu Bitkiler, Patates ve Diğer Endüstri Bitkileri) Araştırmaları	32	25	12	69
4	Endüstri Bitkileri (Pamuk) Araştırmaları	13	6	12	31
5	Serin İklim Tahılları Araştırmaları	57	12	14	83
6	Çayır Mera ve Yem Bitkileri Araştırmaları	27	9	9	45
7	Tıbbi Aromatik Bitkileri Araştırmaları	35	15	7	57
TOPLAM		203	90	66	359

2025 yılında yapılan Araştırma Yönetimi Kurulu (AYK) kararlarına göre Daire Başkanlığımızca toplam 62 yeni teklif ve 140 devam eden proje bulunmaktadır. Toplam 90 proje sonuçlanmış; Proje sonuç raporlarının yayınlanmasına ve ilgili paydaşlarla paylaşılmasına karar verilmiştir.

Genel Müdürlük olarak gelecek projeksiyonumuzda ortaya koyduğumuz en önemli hedef yerli olarak yaptığımız üretimi, milletimizin sahip olduğu milli çeşitlerle yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda her yıl olduğu gibi yürütülen bu projeler sonucunda 2025 yılında araştırma enstitülerinde tarla bitkileri türlerinde toplam 44 çeşit tescil ettirilmiştir (Serin İklimTahılları; 13, Endüstri Bitkileri; 21, Çayır Mera ve Yem Bitkileri; 4, Yemeklik Tane Baklagiller; 4, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler; 2 adet).

Tarla Bitkilerinde geliştirilen çeşitlerden yıllık ortalama 440 adet lisans sözleşmesi imzalanarak üretim hakları TİGEM ve Özel Sektöre devredilmiştir.

Bazı türlere ait geliştirdiğimiz yeni çeşitlerimizin tohumculuk üretiminde kullanım oranları; buğdayda %40, arpada %48, tritikalede %76, yulafta %61, çeltikte %30, nohutta %70, kırmızı mercimekte %54, tütünde %85'dir.

Türkiye'de sertifikalı tohum üretiminin tahıl grubunda %45, baklagil grubunda %60 oranında TAGEM'e bağlı Araştırma Enstitülerimiz tarafından geliştirilen çeşitlerden oluşmaktadır.

Günümüzde dünyada kabul gören anlayış, tarımsal Ar-Ge faaliyetlerinin unsurları olan bitki ıslahı, çeşit tescili, sertifikalı tohumluk üretimi gibi faaliyetlerin, bitkisel üretimin etkinliğini, miktarını ve kalitesini artırmaya yönelik faaliyetler olduğudur. Bu faaliyetlerde Kamu-Üniversite-Özel Sektör iş birliğini sağlamak amacıyla Ar-Ge Destek Programı kapsamında Tarla Bitkileri Araştırmaları Daire Başkanlığı olarak 2025 yılında Tarla Bitkileri alanında aşağıda belirtilen çağrı başlıklarında ilana çıkılmış olup, müracaat eden projelerin değerlendirme süreci tamamlanmıştır.

İlana çıkılan çağrı başlıkları;

- ✓ Acı bakla (*Lupinus albus* L.) bitkisinden yem, sağlık ve kozmetik alanında ticarete konu olabilecek ara ürün veya son ürün elde edilmesi.
- ✓ Ayçiçeği ve şeker pancarı bitkisinde ileri teknolojiler kullanılarak biyotik ve abiyotik stres faktörlerine dayanıklı/toleranslı ve pazar taleplerine uygun çeşit geliştirilmesi.
- ✓ Mısır bitkisinde ileri teknolojiler kullanılarak, biyotik ve abiyotik stres faktörlerine dayanıklı/toleranslı, pazar taleplerine uygun çeşit geliştirilmesi.

Söz konusu çağrı başlıklarına uygun olarak müracaat eden 3 adet proje, yasal süreçler çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Tarla Bitkileri Araştırmaları Daire Başkanlığımızda, tarla bitkileri türlerinde yoğunlaşan çalışmalar yüksek verim, kalite, biyotik ve abiyotik stres faktörleri birlikte ele alınarak yürütülmekte olup, bitki ıslahı çalışmaları; yaptığımız AR-GE çalışmalarının büyük bir kısmını kapsamaktadır. Özellikle ekonomik önemi yüksek olan bitki türlerinde yapılan ıslah çalışmaları ile sektörün talepleri doğrultusunda yeni hat ve çeşit geliştirme çalışmalarına 2025 yılında da devam edilmiştir.

TAGEM-TURKTOB Protokolü

Bu Protokol, TAGEM ve TÜRKTÖB arasında tohum teknolojileri ve Ar-Ge faaliyetlerinde iş birliğini teşvik etmek, bilgi ve deneyim paylaşımını sağlamak ve ortak projeler geliştirerek tohumculuk sektöründe yenilikçi ve sürdürülebilir çözümler üretmek amacıyla 09 Aralık 2024 tarihinde imzalanmıştır. İkili iş birliği kapsamında toplantılar düzenlenmiştir.

Yürütülen Uluslararası Projeler

TİKA

Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ile Afganistan Tarım, Sulama ve Hayvancılık Bakanlığı iş birliği kapsamında, Afganistan'da uygulanması planlanan tarım projeleri ile ilgili saha ziyareti ve proje çalışmalarına katılım sağlamak amacıyla Edirne Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünde görevli araştırmacılarımız Afganistan'da görevlendirilmiştir. Katılım gerçekleştiren araştırmacılarımız görevlendirme süresince incelemelerde bulunmuştur. Afganistan heyetince ülkemize çalışma ziyareti gerçekleştirilmiş olup, heyet 2 Eylül 2025 tarihinde Edirne Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğümüzde ağırlanması sonrasında 4 Eylül 2025 tarihinde Genel Müdürlüğümüzde görüşmelerde bulunulmuştur.

FAO

Sürdürülebilir ve İklim Dayanıklı Pamuk Üretimi için Teknolojik Yenilik ve Araştırma Kapasitelerinin Güçlendirilmesine Yönelik Teknik Destek Projesi 26.06.2025-26.06.2026 tarihleri arasında Nazilli Pamuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Projenin amacı; pamukta su kullanım etkinliğinin artırılması, sürdürülebilir pamuk üretiminin tanımlanması, iklim değişikliğine dayanıklı pamuk ıslahı ve üretimi, tuzluluk, pamuk zararlı ve hastalıkları yönetimi konularında eğitimler verilerek teknik destek sağlanmasıdır.

ERASMUS

Nazilli Pamuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü koordinatörlüğünde Söke TAYEM, Wwoof Espana (İspanya) ve Vysoka Skola Chemicko-Technologicka V Praze Üniversitesi (Çekya) ortaklığında “Çevresel Sürdürülebilir Pamuk Üretimi İçin Karbon Emisyonunun Azaltılması” projesi 01.01.2025 tarihinde başlatılmış olup, proje devam etmektedir.

PRIMA

Koruyucu Toprak İşlemenin yaygınlaştırılması, Uygulamalı Çiftçi Okulları konsepti ile benimsetilmesi çalışması devam etmektedir. Ayrıca “Akdeniz Çeltik Temelli Tarım Ekosistemlerinde Sürdürülebilir Su Kullanımına Doğru” ve “Stres Toleransının Geliştirilmesi İçin Akdeniz Mısır Germplazmının Kapitalizasyonu” projeleri yürütülmektedir.

HORIZON-2020

“Herbicide Resistant Rice Development For European Continental Project / Avrupa Ülkeleri İçin Yabancı Ot İlacına Dayanıklı Çeltik Geliştirme Projesi” ve “Agroekosistemler ve Ürün Etkinliğinin Geliştirilmesi İçin Su ve Besin Elementi Kullanımında Çözümler” projeleri yürütülmektedir.

CGIAR

Türkiye-IRRI İşbirliği Araştırma Projesi: Markır Geri Melez Seleksiyon Yöntemi Kullanılarak Yanıklık Hastalığına Karşı Dayanıklı Çeltik Çeşidi Geliştirmek projesi devam etmektedir. Uluslararası Kışlık Buğday Geliştirme Programı projeleri yürütülmektedir. Core Organic, ERANET, Horizon 2020 kapsamında ‘Ketencik ve Unutulmaya Yüz Tutmuş Yerel Ürünlerin Karışık Ekimleri ile Ürün ve Kalite Parametrelerini Arttırıcı Ekim Sistemlerinin Geliştirilmesi’ projesi Polonya, Bulgaristan ve İtalya ortaklığında yürütülmüş olup proje Aralık 2025 itibariyle tamamlanmıştır.

KKTC ile Yürütülen İşbirliği Projeleri

“Kuzey Kıbrıs Koşullarına Uygun Arpa Çeşitlerinin Geliştirilmesi, Yetiştiriciliği ve Kademeli Tohumluk Üretim Sisteminin Oluşturulması Projesi” devam etmektedir. Proje Ankara Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olup, Kıbrıs koşullarına uygun çeşitlerin geliştirilmesi çalışması yapılmaktadır. Bu kapsamda 2021 yılında Beşparmak adıyla KKTC’nin ilk yerli arpası, 2022 yılında Reşatbey adıyla yeni bir çeşidi tescil edilerek milli çeşit listesindeki yerini almıştır. Proje devam etmektedir.

"Kuzey Kıbrıs Koşullarına Uygun Buğday Çeşitlerinin Geliştirilmesi, Yetiştiriciliği ve Kademeli Tohumluk Üretim Sisteminin Oluşturulması Projesi" Ankara Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olup, Kıbrıs koşullarına uygun çeşitlerin geliştirilmesi çalışması yapılmakta ve proje devam etmektedir.

KKTC Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı ile TAGEM arasında yürütülen “KKTC’de Farklı Yer Fıstığı Çeşitlerinin Adaptasyon Denemesi Projesi” kapsamında Bakanlığımızın Ar-Ge destek programı çerçevesinde Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü’nün de ortak olarak yer alacağı “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde Farklı Yer Fıstığı Çeşitlerinin Adaptasyon Denemesi” projesi ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti koşullarında denemeye alınan 5 farklı yer fıstığı çeşidinden elde edilecek veriler ile en uygun yer fıstığı çeşidi belirlenmiş olacaktır. Ayrıca, bu proje ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti iklim koşullarından bağımsız olarak (sulu koşullarda) tohumluk ihtiyacının yerli kaynaklardan temini ile sağlanacak olan sertifikalı tohumluk üretim sisteminin kurulması da amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda daha önce 2025 yılı Nisan ayında Güzelyurt lokasyonunun da gerçekleştirilen ekim sonrasında hasat ve analiz işlemleri gerçekleştirilmiştir.

Eskişehir Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü danışmanlığında KKTC Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı’na hazırlanan “Bazı Yem Bitkilerinin Kuzey Kıbrıs Koşullarında Performansının Belirlenmesi” projesi kapsamında ilk saha çalışması yapılmıştır.

Kazakistan ile Yürütülen İş birliği Projeleri

01.04.2023 tarihinde Adana Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü ve Nazilli Pamuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü ile Kazakistan Cumhuriyeti Pamuk ve Kavun Yetiştirme Tarımsal Deneme İstasyonu arasında “Kazakistan Koşullarına Uygun Yeni Pamuk Çeşitlerinin Geliştirilmesi Projesi” başlatılmış olup, Aralık 2025 itibarıyla tamamlanmıştır.

IWWIP (Uluslararası Kışık Buğday Geliştirme Programı) Programı

Türkiye- ICARDA-CIMMYT ortaklığında CWANA (Orta, Batı Asya ve Kuzey Afrika) bölgesi ve talep eden diğer ülkelere ıslah materyali temin etmek amacıyla devam eden IWWIP programı kapsamında günümüze kadar 145 çeşit geliştirilmiş olup bunun 62 tanesi ülkemiz için geliştirilen çeşitlerdir. Islah ve Gıda güvenliği yanında insan kaynaklarının geliştirilmesi adına da IWWIP Programı hem Türkiye hem de özellikle Orta Asya Türk cumhuriyetleri başta olmak üzere bölge ülkelerine de katkı sağlamaktadır. Bu anlamda program, Gıda Güvenliği bakımından sorumlu olduğu alanda Türkiye’nin bölgedeki vizyon ve misyonuna uygun görevler ifa etmektedir.

Gerçekleştirilen Faaliyetler

Özel Sektör ile yürütülen “Doğal Renkli ve Verimli Pamuk (*Gossypium hirsutum* L.) Genotiplerinin Geliştirilmesi” ve “Verimli ve Kaliteli Pamuk (*Gossypium hirsutum* L.) Genotiplerinin Geliştirilmesi" projelerinin sözleşmeleri 2024 yılında imzalanmış ve çalışmalar devam etmektedir. Projeler 2026 yılında tamamlanacaktır.

İklim değişikliğinin neden olduğu kuraklık nedeniyle, mera ıslahında değeri artan alımsılar konusunda BÜGEM ortaklığında 4 güdümlü proje başlatılmıştır. Ayrıca Van Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü bünyesinde “Tuz alıısı” plantasyonu kurulmuştur.

Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından iklim değişikliğine uygun kuraklığa yüksek toleranslı ölkemizin tescilli ilk C4 yem bitkisi olan Rodos otu eşidi, “Gündel” adıyla tescil edilmiştir. Ayrıca Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından yeşil alan ve mera bitkisi olarak kullanılabilen “Gökkuş” adıyla ilk Mavi Ayırık eşidi tescil edilmiştir.

25–26 Ekim 2025 tarihlerinde Osmaniye Belediyesi uhdesinde düzenlenen FISTIKFEST 2025 “Osmaniye Yer Fıstığı Festivali” düzenlenmiştir.

SEECO Projesi kapsamında Osmaniye Yağlı Tohumlar Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü bünyesinde kurulan tesiste üretilen yer fıstığı ürünlerimizin tanıtımını gerçekleştirildi. Ayrıca Enstitü Müdürlüğünde yürütölen “Osmaniye Yer Fıstığı Islah alıışmaları” kapsamında geliştirilen ve 2025 yılında üretim izni alan MOR 80 ve GÜNBU 80 isimli yer fıstığı çeşit adaylarımızı tanıtarak alıışmalarımız hakkında bilgilendirmelerde bulunuldu.

Yenilik yayım projeleri kapsamında Samsun Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü ile Amasya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ve TİGEM iş birliğiyle hazırlanan "Kenevir Yeniden Doğuyor" projesi kapsamında 2025 yılında hizmet içi eğitim, iftçi toplantıları ve kenevir hasadı tarla günü etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Samsun Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğümüz tarafından tescil ettirilen, "Vezir 55" kenevir çeşidinin tohumluk üretim ve satış hakkı Genel Müdürlüğümüz tarafından devralınmış olup, 31.12.2025 tarihinde sona erecek olan sözleşme süresi Genel Müdürlüğümüz ve TİGEM tarafından yapılan görüşmeler neticesinde 5 (beş) yıl süreyle yenilenmiştir.

GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünce geliştirilerek 2016 yılında tescil ettirilen GAPSOY-16 Soya eşidinin Sözleşme ile Üretim Hakları 2025-2030 yılları arasında Özel Sektöre devredilmiştir.

Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü ortaklığında Trakya Tohum firması ile yapılan “Klasik ve Moleküler Islah Yöntemleri Kullanılarak, Biyotik ve Abiyotik Stres Koşullarına Dayanıklı Ayçiçeği Yarıyol Materyali ve eşitlerinin Geliştirilmesi” Özel Ar-Ge projesinin yerinde izlemesi yapılmıştır.

Niğde Patates Araştırma Enstitüsü Müdürlüğümüze ziyarette bulunan Hollanda heyetine Enstitü Müdürlüğümüzde yapılan Ar-Ge alıışmaları, tohumluk patates üretimi, tohumluk patates üretiminde oluşın hastalık ve zararlıları ile yerli milli patates geliştirme alıışmaları hakkında bilgilendirmede bulunulmuştur.

Merkez Lif Analiz Laboratuvarı görevini yürütmekte olan Nazilli Pamuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğümüz “5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu'na istinaden ıkarılan Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelik” hükümleri çerçevesinde Ticaret Bakanlığı ile yapmış olduğu sözleşme neticesinde pamuk konusunda PRF 09-06 lisans numarası ile Referans Yetkili Sınıflandırıcı olmuştur.

29 Mayıs 2025 tarihinde Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından geliştirilen yerli ve milli yeni buğday ve arpa çeşitlerimizin tanıtımı amacıyla tarla günü etkinliği düzenlenmiştir.

Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı desteği ile Adana İl Tarım ve Orman Müdürlüğü koordinatörlüğünde, Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Sakarya Mısır

Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü ve Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü iş birliğinde yürütülen "Kale Gibi Mısır Çeşidi" yayım projesinin 2025 yılı tarla günü Adana Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünde yapılmıştır.

“Azotu Toprağa Bağlayan Seni Dünyaya Bağlar” yayım projesinin açılış toplantısı Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü’nde yapılmıştır. Toplantının devamında Enstitüdeki nohut deneme alanları gezilmiştir.

“Parlayan Taneler Yayım Projesi” ve “Tarlalar “PARLA”yacak Yayım Projesi” ile Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünün geliştirdiği PARLA ekmeklik buğday çeşidinin, Tarla Günü etkinliği ile tanıtımı yapılmıştır.

Bakanlığımız ile uluslararası araştırma kuruluşları CIMMYT ve ICARDA iş birliğinde, 1986 yılından bu yana yürütülen Uluslararası Kışlık Buğday Geliştirme Programı'nın (IWWIP) yıllık değerlendirme toplantısı, kuruluşunun 100. yılını kutlayan Eskişehir Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitümüz ev sahipliğinde düzenlenmiştir.

CIMMYT ve ICARDA iş birliği kapsamında Eskişehir Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitü Müdürlüğüne gelen Özbek mühendislere buğday ve nematod eğitimi verilmiştir.

2025 yılı içerisinde tarla bitkileri alanında 6 adet Tarla Günü, 5 adet Çalıştay, 2 adet Sempozyum ve Kongre, 18 adet Eğitim ve Tanıtım, 3 adet TV Programı, 1 adet Açılış, 2 adet Festival ve Fuar Katılımı, 6 adet Çeşit Tanıtımı ve Demonstrasyon ile 6 adet Diğer Faaliyetler olmak üzere toplam 49 adet faaliyet gerçekleştirilmiştir.

Ülkesel Ayçiçeği Islah Teknolojileri Araştırma Merkezi Projesi

Edirne Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü bünyesinde 2026 yılı itibariyle merkezin kurulumu tamamlanacaktır. Proje ile, ülkesel ayçiçeği ıslah çalışmalarına modern ıslah tekniklerini entegre ederek, bu çalışmaların daha etkin ve ekonomik olması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için alt yapının oluşturulması amaçlanmaktadır. Yerli orobans ırklarına dayanıklı ve yüksek oleik asit içerikli, tane ve yağ verimi yüksek çeşitler geliştirilerek tohumlukta dışa bağımlılığın azaltılması konusunda katkı sağlanacaktır. Geliştirilen çeşitler, satış ve pazarlama hakları devredilecek yerli tohum firmaları vasıtasıyla, yurtdışında tescil olanağı da bulacak ve tescil edildiği takdirde tohumluk ihracatı olanağı sağlanmış olacaktır.

Tarla Bitkileri Araştırmaları

Gıda güvenliğinin ve güvenilirliğinin sağlanabilmesi ve artan dünya nüfusu için verim ve kalitenin artırılması ve bu alanda bitki ıslahı, çeşit geliştirme ve tohum bilimi ile tohum teknolojileri alanında araştırma geliştirme (AR-GE) çalışmalarının yapılması ve bunun için de sertifikalı tohumluk üretimi ve kullanımının artırılması tartışılmaz olup vazgeçilmez önemdedir. 2025 yılında Daire Başkanlığımızda ıslah, yetiştirme tekniği ve teknoloji geliştirme projeleri faaliyetlerine devam edilmiştir. Bu kapsamda Proje Değerlendirme Toplantısı’nda toplam 359 adet Tarla Bitkileri projesi görüşülmüş ve toplantıya yaklaşık 442 kişi katılım sağlamıştır. Yapılan toplantıda Serin İklim Tahılları grubunda 83 adet, Sıcak İklim Tahılları grubunda 28 adet, Yemeklik Tane Baklagiller grubunda 46 adet, Çayır Mera ve Yem Bitkileri grubunda 45 adet, Endüstri Bitkileri çalışma grubunda 69 adet, Endüstri Bitkileri (Pamuk) grubunda 31, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler grubunda ise 57 adet proje görüşülmüş ve değerlendirilmiştir.

2025 yılında yapılan Araştırma Yönetimi Kurulu (AYK) kararlarına göre Daire Başkanlığımızca toplam 62 yeni teklif ve 140 devam eden proje bulunmaktadır. Toplam 90 proje sonuçlanmış; Proje sonuç raporlarının yayınlanmasına ve ilgili paydaşlarla paylaşılmasına karar verilmiştir.

Genel Müdürlük olarak gelecek projeksiyonumuzda ortaya koyduğumuz en önemli hedef yerli olarak yaptığımız üretimi, milletimizin sahip olduğu milli çeşitlerle yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda her yıl olduğu gibi yürütülen bu projeler sonucunda 2025 yılında araştırma enstitülerinde tarla bitkileri türlerinde toplam 44 çeşit tescil ettirilmiştir (Serin İklim Tahılları; 13, Endüstri Bitkileri; 21, Çayır Mera ve Yem Bitkileri; 4, Yemeklik Tane Baklagiller; 4, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler; 2 adet).

Tarla Bitkilerinde geliştirilen çeşitlerden yıllık ortalama 440 adet lisans sözleşmesi imzalanarak üretim hakları TİGEM ve Özel Sektöre devredilmiştir.

Bazı türlere ait geliştirdiğimiz yeni çeşitlerimizin tohumculuk üretiminde kullanım oranları; buğdayda %40, arpada %48, tritikalede %76, yulafta %61, çeltikte %30, nohutta %70, kırmızı mercimekte %54, tütünde %85'dir.

Türkiye'de sertifikalı tohum üretiminin tahıl grubunda %45, baklagil grubunda %60 oranında TAGEM'e bağlı Araştırma Enstitülerimiz tarafından geliştirilen çeşitlerden oluşmaktadır.

1.7. Toprak ve Su Kaynakları Araştırmaları

Tarımsal Sulama ve Arazi Islahı Araştırmaları

TAGEM Araştırma Enstitülerinin Sulama Altyapılarının İyileştirilmesi ve Modernizasyonu Projesi kapsamında Enstitülerin Ar-Ge ve üretim alanlarına ilişkin sulama alt yapısının yenilenmesi kapsamında derin kuyu açılması ve dalgıç pompalarının kurulması sulama boruları, otomatik vana hidrantlar, pivot alımı, su deposu, havuz inşası vb yenilenerek aktif hale getirilmiştir. 18 araştırma enstitüsünün üretim ve deneme parsellerinin altyapı modernizasyon çalışmaları devam etmiştir.

Tarımsal Sulama ve Arazi Islahı Çalışma Grubu Araştırmaları alanında 2025 yılı kapsamında 5 adet yeni teklif, 44 adet devam eden, 4 adet sonuçlanan proje gündeme alınmıştır. Bu projeler, sulama suyunun etkin ve sürdürülebilir kullanımına yönelik, su tasarrufunun sağlanması, bitki-toprak-su ilişkilerine dayalı ürün verim ve kalitesinin artırılmasına yönelik ayrıca tarım sektöründe su kalitesini de dikkate alındığı su kaynaklarının yönetiminde bütüncül bir yaklaşım ile değerlendirilen ARGE projelerini kapsamaktadır.

Tarımda suyun etkin ve verimli kullanımı için Genel Müdürlüğümüzce geliştirilen **Sulama Yönetimi ve Bitki Su Tüketimi Sistemi (TAGEM-SuET)** sistemi hem webde hem de mobilde **Tarım Cebimde mobil uygulamasının “Su”** sekmesinde üreticilere sulama konusunda hizmet vermektedir. Sistem ile üretici doğru sulama programına en kısa yoldan ulaşabilmektedir. Sistemin veri tabanının yenileme ve genişletme çalışmaları başlatılmış olup daha fazla bitki çeşidi ve güncel meteorolojik verilerle üreticiye sulama konusunda hizmet verecektir.

Birleşmiş Milletler (BM) Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) 80. Kuruluş yıl dönümü ve 16 Ekim Dünya Gıda Günü farklı etkinliklerin düzenlendiği törenle kutlanmıştır. Bu etkinlikler kapsamında Genel Müdürlüğümüz tarafından geliştirilen TAGEM-SuET FAO tarafından arazi, toprak ve su kaynaklarının etkin yönetimi konusundaki yenilikçi yaklaşımıyla “teknik tanınırlık ödülü” ne layık görülerek, küresel gıda güvenliğini ve sürdürülebilir tarım-gıda sistemlerini ilerleten en iyi uygulamalardan ve yenilikçi yaklaşımlardan biri olduğu uluslararası düzeyde de tescil edilmiştir. Bu başarı, TAGEM-SuET sisteminin teknik liderliğini, inovasyonunu ve Türkiye'nin su kaynaklarını etkin kullanma çabalarındaki önemini ortaya koymaktadır.

İleri Teknik ve Teknolojilerin Tarımsal Sulamada Kullanımı

"Dijital Sulama Yönetim Sisteminin (DiSU) Geliştirilmesi" projesi ile bitkisel üretim alanlarında bitki su tüketimi (ETc), kuraklık, vejetasyon takibi ve verim tahmini gibi konularda veri, bilgi ve model eksikliğinin giderilmesini sağlayarak, tarımsal üretimde dijital olanaklardan en üst seviyede faydalanmasına katkı sunulması hedeflenmiştir. 2025 yılında 5 Araştırma Enstitüsünde 7 projenin arazi çalışmaları tamamlanmış olup doğrulama amaçlı büyük alan uçuşlarına geçilmiştir. Proje ekibine görüntü işleme eğitimi verilerek kapasite geliştirme çalışmalarına devam edilmiştir

Su Tasarrufu Sağlayan Sulama Yöntemlerinin Geliştirilmesi

Kısıtlı Su Koşullarında Su Tasarrufu Sağlayan Sulama Yöntemlerine Göre Bitki Sulama Programlarının Oluşturulması projesi: 2025 yılında; Bu program altında bugüne kadar toplam 31 Yüzeyaltı Damla Sulama Projesi (YAD) projesinden 20 adeti sonuçlanmış 8 proje devam etmektedir. Proje çıktıları ilgili birimlerle paylaşılmaktadır. Ülkesel Proje 2025 yılında farklı bölge ve ürünlerde devam etmekte olup, Şubat 2025 tarihinde yapılan Proje değerlendirme toplantılarında (PDT) gelişme raporları sunulmuştur. Proje faaliyetlerinin arazide yapılan ölçüm ve değerlendirmeler tamamlanarak gelişme ve sonuç raporları yazılmıştır.

Sulama Suyu Kalitesi ve Drenaj ve Arazi Islahı Ar-Ge Çalışmaları

Marjinal suların tarımda kullanılma imkanları ve koşulları araştırılarak düşük nitelikli suların çevreye duyarlı teknikler ile sulamada kullanılmasına katkı sağlaması amacı ile **"Marjinal Suların Tarımsal Sulamada Kullanımının Araştırılması ve Döngüsel Ekonomiye Katkısının Belirlenmesi (MARSUDE)"** projesi 5 farklı bölgede yürütülmektedir.

Bu kapsamda, Kırklareli, İzmir, Konya, Eskişehir ve Erzurum illerinde yürütülen alt projelerin arazi faaliyetleri tamamlanmıştır. Farklı alan ve farklı su kalitelerinde yürütülen proje faaliyetlerinden elde edilen sonuçların değerlendirilmesi amacı ile düzenli toplantılar yapılmıştır. 2025 yılı Proje Değerlendirme Toplantısında proje gelişmeleri sunulmuştur. Tamamlanan projelerin laboratuvar analiz ve değerlendirmeleri tamamlanarak **"Döngüsel Ekonomiye Katkısı"** kapsamında yürütülen çalışmalar için altlıklar hazırlanmıştır. Proje, **döngüsel ekonomi yaklaşımı ve Avrupa Yeşil Mutabakatı hedefleri** ile uyumlu olup, su arzının çeşitlendirilmesi ve kaynakların sürdürülebilir yönetimi açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir

"Batı Akdeniz Havzası Eşen Çayı Su Kalitesinin Belirlenmesi ve Tarımsal Sulama Açısından Değerlendirilmesi (EŞENSU) Projesi Eşen nehri üzerinde belirlenen noktalarda belirli dönemlerde su örnekleri alınarak değerlendirmeler yapılmıştır. Proje kapsamında özel firma aracılığı ile geliştirilen damla sulama filtre sistemi çiftçi serasında uygulamaya alınmıştır. Sera alanında kullanılan filtre ile yapılan sulama uygulamalarının değerlendirme çalışmaları tamamlanarak projenin sonuç raporu yayınlanmıştır.

Türkiye Milli Botanik Bahçesi Müdürlüğü (TMBB) sahasında 1964 yılında inşa edilmiş olan Beytepe Gölet'i Tarım Kampüsünün sulama ihtiyacını karşılamakta ve rekreasyon amacıyla kullanılmaktadır. Beytepe Göleti'ni tehdit eden kirleticilerin su ortamındaki mevcudiyeti araştırılarak, göletteki ekolojik sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla **"Su Kalitesinin Belirlenmesi ve İyileştirmesinde Aktif Karbon ile Hidrojen Peroksit (H₂O₂)'in Kullanımının Araştırılması (Beytepe Göleti Örneği)"** projesi 2025 yılında tamamlanmıştır.

Damla Sulama Ek Parçalarında Kullanılmak Üzere Lif Bitkilerinden Keten, Kenevir Ve Isırgan Otu Takviyeli Polimerik Kompozit Malzemelerin Geliştirilmesi projesi;TAGEM, Üniversite ve Özel sektör iş birliğinde AR GE Destek Programı kapsamında yürütülmüştür.

Projede sulama sistem malzemelerinde kullanılmak üzere yerli ve milli tarım değerleri olan lif bitkilerinden (keten, kenevir ve ısırgan otundan) doğal liflerin takviye elemanı olarak kullanıldığı termoset ve termoplastik matrisli polimerik kompozit malzemelerden sulama sistemlerinde kullanılan yenilikçi ürünlerin üretimi için gerekli olan AR-GE çalışmaları tamamlanmış, sonuç raporu yayınlanmıştır. Proje sonuçları ile, SuTEAM gibi Ar-Ge merkezlerine altlık oluşturarak ülke tarımına ve sulama teknolojilerine katkı sağlaması beklenmektedir.

Havzalarda Sulama Suyu İhtiyacının Tespit Edilmesi

Batı Akdeniz Havzasında Optimum Bitki Deseni ve Sulama Suyu İhtiyaçlarının Belirlenerek, Stratejik ve Politik Karar Destek Araçlarının Oluşturulması (BAKAROL)projesi: Havzalar bazında optimum bitki deseni çalışmaları yapılarak, ele alınacak havzalardaki bir tarım işletmesi için maksimum işletme gelirini sağlayacak ürün ve sulama suyu miktarı belirlenmektedir. Batı Akdeniz Havzası örneğinde Seydikemer Pilot alanda tamamlanan BAKAROL Projesinin uygulamaya aktarılması kapsamında eğitim ve yayım çalışmaları devam etmektedir. Antalya havzasında "Su Kısıtı" yaşanan il/ilçe/bölge düzeyinde proje ve çalışmalarına destek verilmektedir.

Avrupa Yeşil Eylem Mutabakatı Çalışmaları

Avrupa Yeşil Eylem Mutabakatına Uyum Eylem Planı hedefleri içerisinde yer alan “*Arıtılmış atık suların kullanımının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması ve Su kaynaklarının yönetiminde uzaktan algılama, sensörler ve bilişim uygulamalarının kullanımı, faydaları, gelişmeye açık yönleri üzerinde araştırmaların yapılması*” başlıkları altında Tarımsal Sulamada Ar-Ge çalışmalarıyla katkı sağlanmaktadır.

Cumhur Başkanlığı Yıllık Programı İzleme Çalışmaları

Üst politika belgelerinden 12 kalkınma planları ve Cumhurbaşkanlığı Yıllık programlarında yer alan “*504.5. Tarımsal sulamada alternatif su kaynakları kullanımının artırılması için yağmur sularının hasadı, arıtılmış atık suların sulama suyu kalitesine getirilmesi ve deniz suyunun tuzdan arındırılarak sulamada kullanımına yönelik Ar-Ge faaliyetleri yürütülecektir*” ve “*505.1. Uzaktan algılama teknolojisi ile coğrafi bilgi sistemi tabanlı tekniklerin sulama programlarının oluşturulmasında kullanımına yönelik Ar-Ge faaliyetleri yürütülecektir.*” Tedbirleri altında MARSUDE ve DİSU proje faaliyetleri verilmiştir.

IV. Tarım Şurası Çalışmaları

Tarım Bakanlığı koordinasyonunda 30 Ocak – 14 Mayıs 2025 tarihleri arasında düzenlenen IV. Tarım Şurası’nın Su Yönetimi ve Verimliliği Çalışma Grubu’nda görev alınmıştır. TAGEM bünyesinde yürütülen Ar-Ge çalışmaları kapsamında “**Su Verimliliği**” ve “**Havza Bazlı Su Yönetimi**” alt çalışma gruplarında aktif olarak yer alınmıştır.

Master Plan Çalışmaları

Tarımsal Araştırma Master Planı (2026 – 2030) çalışmaları kapsamında, **Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Fırsat Alanı (AFA)** altında **Tarımsal Sulama ve Arazi Islahı Programı** hedefi, ölçülebilir performans kriterleri ve araştırma konuları tüm katılımcıların önerileri doğrultusunda belirlenmiştir.

Yürütülen uluslararası projeler ve çalışmalar

Genel Müdürlüğümüz tarafından AB HORIZON 2020 kapsamında 2020-2025 yılları arasında 24 ülkeden 26 partner kurum ortaklığı ile yürütülen “**Tarımsal Toprak Yönetimi Avrupa Ortak Programı (EJP SOIL)**” faaliyetleri 31 Ocak 2025 tarihi itibarıyla tamamlanmıştır. Program kapsamında kurulan Avrupa toprak araştırmacı ağının devam ettirilerek gelecek iş birliklerinin

planlanması çalışmaları koordinasyon tarafından halihazırda yürütülmektedir. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (UN FAO) Küresel Toprak Paydaşlığı (GSP) üyeliğimiz ve ülkesel odak noktası görevimiz kapsamında, 3-5 Haziran 2025 tarihlerinde düzenlenen FAO GSP yıllık genel kurul toplantısına ve alt çalışma grupları olan GLOSOLAN ve INSII grubunda ilgili toplantılara (online) katılım sağlanmış ve bu çalışmalara gerekli katkılar verilmiştir.

Eğitim Yayın Kongre

Ocak-Aralık 2025 dönemi süresince Dünya Bankası TUSCAP Projesi kapsamında çalışmalara devam edildi. TUCSAP 3.4 kapsamında İzmir Menemen’de yapılacak olan Su-TEAM kapsamında yüklenici firma Destek Hizmetleri iş birliğinde TGUA (Tasarım Gözetimi Uzman Alımı) süreci tamamlandı. “ÇSYP Hazırlık, Proje Tasarım, Yapım İş İhale Dosya Hazırlık” işleri yüklenici firma tarafından tamamlanmış olup Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı uzmanlarınca kontrol edilerek teslim alınmıştır.

IV.Tarım Orman Şurası kapsamında Su Yönetimi Alt çalışma Grubu toplantılarına katılım sağlanmıştır.

SYGM tarafından koordine edilen Su Verimliliğinde Eğitim Seferberliği çalışmalarına katılım sağlanmıştır. Su Verimliliği Eylem Planı kapsamında verilen eğitim faaliyetlerine yönelik çalışmalar yapılmıştır.

22 Mart Dünya Su Günü kapsamında düzenlenen etkinliklere katılım sağlanmıştır.

TAGEM SuET bakım ve güncelleştirme sözleşmesi kapsamında BTGM ile görüşmeler gerçekleştirilmiş, Bitki ve meteorolojik veri tabanının güncelleme çalışmaları kapsamında bitki ve iklim veri çalışmaları yapılmıştır.

Ocak-Kasım 2025 dönemi süresince Marjinal *Suların Tarımsal Sulamada Kullanımının Araştırılması ve Döngüsel Ekonomiye Katkısının Belirlenmesi (MARSUDE)*” projesi kapsamında her ay 2 kez teknik toplantılar düzenlenmiştir.

Teknoloji ve sürdürülebilirlik arasındaki köprü kurmak başlığında yapılan modernizasyon ve su tarımsal su kullanımında verimlilik kapsamında düzenlenen IoT’de yapay zeka ve makine öğrenimi konulu uluslararası web seminerine katılım sağlanmıştır.

Türkiye ile tarımsal bilim, eğitim ve ticaret alanlarında sinerjilerin ortaya çıkarılması çerçevesinde Oregon Devlet Üniversitesi ziyareti bünyesinde gerçekleştirilen etkinliğe katılım sağlanarak Agrivoltaik sistemlerin su, gıda, enerji döngüsünde kullanılmasına ilişkin sunum gerçekleştirilmiştir.

TMBB’de düzenlenen “Doğa Temelli Çözümler Olarak Gölcükler: Gölcük Oluşturma, Restorasyon ve Bakımı” çalıştayına katılım sağlandı.

Mayıs-Kasım 2025 tarihleri sürecinde dönemsel düzenlenen TAGEM 6. Master Plan çalışmalarına katılım sağlandı.

TAGEM ve Ankara Üniversitesi iş birliğinde düzenlenen 3. Uluslararası ve 16. Ulusal Tarımsal Yapılar ve Sulama Kongresi (ICASI-2025), 24 Haziran 2025 tarihinde TAGEM ev sahipliğinde gerçekleştirildi.

TRGM, BÜGEM, DSİ nin katıldığı "Tarımsal Üretimde Su Kısıtı Olan Alanların Belirlenmesi, Güncellenmesi ve Bu Kapsamda Yürütülecek Veri Temelli Çalışmaların Değerlendirilmesi"

konulu çalışmaya TAGEM adına katılım sağlandı.

SYGM ev sahipliğinde 31 Temmuz 2025 tarihinde **“Su Yönetiminde Etkin Bilgi Sistemleri”** çalıştayı kapsamında **“TAGEM – SuET”** tanıtım ve eğitim sunumu yapılmıştır.

FAO tarafından İtalya’da organize edilen Küresel Teknik Tarama Töreninde TAGEM-SUET ödül almıştır. İlgili programa online katılım sağlanmıştır.

SYGM ev sahipliğinde 8.10.2025 tarihinde **“Tarımda Akıllı Su Yönetimi”** toplantısı kapsamında TAGEM Ar-Ge projeleri genelinde bilgi paylaşımı gerçekleştirilmiştir.

TAGEM destekli projelerin saha ziyaretlerini gerçekleştirmek üzere Ankara, Konya ve Eskişehir illerinde yürütülen projelerin yerinde kontrolü sağlanmıştır.

FAO-TAGEM ortaklığında yürütülen Dijital Köyler Projesi kapsamında 9 Kasım 2025 kadın çiftler hedef kitle olmak üzere TAGEM-SuET tanıtım ve eğitim sunumu yapılmıştır.

DSİ ev sahipliğinde Özbekistan Su Bakanlığı teknik heyetine "TAGEM Sulama Ar-Ge Çalışmaları " kapsamında kasım ayında iki farklı tarih ve heyete sunum yapılmıştır.

GROWTECH Antalya 2025 fuarına katılım sağlandı. İzmir Menemen Uluslararası Tarımsal Araştırmalar ve Eğitim Müdürlüğünde yapılacak olan Sulama Teknolojileri Ar-Ge İnovasyon Merkezi hakkında konuyla ilgili özel sektör yetkilileri ile görüş alışverişinde bulunuldu.

TRGM koordinasyonunda takip edilen “Su Yönetiminde Teknoloji ve Yapay Zeka Çalışmaları” kapsamında yapılan çalışma ve etkinliklere katılım sağlanarak eylem planları hazırlanmıştır.

SYGM ev sahipliğinde 26 Kasım tarihinde "Arıtılmış atık suların tarımda kullanımı" alt kurul çalışmalarına katılım sağlanmış, TAGEM tarafından yürütülen MARSUDE projesi hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

TAGEM ve SYGM işbirliğinde yürütülmekte olan “Marjinal Suların Tarımsal Sulamada Kullanımının Araştırılması ve Döngüsel Ekonomiye Katkısının Belirlenmesi (MARSUDE)” **Güdümlü Proje Yönlendirme Komite Toplantısı** 10.12.2025 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

SYGM koordinasyonunda Ulusal Su Bilgi Sistemine, düzeni olarak TAGEM Ar-Ge çalışmaları kapsamında veriler girilmiştir.

İklim Değişikliği ve Tarımsal Ekoloji Araştırmaları

İklim Değişikliğinin Tarıma Etkileri ve Uyum

Bakanlığımız Stratejik Plan (2024-2028) ve Ulusal İklim Değişikliği Azaltım ve Uyum Strateji ve Eylem Planı (2024-2030) çerçevesinde tarımsal üretimde iklim değişikliğine uyum sağlamak ve üretimi sürdürülebilir kılmak amacıyla iklim değişikliği senaryoları ve bitki gelişim modelleri kullanılarak ürün verimi, kalitesi ve tarımsal faaliyetleri üzerine etkilerinin araştırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda 2025 yılında iklim uyum konusunda **2 adet yeni proje** araştırma programına alınmış, **1 adet proje sonuçlanmış** olup **9 adet projenin** araştırma faaliyetleri devam etmektedir.

İklim parametreleri ile bağıcılıkta fenolojik takipler yapılarak iklim değişikliğinin meyve verimi ve kalitesi üzerine etkilerinin belirlendiği **“Bağıcılıkta Meyve Verim ve Kalitesi Üzerine İklimsel Faktörlerin Etkisinin Araştırılması: Manisa Bölgesi” Projesi** ile iklim değişikliğinin

tohumların ekimden hasata kadar olan süreçlerinde meydana getirdiği fenolojik takvimlerindeki değişiklikleri ortaya çıkarmak ve tarım takvimini güncellemek amacıyla **“İklim Değişikliğine Uyum Stratejileri Kapsamında Farklı Ekim Tarihlerinin Buğday Tarımı Üzerine Etkileri” Projesi** 2025 yılında araştırma programına alınmıştır.

Kıyı Ege Bölgesi’nde iklimsel değişkenliğin zeytin verimi ve bitki fenolojik gelişim evreleri üzerindeki etkilerinin meteorolojik zaman serilerine dayalı olarak analiz edilmesi ve modellenmesine yönelik bölgesel araştırmalar yürütülmekte olup, **“Zeytin Verim Tahmininde Polen Konsantrasyonu ile İklimsel ve Meteorolojik Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi”** başlıklı çalışma 2025 yılında tamamlanmış ve nihai sonuç raporu yayınlanmıştır.

Tarımda Sera Gazı Emisyonları ve Azaltım

Ulusal İklim Değişikliği Uyum ve Azaltım Stratejisi ve Eylem Planı (2024-2030) çerçevesinde ülkemizin sera gazı envanterine katkı sağlamak ve aynı zamanda tarımsal faaliyetlerden kaynaklı sera gazı emisyonlarını ölçmek, izlemek ve düşük karbonlu tarımsal üretimi sağlamaya yönelik AR-GE çalışmaları yürütülmektedir. Bu çalışmalar kapsamında 2025 yılında iklim-azaltım konusunda **2 adet yeni proje** araştırma programına alınmış olup **17 adet projenin** araştırma faaliyetleri devam etmektedir.

Bu kapsamda, Ege Bölgesi’nde konvansiyonel, organik ve iyi tarım yöntemiyle üretilen kütü pamuğun Yaşam Döngüsü Analizi metodolojisi ile karbon emisyonlarına etkisinin belirlenmesinin amaçlandığı **“Konvansiyonel, Organik ve İyi Tarım Yöntemiyle Üretilen Pamuğun Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi: Ege Bölgesi’ndeki Pamuk Yetiştirme Uygulamalarının Karşılaştırmalı Çalışması” Projesi** ile yem bitkilerinin üretiminde toprağın organik karbonu ve yem bitkileri arasındaki ilişkinin belirleneceği **“Çok Yıllık Yem Bitkilerinin Yalın ve Karışım Halinde Ekilişlerinin Ot Kalitesi, Kuraklık Fizyolojisi, Toprak Verimliliğine Etkileri ve CO2 Emisyonlarının Araştırılması” Projesi** 2025 yılında araştırma programına dahil edilmiştir.

Tarımsal Kuraklığın İzlenmesi ve Değerlendirilmesi

Bakanlığımız Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Strateji ve Eylem Planı (2023-2028) çerçevesinde, tarımsal kuraklığın izlenmesi ve değerlendirilmesi çalışmaları kapsamında 2025 yılında **1 adet yeni proje** araştırma programına alınmış, **2 adet proje sonuçlanmış** olup **9 adet projenin araştırma faaliyetleri** devam etmektedir.

Bu kapsamda; “Ülkesel Tarımsal Kuraklık Risk Haritasının Çıkarılması ve Tarımsal Kuraklığın Web Tabanlı İzlenmesi” başlıklı Ülkesel projenin 2025 yılında sonuç raporu yayınlanmıştır. Proje ile; bitki ve kuraklık indisleri kullanılarak son 20, 30 ve 40 yıllık 3 adet ülkesel kuraklık risk haritaları hazırlanmış ve uzaktan algılama tabanlı bitki indekslerinden oluşturulan kuraklık indeksleri ile tarımsal kuraklığın ülkesel boyutta 7 günlük periyotlar halinde izlenmesine olanak veren haritaları içeren Tarımsal Kuraklık Web Portalı oluşturulmuştur. Portalda; küresel iklim gridleri ile uyumlu, 2003 yılından itibaren günümüze kadar 1 Nisan -31 Ekim tarımsal üretim sezonu için bitkilerin gelişmeleri sürecinde tarımsal kuraklığın il ve ilçe bazında gerçek zamanlı olarak izlenmesini sağlayan tarımsal kuraklık haritaları yer almakta olup haritalar ilgili kurumlar ile paylaşılmaktadır.

Trakya bölgesinde iklim değişikliğinin tetiklediği kuraklık risklerinin niceliksel olarak değerlendirilmesi, yapay sinir ağları (YSA) tabanlı tahmin modellerinin geliştirilmesi ve sonuçların Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ile mekânsal analizine ilişkin yürütülmüş olan **“Trakya Yöresinde Yapay Sinir Ağları ile Kuraklık Tahmini ve Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Haritalanması” Projesi** 2025 yılında sonuçlandırılmıştır.

Kuraklıkla mücadele kapsamında yeraltı sularımızın doğru ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak amacıyla **“Tarımsal Arazi Kullanım Planlamalarında Kuraklığın Etkilerinin Belirlenmesi; Konya-Çumra-Karapınar Alt havzası Örneği”** araştırma projesi yürütülmektedir. Proje kapsamında, bölgede yaşanılacak olası kuraklık karşısında tarımsal arazi kullanım planlaması ve geleceğe yönelik senaryolarının oluşturulması çalışmaları yürütülmektedir.

Gediz Havzası İçin Tarımsal Kuraklık Karakteristiklerinin Belirlenmesi, Meteorolojik Kuraklığın Tarımsal Kuraklığa Yayılımının Değerlendirilmesi” Projesi ile Manisa ilini de kapsayan Gediz Havzası’nda tarımsal kuraklığın şiddeti, alansal değişimi ve frekansının belirlenerek, havzanın kuraklık karakteristiğinin ortaya konulması ve kuraklık yönetim planlarına katkı sağlayacak önerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Kurak ve yarı kurak bölgelerde yağışların yetersiz olduğu dönemlerde, yağmur suyunun bitki kök bölgesinde depolanmasına yönelik su hasadı projeleri entegre su ve gıda sistemi yönetimine önemli katkılar sağlamaktadır. Su hasadı Ar-Ge çalışmaları kapsamında, zeytin, buğday ve incir de Mikro Havza Su Hasadı Teknikleri ve karbon bütçesine etkileri konularında çalışmalar yürütülmektedir.

Erozyon ve Arazi Bozulmasının Dengelenmesi

Türkiye’de tarım ve mera topraklarında arazi bozunumu ve erozyon risklerinin azaltılması, önleyici tedbirlerin bilimsel olarak belirlenmesi ve sürdürülebilir arazi/mera yönetimi yaklaşımlarının geliştirilmesine yönelik çeşitli AR-GE projeleri yürütülmektedir. Bu çalışmalar; Konya-Karapınar özelinde çölleşme ve rüzgâr erozyonu baskısı altındaki bölgelerin yanı sıra, Akdeniz, Ege, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Karadeniz geçit kuşaklarını kapsayan tarım ve mera havzalarında yürütülen bozunum-erozyon projelerini içermektedir. Erozyonla mücadele ve arazi bozunumu çalışmaları kapsamında 2025 yılında **3 yeni proje** araştırma programına dahil edilmiş, **4 proje** tamamlanarak sonuç raporları yayımlanmış, **4 projenin** AR-GE faaliyetleri ise halen sürdürülmektedir.

Toprak ve rüzgar erozyonunun en fazla görüldüğü **Konya ovasında**; Farklı toprak işleme tekniklerinin rüzgâr erozyonunda taşınan sediment miktarı, toprak nemi, karbon tutulumu ve verim değerleri üzerindeki etkileri araştırılması, **Samsun Bölgesinde** arazi bozunumuna yol açan ekolojik ve antropojenik faktörlerin birlikte değerlendirilmesiyle çalışılan havzanın arazi bozunumu duyarlılığının modelleme çalışmaları ve **İç Anadolu Bölesinde** iklim değişikliği koşullarında meralarda erozyona hassas alanlardaki risk yönetimi ile doğal kaynakların korunmasına yönelik yeni stratejilerin belirlenmesinin amaçlandığı projeler 2025 yılında programa alınmıştır.

Arazi bozunumu ve erozyonla mücadele kapsamında yürütülmüş olan ve 2025 yılında sonuçlanmış araştırma projelerimiz;

- a. **“İnsansız Hava Aracı ile RUSLE Örtü Yönetimi Faktörünün Tarım Alanlarında Tespit Edilebilme Olanaklarının Araştırılması”,**
- b. **“Farklı Toprak İşleme Metotlarının Sediment Taşınımına Etkisi”, “Asartepe Baraj Havzasında Sediment Yolu ile Taşınan Fosfor Kirliliğinin SWAT Modeli ile Belirlenmesi”**
- c. **“Karapınar Erozyon Sahasında Sürdürülebilir Mera Yönetimi”.**

Tarımsal Ekoloji ve Sürdürülebilirlik

Tarımsal ekoloji ve sürdürülebilirlik çalışmaları kapsamında 2025 yılında **1 adet proje sonuçlandırılmış** olup, **1 adet projenin** araştırma faaliyetleri devam etmektedir.

Ekolojik bölgeler arasındaki farklılıkları belirlemek ve iklim değişikliğinin bu bölgelere etkilerini uzun yıllara yayılan iklim ve vejetasyon verileriyle mekansal ve zamansal olarak analiz etmek üzere **“Türkiye Tarımsal İklim Bölgelerinde İklim Değişikliğinin Vejetasyon Dinamikleri ve Kuraklık Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi”** projesi ile Tarımsal Üretim Planlamasında yer alan ürünler içerisinde yer alan on adet önemli stratejik ürün (Arpa, Çeltik, Mısır, Sorgum, Patates, Aspir, Kuru Fasulye, Üzüm, Soğan, Pamuk) için de tarımsal faaliyetlere etkilerinin araştırılması kapsamında yeni olası uygunluk haritaları üretme çalışmalarına başlanılmıştır. Ayrıca, Ankara yöresinde buğday ve arpa için genel bir ürün verim tahmin modelinin geliştirilmesi amacıyla yürütülen **“Enerji Dengesi ve Vejetasyon Dinamikleri Kullanılarak Ürün Verim Tahmin Modelinin Geliştirilmesi”** projesi 2025 yılında sonuçlandırılmıştır.

IV. Tarım Orman Şûrası

31 Ocak-11 Nisan 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilen IV. Tarım Orman Şûrası kapsamında oluşturulan İklim Değişikliği Uyum ve Azaltım ile Tarımda Risk ve Afet Yönetimi Çalışma Gruplarına katılım sağlanmış olup Şura Eylem Planı içerisinde yer alan 4. Karar 52. Hedef kapsamında oluşturulan stratejiler doğrultusunda Ar-Ge çalışmalarına başlanmıştır.

Avrupa Yeşil Eylem Mutabakatı Çalışmaları

Avrupa Yeşil Eylem Mutabakatına Uyum Eylem Planı hedefleri içerisinde yer alan İklim Değişikliği ile Mücadele hedefi altında toplam 6 Eylemdeki başlıklara yönelik AR-GE faaliyetlerimizin güncel çalışmaları Eylem Planında sunulmuştur.

Uluslararası Projeler, Çalışmalar ve Toplantılar

TAGEM tarafından Dünya Bankası ile yürütülmekte olan “Türkiye’de Tarım-Gıda Değer Zincirlerinde İklim Akıllı ve Rekabetçi Büyüme” başlıklı proje kapsamında iki adet alt proje hazırlanmış ve projelere ilişkin çalışmalar 2025 yılında sürdürülmüştür. Projelerden **“Türkiye’de İklim Dostu Tarımsal Performansın İyileştirilmesi Yoluyla Karbon Ayak İzini Azaltma Çabaları”** ile ilgili olarak Karbon Ayak İzi ve Yaşam Döngüsü Değerlendirmeleri Eğitimi tamamlanmıştır. TUCSAP kapsamında FAO işbirliği ile 8 ilde (Ankara, Konya, Samsun, Kırklareli, Erzurum, İzmir, Şanlıurfa ve Mersin) yürütülen **“Tarımsal Üretimde İklim Değişikliği Etkilerine Dayanıklılığın Belirlenmesi”** projesinde değerlendirme ve kapanış etkinliği gerçekleştirilmiştir. Proje ile üreticilerin iklim değişikliğine karşı kırılganlıklarını belirleyen, bölgesel farklılıkları ortaya koyan ve üreticilere iklim değişikliğine karşı farklılığını artıracak, tarımsal ekosistemlerin dayanıklılığını sağlayan eylemlere öncelik vermelerinde yardımcı olacak ve kurumumuzu iklim direncini güçlendirmek için gerekli olan en doğru politika yaklaşımlarına yönlendiren bir rehber hazırlanmış olup, basım aşamasındadır.

FAO’nun koordinasyonunda yürütülen ve 2025 yılında uzatma alınan **“Arazi Tahribatının Dengelenmesi (ATD) Yukarı Sakarya Havzası”** GEF projesi faaliyetlerine ve Karar Destek Sistemlerinin Geliştirilmesine yönelik paydaş kurum olarak TAGEM 2025 yılında katkı vermeye devam etmiştir.

Küresel Çevre Fonu (GEF-8) ve Ülkemiz tarafından finanse edilecek olan FAO İşbirliği ile TRGM-TAGEM-BUGEM paydaşlığında yürütülecek olan **“Tarım ve Mera Sektörünün**

Sürdürülebilirliği ve Dayanıklılığının Arttırılması İçin Doğa Temelli Çözümlerin Yaygınlaştırılması Projesi" 2025 yılında başlatılmıştır.

OECD, FAO, UNEP, GRA, D8 ve Dünya Bankası kurumlarınca gerçekleştirilen birçok önemli webinar toplantılarına İklim değişikliği ve tarım, İklim değişikliği finans, uyum-azaltım, kuraklık, ekosistemler ve çevre konularında aktif katılımlar sağlanmıştır.

Dünya Bankası kredisi ile finansmanı sağlanan ve 2025 yılı içerisinde başlayan “Deprem Bölgesinde Tarım Sektörünün İyileştirilmesi” Projesinin alt bileşeni olan “Çayır Mera Alanlarının İyileştirilmesi” (TARDİP) projesi hayata geçirilmiştir. Bu proje kapsamında, Mera Yönetim Planı (MYP) yatırımlarının net sera gazı (GHG) emisyonları üzerindeki etkilerinin bütüncül şekilde ölçülmesine yönelik bir metodoloji geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu amaçla, Dünya Bankası, TAGEM ve BUGEM uzmanlarından oluşan çalışma ekibiyle güdümlü olarak yürütülecek olan projenin çalışmalarına 2025 yılının son çeyreği içerisinde başlanılmıştır.

Tarımsal Mekanizasyon ve Bilişim Teknolojileri Çalışmaları

Tarım Makinaları ve Teknolojileri Çalışmaları

Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM) tarafından yürütülen Ar-Ge çalışmaları kapsamında, tarımsal faaliyetlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla proje ve programlar genişletilmekte; teknolojik gelişmeler yakından takip edilerek dijital tarım teknolojilerinin yaygınlaştırılmasına yönelik altyapı sistemleri güçlendirilmektedir. Bu doğrultuda, tarımsal mekanizasyonun geliştirilmesi, sektörde dijitalleşme ve dönüşüm süreçlerinin en yüksek uyum düzeyinde gerçekleştirilmesi, tarım sektörüne yönelik kaynak ve bütçe (fon) planlamalarının yapılması ile ulusal ve uluslararası alandaki güncel gelişmeler dikkate alınarak çalışmalar yürütülmektedir.

2025 yılında Tarımsal Mekanizasyon ve Bilişim Teknolojileri Çalışma Grubu Araştırmaları alanında 15 yeni teklif, 55 devam eden, 6 sonuçlanan proje gündeme alınmıştır. Söz konusu projeler; **tarım makinaları ve ekipmanlarının geliştirilmesi, akıllı ve hassas tarım uygulamaları, otonom ve robotik tarım sistemleri, tarımda dijitalleşme ve yapay zeka teknolojileri, enerji verimli ve çevre dostu mekanizasyon çözümleri ile veri temelli karar destek ve yönetim sistemleri** başta olmak üzere, yerli ve milli teknolojilerin geliştirilmesine yönelik öncelikli çalışma alanlarında yoğunlaşmaktadır. Bu çalışmalarla tarımsal üretimde verimlilik, sürdürülebilirlik ve teknolojik kapasitenin artırılması hedeflenmektedir.

Tarım Makinaları ve Teknolojileri Ar-Ge ve İnovasyon Alt Yapılarının Geliştirilmesi Projesi

Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğüne bağlı Araştırma Enstitülerinde; tarımsal mekanizasyon ve bilişim teknolojileri alanında, dünya ölçeğindeki ileri teknolojilerin yakalanması, teknik kapasitenin yükseltilmesi, edinilen teknolojik bilginin yeniden üretilebilmesi ve tasarım yetkinliğinin kazandırılması ile tarım makinaları alanında uzmanlaşmanın sağlanması amacıyla **Tarım Makinaları ve Teknolojileri Ar-Ge İnovasyon ve Test Merkezleri** kurulmuş ve sektörün hizmetine sunulmuştur.

Tekirdağ-Bağcılık Araştırma Enstitüsü, Konya-Toprak Su ve Çölleşme ile Mücadele Araştırma Enstitüsü ve Adana-Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlükleri bünyesinde kurulan merkezler, tarım alet ve makinalarının test edilmesine yönelik olarak yetkilendirilmiş; merkezlerde test ve raporlama süreçleri başlatılmış olup aynı zamanda Ar-Ge çalışmaları devam etmektedir.

Tablo 8: Araştırma Enstitüleri Tarım Alet ve Makinaları Test Sayıları

MAKİNE SINIFI	Konya Toprak Su ve Çölleşme ile Müc. Araş. Enst. Müdürlüğü DENEY/TEST ADEDİ				
	2022	2023	2024	2025	TOPLAM
Toprak işleme	8	25	8	40	81
Hasat Harmana Makineleri		1	8	3	3
Gübre Depolama Hazırlama Dağıtma Makineleri	4	2	1	6	13
Sulama Drenaj Makine		44	72	125	241
Hayvancılık Mekanizasyonu Makine ve Ekipmanları	2	2	17	16	37
Taşıma, İletim ve Yükleme			4	32	36
Hasat Sonrası Artıkları Temizleme Makineleri				1	1
Ekim Dikim Makineleri		4	8	2	14
Tarımsal Enerji makineleri		3		1	4
Arazi Islah Yardımcı Makineleri	2		4	4	10
Hasat Sonrası İşleme Makineleri	0	1	8	4	13
TOPLAM	16	82	130	234	462

MAKİNE SINIFI	Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitü Müdürlüğü DENEY/TEST ADEDİ				
	2022	2023	2024	2025	TOPLAM
Toprak işleme	10	23	7	18	58
Gübreleme	3	1	0	5	9
Ekim	2	0	12	52	66
Sap parçalama	0	1	1	1	3
Süt sağım	1	2	3	3	9
Taşıma, İletim ve Yükleme	0	0	0	1	1
Arazi Islahı, Yardımcı Makineleri	0	0	0	2	2
TOPLAM	16	27	23	82	148

MAKİNE SINIFI	Adana Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü DENEY/TEST ADEDİ				
	2022	2023	2024	2025	TOPLAM
Toprak işleme	0	1	0	1	2
Hasat Makinası	0	1	10	0	11
Ekim Makinası	0	0	1	0	1
Bahçe Bitkileri Bakımı Makineleri	0	0	1	0	1
Hasat Sonrası İşleme Makineleri	0	0	1	3	4
Taşıma, İletim ve Yükleme	0	0	0	0	0
Arazi Islahı, Yardımcı Makineleri	0	0	0	0	0
TOPLAM	0	2	13	4	19

Araştırmacılarımız tarafından yerli teknolojilerle 2025 yılında geliştirilen ve patent başvuru süreci tamamlanan tarım makinaları projelerimiz:

Lavanta Hasat Makinası Tasarımı ve Prototip İmalatı: Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından geliştirilen projede düşük güç grubundaki (60-70 BG) traktörlerle çalıştırılabilen, üç nokta askı sistemine bağlı ve traktör yanında çalışan Lavanta Hasat Makinasının tasarımı ve imalatı hedeflenmiştir. Bu makine, lavanta hasat işlemini en az kayıpla gerçekleştirecek şekilde prototip olarak geliştirilmiştir.

Kompost Dağıtma Makinası: Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından geliştirilen projede toprak iyileştiricisi olarak göze çarpan kompostun tarlaya istenilen normda, homojen olarak uygulanabilmesi için traktör ile çekilir tip kompost dağıtma makinası tasarlanarak üretimi gerçekleştirilmiştir.

Aspir Çiçeği Hasat Makinası Tasarımı ve Prototip İmalatı: Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından geliştirilerek tasarımı tamamlanan makina; traktörün kuyruk milinden hareket alan bir fan ile vakum oluşturmakta, oluşturulan vakum ile başlıklar aspir bitkisini üstten ve yanlardan tarayarak çiçekleri çekmekte ve siklon yardımıyla çiçekleri havadan ayırarak depoya göndermektedir. Aspir çiçeğinin makinalı hasadı ile ilgili Türkiye’de herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Dünyada ise küçük kapasiteli sırtta taşınabilir ya da tekerlekli insan gücüyle hareket eden makinalar yapılmıştır.

Otomatik Tamburlu Sulama Makinaları İçin Geliştirilen Tümleşik Fertigasyon Sistemi (Turpo Clk Fs): Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından geliştirilen projede otomatik tamburlu sulama makinalarına tümleşik bir fertigasyon sistem geliştirilmiştir. Fertigasyon sistemli otomatik tamburlu sulama makinalarının kullanılmasıyla, özellikle serin iklim tahılları yetiştiriciliğinde baharda yapılacak üst gübre uygulamalarında, traktörle ve gübre dağıtma makinası kullanılmasına gerek kalmamaktadır. Bu durum hem yakıt tasarrufu hem de karbon emisyonu açısından oldukça önemlidir.

Araştırmacılarımız tarafından yerli teknolojilerle 2025 yılında geliştirilen ve Faydalı Model başvuru süreci tamamlanan tarım makinaları projelerimiz:

Baklagil Hasat Makinası Tasarımı ve Prototip İmalatı Projesi: Mercimek ve nohut, ülkemizde ve dünya gıda ticaretinde önemli yeri olan baklagillerdendir. Diğer yandan bu ürünler nadas alanlarının daralmasına ve toprağa kazandırdığı azotla toprağı islah etmeleri bakımından da önemlidirler. Baklagil tarımında hasadın zorluğu ve kayıpların fazla olması ekonomik olarak baklagil tarımını sınırlandırmaktadır. Nohut ve mercimek üretiminde en zor ve zaman alıcı işlem hasattır. Bu amaçla baklagilleri hasat ederek baklaları parçalayabilen, tohumu, baklayı ve sapı ayırabilen farklı tabla konfigürasyonlarına sahip hasat makinası prototipi yapılmıştır. Makina baklagilleri hasat ederek baklaları parçalayabilen, tohumu, baklayı ve sapı ayırabilen farklı tabla konfigürasyonlarına sahip olup saha denemeleri devam etmektedir.

Tarımda Makina Sistemleri ve Teknolojileri Araştırmaları

Tarımda bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması tarımsal alanda bitkisel hastalıkların teşhisi, rekolte tahmini, akıllı ve hassas tarım teknolojili yeni sistemlerin geliştirilmesi ile otomasyon ve akıllı robotların kullanımı gibi uygulamaların gerçekleştirilmesini sağlarken hayvancılık alanında çiftlik yönetim sistemleri ve otonom robotlar temizleme-yemleme-havalandırma vb. gibi birçok konuda başarı ile uygulanabilmektedir. Bu doğrultuda tarımda bilgi ve iletişim teknolojileri alanında Ar-Ge çalışmalarımız global ölçekte devam etmektedir.

Bu çerçevede yürütülen çalışmalar:

Bağıcılığa Uygun Tarımsal Otonom Robot Tasarımı (ROBOTAGEM): Yerli otonom sıra üzeri çapa makinası (ROBOTAGEM) projesi ile üzüm bağlarında çeşitli araştırmalarda kullanıma uygun hareketini elektrik motorları ile sağlayan ve enerji kaynağı olarak lityum iyon batarya kullanan yerli ve milli otonom robot tasarım ve imalatı aşaması tamamlanmıştır. Prototip bağcılıkta uygulanabilecek ilaçlama, gübreleme, toprak işleme, led uygulamaları vb. kültürel faaliyetlerle birlikte kullanılabilmesi amacıyla daha fazla güce ihtiyaç olduğu durumlarda sadece motor ve motor sürücü değiştirilerek araç üzerinde güncelleme yapılabilecek şekilde tasarlanmıştır.

Küçük Ölçekli Zirai İlaçlama Helikopteri (TARKOPTER): Dünyada hızla kullanımı yayılan insansız hava aracı ile yapılan hassas tarım uygulamasının, ülkemizde yaygınlaşması ve doğru olarak yapılması için tanımlanan TARKOPTER projesi, bir insansız helikopter hava platformu ve Tarım ve Orman Bakanlığı- TAGEM-ZMMAE ile birlikte ilaçlama temayüllerine göre yapılan otopilot yazılımının gerçekleştirilerek çiftçimiz hizmetine sunulmasıdır. Bu kapsamda, Milli imkan ve kabiliyetler ile TARKOPTER platformu tasarlanmış ve imal edilmiştir. TAGEM-ZMMAE önerileri doğrultusunda ilaçlama sistemi yapılmıştır. Tüm platformun doğrulanması, kullanım esnasında gerçekleştirilecek ilaçlamada olası hataları en aza indirmek için mekanik simülasyon aracı yapılmıştır. Dünya'da sayılı ülkelerde üretilebilen ilaçlama amaçlı İHA helikopterlerinin, ülkemizde bir ilk olan TARKOPTER pilot olarak 32 litre kapasiteli olarak planlanmıştır. Benzer ürünlerin üreticisi olan ülkeler; başta Japonya, Almanya ve Çin'dir. TARKOPTER ile Türkiye bu konuda 4. Ülke olmuştur. Geliştirilmekte olan TARKOPTER ise yönetmelik kapsamında izin verilen bitkilerde hastalık mücadelesinde kullanılmak üzere denemeleri 2026 yılında devam etmektedir.

Otonom Gübre Sıyırma Robotları Projesi ile tam otonom gübre sıyırma işlemleri görece robotlar tasarlanmaktadır. Üç farklı gübre sıyırıcı tasarımıyla her çiftçinin işletmesine uyacak tasarımların gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Proje kapsamında prototip üretimler gerçekleştirilmiştir. Bunlardan “Gübre Sıyırma Robotu Prototipi” tamamlanarak, 42 adet üretimi ve ülke içi satışı gerçekleştirilmiştir. Yem Karma ve Dağıtma Robotu çalışmaları devam etmektedir.

2025 Yılında Başlayan Dijital Tarım ve Yapay Zeka Çalışmaları:

Bazı Meyve Türlerinde Bağda Önemli Hastalık ve Zararlıların Derin Öğrenme Yöntemleri ile Tespiti: Günümüzde derin öğrenme modelleri pek çok probleminin çözümünde üstün başarılı sonuçlar göstermektedir. Bu araştırma projesi ile derin öğrenme yöntemlerine dayalı bitki hastalık ve zararlı tespit modelinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. TAGEM 'e bağlı 8 araştırma enstitüsü ve 2 üniversite iş birliğinde gerçekleştirilecek çalışmalar ile bitki hastalık ve zararlıları görüntü veri seti hazırlanacak ve derin öğrenme yöntemleri bu veri seti üzerinde eğitilecektir. Geliştirilecek modellerin performans analizleri yapılacak ve karşılaştırılacaktır. Proje sonucunda en iyi performansı sağlayan tahmin modeli web tabanlı ve mobil bir yazılım olarak meyve üreticilerinin ve konu uzmanların kullanımına sunulacaktır.

✓ Proje kapsamında literatürdeki eksikler dikkate alınarak büyük bir veri seti inşa edilecektir.

✓ Türkiye için stratejik öneme sahip bazı meyve türlerinde ve bağda önemli hastalık ve zararlıların tespiti için derin öğrenme tabanlı model(ler) geliştirilecektir.

✓ Proje sonucunda nihai ürün olarak mobil ve web tabanlı karar destek sistemi oluşturulacak ve bitki koruma uzmanlarının ve üreticilerin kullanımına sunulacaktır.

Kuru Kayıslarda Kükürtdioksit ve Nem İçeriklerinin Multispektral Görüntüleme ve Derin Öğrenme Yöntemleri İle Belirlenmesi: Kuru kayıslarda kükürtdioksit oranı kimyasal analizler ile belirlenmektedir. Bu analizler uzman personellerce yapılmakta, laboratuvar altyapısı gerektirmekte, zaman almakta ve maliyet oluşturmaktadır. Ayrıca bu analizler yüksek ölçüm belirsizliğine sahiptir. Bu araştırma projesi ile kuru kayıslar için kükürtdioksit ve nem oranı derin öğrenme yöntemleri kullanılarak belirlenmesi sağlanacak ve tayin cihazı prototipi geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Mısır ve Pamukta Yabancı Ot Kontrolünde Derin Öğrenme Yöntemiyle Hassas İlaçlama Makinesi Prototipi Geliştirilmesi: Gerçekleştirilecek olan bu proje ile herbisitlerin yalnızca hedef alınan yabancı otlara uygulanması, boş toprak yüzeyi ve kültür bitkilerine ilaç temasının önlenmesi, bu suretle uygulanma miktarının azaltılması hedeflenmektedir. Bunun için son yıllarda her alanda kullanımı hızla yaygınlaşan yapay zeka teknolojisi kullanılacaktır. Bu teknoloji alanında fotoğraf, video gibi dijital görüntülerdeki belirli bir deseni tespit etmeye yarayan evrimsel sinir ağı (ESA) yöntemi kullanılacaktır. Geliştirilmesi düşünülen ilaçlama makinesi Prototipine kamera sensörleri yerleştirilerek yabancı otların konumu tespit edilecek ve ilaçlama makinesi üzerinde birbirinden bağımsız çalışan ilaçlama memeleri ile sadece hedef bitki üzerine geldiğinde açılıp kapanacaktır. Bu sayede kullanılan herbisit miktarının büyük oranda azalacağı tahmin edilmektedir.

Tarımsal Enerji ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları Araştırmaları

Avrupa Yeşil Mutabakatına Uyum Eylem Planı hedefleri ve TAGEM Master Planı doğrultusunda, tarım sektöründe enerji maliyetlerinin azaltılması ve çevresel etkilerin en aza indirilmesi amacıyla **güneş, rüzgâr, jeotermal ve biyokütle** (biyogaz, biyodizel, biyoalkoller ile bitkisel hammaddelerden pelet üretimi) gibi **yenilenebilir enerji kaynaklarının tarımsal üretim süreçlerine entegrasyonu** öncelikli çalışma alanları arasında yer almaktadır. Bu kapsamda; tarımda kullanılan **termik motorların işletilmesi, tarımsal ürünlerin kurutulması, sulama sistemleri, seraların ısıtılması, aydınlatılması ve havalandırılması** gibi faaliyetlerin enerji ihtiyacının yenilenebilir kaynaklardan karşılanmasına yönelik **araştırma ve geliştirme çalışmalarında süreklilik, verimlilik ve çevresel sürdürülebilirlik** hedeflenmektedir. Fosil yakıtların doğrudan veya dolaylı kullanımından kaynaklanan **sera gazı emisyonlarının ve çevresel baskıların azaltılması** amacıyla, yenilenebilir enerji temelli çözümlerin yaygınlaştırılması tarımsal üretimde sürdürülebilirliğin sağlanması açısından önem arz eden Ar-Ge çalışmalarımız devam etmektedir.

Bu çerçevede yürütülen çalışmalar:

- ✓ Hava Kaynaklı ve Farklı Soğutma Düzeneklerine Sahip Bir Fotovoltaik-Termal Hibrit Sistemin Üzüm Kurutmada Performans Analizi Projesi
- ✓ Güneş Enerjisi-Biyokütle Hibrit Kurutucuda Cevizlerin Kurutulması Projesi
- ✓ Ketencik Bitkisinin (Camelina sativa) Yeşil Dizel, Biyoetanol, Pelet ve Aktif Kömür Eldesinde Hammadde Kaynağı Olarak Kullanımının Araştırılması
- ✓ Farklı Bağlayıcı Maddelerin, Kenevir Sapı Peletlerinin Kalite Özelliklerine Etkisinin Belirlenmesi
- ✓ Tarımsal Artıklardan Elde Edilen Peletlerin Muhafaza Koşullarının Kalitesi Üzerine Etkisinin Belirlenmesi

- ✓ Bioreaktör ve Güneş Enerji Sistemlerinden Oluşan Sistemin Isıl Enerji Veriminin Araştırılması
- ✓ Biyokimyasal/Termokimyasal Hibrit Biyokütle Enerji Üretim Teknolojilerinin Kullanımıyla, Sıfır Atıklı, Düşük İşletim Maliyetli, Esnek Üretim Sistemli Modern Seraların Geliştirilmesi
- ✓ Sürdürülebilir Biyokütle Kullanımı Projesi
- ✓ Koruyucu Toprak İşleme Araştırmaları:

Türkiye’de Koruyucu Toprak İşleme ve Doğrudan Ekim Araştırmaları, Uygulamaları ve Yaygınlaştırılması-Entegre Projesi Ülkesel proje olarak yürütülmektedir. Koruyucu toprak işleme ve doğrudan ekim yöntemlerinin yaygınlaşmasıyla, kullanılan alet ve ekipmanların tip ve özelliklerinde değişiklik söz konusu olacak ve bu değişiklik tarım makinaları imalatına da yansımaktadır. Bu Entegre projede 9 ilde yürütülmekte olup bunlardan 3 Enstitü meyvelerde, 6 Enstitü ise tarla bitkilerinde çalışmaktadır. Proje kapsamında “Dijital Koruyu Toprak İşleme Rehberi” hazırlanmaktadır.

Avrupa Yeşil Eylem Mutabakatı Çalışmaları

Avrupa Yeşil Eylem Mutabakatına Uyum Eylem Planı hedefleri içerisinde yer alan “5.5. Döngüsel Tarım ve Atık Yönetiminin Geliştirilmesi, 5.10.5. Dijitalleşme, yapay zekâ ve veriye dayalı iş modelleriyle akıllı tarım uygulamalarını yaygınlaştırılması, 7.2.2. Sürdürülebilir arazi yönetimi çalışmalarında sürdürülebilir tarım tekniklerinin yaygınlaştırılması ve çölleşme ve arazi tahribatıyla mücadele çalışmalarında karbon depolama uygulamaları gerçekleştirilmesi Eylem Başlıkları altında Tarımsal Mekanizasyonda Ar-Ge çalışmalarıyla katkı sağlanmaktadır.

IV. Tarım Şurası Çalışmaları

Tarım Bakanlığı koordinasyonunda 30 Ocak – 14 Mayıs 2025 tarihleri arasında düzenlenen IV. Tarım Şurası’nın Tarımda Dijitalleşme, Veri Tabanlı Tarım ve Teknolojik Gelişim Grubu’nda görev alınmıştır. TAGEM bünyesinde yürütülen Ar-Ge çalışmaları kapsamında “**Gelecek nesil teknolojiler**” alt çalışma gruplarında aktif olarak yer alınmıştır.

Master Plan Çalışmaları

Tarımsal Araştırma Master Planı (2026–2030) çalışmaları kapsamında, **Tarımsal Mekanizasyon ve Bilişim Teknolojileri Araştırma Fırsat Alanı (AFA)** altında ve **Dijital Tarım ve Yapay Zekâ Araştırma Fırsat Alanı (AFA)** altında **Programların** hedefi, ölçülebilir performans kriterleri ve araştırma konuları tüm katılımcıların önerileri doğrultusunda belirlenerek Master Planları hazırlanmıştır.

Yürütülen Uluslararası Projeler ve Çalışmalar

Genel Müdürlüğümüz tarafından **Ufuk2020 Programı** kapsamında 2020-2025 yılları arasında 22 ülkeden 34 partner kurum ortaklığı ile yürütülen “ICT-AGRI FOOD – AgriData” faaliyetleri 31 Mayıs 2025 tarihi itibarı ile tamamlanmıştır. Proje kapsamında desteklenen Era-Net Co-fund programlarından biri olan ICTAGRI-FOOD projesinin temel amacı, sürdürülebilir gıda üretimi amacıyla tarımsal üretimden gıda işlemeye ve tüketiciye kadar tüm gıda zincirinde dijital teknolojilerin benimsenmesinin önündeki engellerin kaldırılması için çözümlerin geliştirilmesidir. Dijital teknolojiler aracılığıyla, politika üreticileri de dahil olmak üzere tarım-

gıda değeri zinciri boyunca ilgili aktörler için sürdürülebilir, çevre dostu ve sağlam tarımsal gıda yönetimini hedefleyen bilgi temelli yeni fikir, tavsiye ve araçlar geliştiren çok uluslu ve çok disiplinli projeler desteklenmesi amacıyla kurulan alt çalışma grubu olan agri-data grubunda ilgili toplantılara çevrimiçi katılım sağlanmış ve bu çalışmalara gerekli katkılar verilmiştir.

Dünya Bankası tarafından finanse edilen “**Türkiye İklim, Akıllı ve Rekabetçi Tarımsal Büyüme Projesi**” tarımsal mekanizasyon alt yapısının iyileştirilmesi amacıyla 2021 yılında başlatılmıştır. 2025 yılında Adana, Konya ve Tekirdağ Araştırma Enstitülerinin İklim-akıllı tarım teknolojileri makina ekipman alımları gerçekleştirilmiştir. Proje alt faaliyetlerinde planlanan eğitimler kapsamında da araştırmacıların mesleki gelişimini teşvik etmek amacıyla Ankara’da teorik ve uygulamalı “İHA2 Pilotluk Eğitimi” ve “Hassas Tarım Teknolojileri Eğitimi” düzenlenmiştir.

TAGEM&FAO Teknik İş birliği Projesi olan Dijital Köyler Girişimi (Digital Villages Initiative-DVI) 2023 yılında başlatılan ve faydalanıcıları Arnavutluk, Bosna Hersek, Gürcistan ve Türkiye olan Proje ile tarım ve gıda sektöründeki karşılaşılan zorlukların üstesinden gelmenin ve kırsal toplulukların geçim kaynaklarını iyileştirmenin bir yolu olarak bütünsel bir dijital kırsal dönüşümün desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu proje kapsamında da yerel toplumun öncülüğünde uygulanacak yaklaşımla faaliyetler planlanarak, kırsal toplulukların özel ihtiyaçları doğrultusunda yerel düzeyde kapasiteleri geliştirme ve sürdürülebilirliği sağlamak hedeflenerek uygulamalar hazırlanmıştır. 31.12.2025 yılında tamamlanan proje kapsamında Ankara Gündül-Boyalı ‘da Bir köy Dijital Merkezi oluşturularak kullanıcıların hizmetine sunulmuştur.

Toprak Yönetimi ve Bitki Besleme Araştırmaları

Ülkesel Coğrafi Toprak Verimliliği Bilgi Yönetim Sistemi

Tarım topraklarımızın sürdürülebilir kullanımı için “Toprak Veri Tabanı” oluşturulmaktadır. TAGEM’e bağlı 17 Araştırma Enstitüsünde, 24 alt proje ile 50.000 adet toprak örneğinde “Türkiye Topraklarının Verimlilik, Bitki Besin Maddesi ve Potansiyel Toksik Element İçeriklerinin Belirlenmesi, Toprak Veri Tabanının Oluşturulması ve Haritalanması” ülkesel projesi yürütülmektedir. Bu proje kapsamında 20 proje sonuçlandırılmış, 4 projenin çalışmaları devam etmektedir. Sonuçlanan proje verileri Ankara Toprak, Gübre ve Su Kaynakları Merkez Araştırma Enstitümüzdeki toprak bilgi sistemine aktarılmakta ve illere göre toprak parametrelerinin değişimi 1/100.000 ölçekli yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde güncellenebilir ve sorgulanabilir nitelikte Toprak Verimlilik Haritalarına dönüştürülmektedir. Ülkesel proje sonuçlandığında elde edilecek haritalar karar vericilere, araştırmacılara ve diğer kullanıcılara veri sağlayacaktır. Hazırlanan toprak bilgi yönetim sistemi ve üretilen veriler, toprak verimliliğinin artırılması, toprak bozulmasının önlenmesi, iklim değişikliğine adaptasyon, bölgesel eylem planlarının etkin olarak yürütülmesine ve politikaların oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

Tarımsal Arazi Kullanım Planlaması Araştırmaları

Toprakların kalite indekslerinin belirlenmesi, ürünlere özgü tarımsal arazi uygunluk planlarının yapılması ile bitkilerin isteklerine uygun ekoloji ve toprak koşullarda yetiştirilerek nitelikli ve yüksek verim alımının sağlanması amacıyla “Tarımsal Arazi Kullanım Planlaması” modellerinin oluşturulması gerekmektedir. Bu konuda, Mersin, Van, Kahramanmaraş, Samsun, Ordu, Kırklareli ve Manisa illerinde farklı ürünlerde arazi uygunluk sınıfı çalışmaları devam etmektedir. 2025 yılında 1 proje sonuçlanmış, 7 proje devam etmektedir, konu ile ilgili Mersin ilinde 1 yeni proje araştırma programına alınmış ve proje çalışmalarına 2026 yılında başlanması

planlanmaktadır. Yürütülen çalışmalar sonuçlandırıldığında yapay zeka destekli belirli bölgelerde arazi uygunluk değerlendirmesi yapılarak, uygun yetiştirme alanları belirlenecek ve geleceğe yönelik stratejik, fiziki ve ekonomik planların oluşturulmasına veri sağlayacaktır.

Toprak Sağlığı ve Kirliliği Araştırmaları

Tarım topraklarının üretkenliğinin ve verimliliğinin korunması amacıyla, yaygın ve noktasal kaynaklı kirleticilerle kirlenen tarım alanlarının belirlenmesi ve kirliliğin giderilmesi için uygun iyileştirme teknikleri araştırılmaktadır. Bu kapsamda Menemen ovasında ve İzmir Aliağa bölgesinde tarımsal kaynaklı nitrat, fosfor ağır metal birikimi ile doğal radyonüklid düzeyinin belirlenmesi, erozyona maruz kalmış alanların biyolojik yöntemlerle iyileştirilmesi ve tarımsal alanlardaki mikropplastik düzeyinin tespitine ilişkin araştırmalar yürütülmektedir. “Toprak Sağlığı ve Kirliliği Araştırmaları” kapsamında 6 proje devam etmekte, 2025 yılında 1 proje sonuçlanmıştır.

Gübreler ve Gübrelemede Etkinliğin Artırılması

Bitkisel üretimde verim ve kalitenin artırılması için ürüne özgü gübreleme programının yapılması, uygulama metodunun doğru seçilmesi amacıyla uzun yıllardır hazırlanan “Türkiye Gübre ve Gübreleme Rehberi”nde yer almayan ürünler için araştırmalar devam etmektedir. Azalan gübre kaynaklarının etkin kullanımı için gübreleme, fertigasyon, yavaş salımlı gübre, organik gübreler ile azaltılmış kimyasal gübre dozu araştırmaları yürütülmektedir. Bu kapsamda, Türkiye Gübre ve Gübreleme Rehberi’nin dijitalleştirilmesi çerçevesinde geliştirilen Gerçek Zamanlı Gübreleme Öneri Sistemi projesi devam etmektedir. Bu kapsamda 2025 yılında 4 proje sonuçlanmış, 24 proje devam etmektedir, konu ile ilgili 2 yeni proje araştırma programına alınmış ve proje çalışmalarına 2026 yılında başlanması planlanmaktadır.

Biyolojik Gübrelerin Geliştirilmesi

Yerel kaynaklardan mikroorganizmaların izolasyonları, etkinlikleri ve geliştirilmesi için rhizobium bakterileri, azotobakter, mikoriza ve fosfor çözücü bakterilerle “Biyolojik Gübrelerin Geliştirilmesi ve Kullanımının Yaygınlaştırılması” ülkesel projesi yürütülmektedir. Proje kapsamında 2025 yılında 4 proje sonuçlanmış, 10 proje devam etmekte, konu ile ilgili 2 yeni proje araştırma programına alınmış ve proje çalışmalarına 2026 yılında başlanması planlanmaktadır. Toprak Gübre ve Su Kaynakları Merkez Araştırma Enstitüsü tarafından yürütülen projeler sonucunda tescili alınan AZOTEK-1, AZOTEK-2, AZOTEK-3 ve AZOTEK-FASULYE mikrobiyal gübreleriyle mikrobiyal gübre kullanımının yaygınlaştırılması ve çiftçilerimizde farkındalık yaratılması amacıyla nohut, kuru fasulye, mercimek, fiğ, soya ve bezelye bitkileri ile Ankara, Antalya, Eskişehir, İzmir, Samsun, Şanlıurfa ve Tokat illerinde demonstrasyon çalışmalarının yürütüldüğü güdümlü proje 2022 yılında başlatılmış 2025 yılında proje çalışmalarına devam edilmiştir. Bu süreçte, **2025 yılında;** İzmir Menemen Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü tarafından geliştirilen **Azotol Bakla, Azotol BBF, Azotol Bezelye, Azotol Fiğ, Azotol Nohut ve Azotol Yonca** ile Şanlıurfa GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından geliştirilen **HIZIR mikrobiyal gübre** tescil alarak üretime kazandırılmıştır. Dünya Bankası tarafından finanse edilen “**Türkiye İklim, Akıllı ve Rekabetçi Tarımsal Büyüme Projesi**” mikrobiyal gübrelerin geliştirilmesinde laboratuvar alt yapısının iyileştirilmesi amacıyla 2022 yılında başlatılmıştır. 2025 yılında Ankara, İzmir, Eskişehir, Antalya ve Samsun Araştırma Enstitülerinin mikrobiyal gübre laboratuvarlarına cihaz alımları gerçekleştirilmiş, eğitim

programı kapsamında da araştırmacıların mesleki gelişimini teşvik etmek amacıyla Ankara’da “Toprak Mikrobiyolojisi ve Biyoenformatik Temel Eğitimi” düzenlenmiştir.

Organik Atık ve Artık Yönetimi

Toprak sağlığının ve verimliliğinin korunması amacıyla çeşitli bitkisel ve hayvansal atık ve artıkların değerlendirildiği “Organik Atık ve Artık Yönetimi” ülkesel projesi yürütülmektedir. Yürütülen alt projelerde atık ve artıkların doğrudan kullanımı, kompostlanması ve biyokömür olarak uygulanmasının bitki ve toprağın verim kalitesine etkileri incelenmektedir. Farklı ekolojik bölgelerde yürütülen çalışmalar kapsamında, organik atık ve artıkların kompost, yeşil gübre ve biyokömür olarak değerlendirilmesinin; toprak organik maddesinin artırılması yoluyla toprak sağlığının iyileştirilmesi ile bitkisel üretimde verim ve kalite artışının sağlanması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda yürütülen Organik Atık ve Artık Yönetimi çalışmaları, çevresel risk oluşturan atıkların tarımsal girdiye dönüştürülmesini, kimyasal gübre kullanımının azaltılmasını ve sürdürülebilir tarımsal üretim sistemlerinin desteklenmesini amaçlayan bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır. Çeşitli tesislerden çıkan ve alıcı ortama direk deşarjı çevre sorunlarına neden olan organik materyallerin (zeytin karasuyu, biyogaz fermente atığı, odun sirkesi) tarımda kullanımı ve toprağa geri dönüşümünün etkileri araştırılmaktadır. Ülkesel projede 2025 yılında konu ile ilgili 3 yeni proje araştırma programına alınmış 2 proje sonuçlandırılmış, 13 proje devam etmektedir. Ayrıca 2025 yılında TAGEM Ar-Ge destek programında Üniversite-Özel Sektör-Kamu iş birliği ile biyogaz tesisi kaynaklı organomineral gübre üretimi üzerine yürütülen 1 proje sonuçlandırılmıştır.

Tarım ve Orman Şurası Eylemleri

Tarım ve Orman Şurası’nın 4. Kararının 52. Hedefi kapsamında; kısa vadede “Tarımsal atıkların geri kazanımına yönelik araştırma projelerinin yürütülmesi” öngörülmekte olup, bu doğrultuda Organik Atık ve Artık Yönetimi Ülkesel Projesi kapsamında 16 adet projenin şura eylemleri kapsamına alınması önerilmekte önerilmektedir. Orta vadede ise “Yeşil Mutabakata uyumlu, yerli bitki besleme ve bitki koruma ürünlerinin geliştirilmesine yönelik Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarının gerçekleştirilmesi” hedeflenmekte olup, bu kapsamda yerli gübre geliştirilmesine yönelik 11 adet Ar-Ge projesinin şura eylemleri kapsamına alınması önerilmekte ve söz konusu stratejiler doğrultusunda Ar-Ge faaliyetleri yürütülmektedir.

TAGEM - TÜBİTAK iş birliği çerçevesinde 1003-Tarımsal Araştırmalar ortak çağrısı kapsamında 2023 yılında desteklenmesine karar verilen 5 projenin çalışmaları 2025 yılında devam etmiştir.

Avrupa Yeşil Eylem Mutabakatı Çalışmaları

Avrupa Yeşil Eylem Mutabakatına Uyum Eylem Planı hedefleri içerisinde yer alan “Kimyasal gübre kullanımının azaltılması” ve “Tarımsal üretimde atık ve artık yönetiminin geliştirilmesi” başlıklarına katkı sağlamak amacıyla Ar-Ge çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Toprak, Gübre ve Su Analizleri

TAGEM’e bağlı olan Araştırma Enstitüleri Laboratuvarlarında toprak, bitki, sulama suyu ile kimyasal ve organik gübre analizleri yapılmaktadır. Toplam 23 Enstitü Laboratuvarı tarımsal amaçlı toprak, bitki ve sulama suyu analizlerinde yetkilendirilmiş olup, 3 laboratuvar (Ankara, İzmir ve Gaziantep) toprak ve gübre analizlerinde akredite olmuşlardır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere 2025 yılında 14.401 adet toprak, 12.397 adet bitki, 1.157 sulama suyu ve 522 adet gübre örneğinde çeşitli analizler yapılmıştır.

Tablo 9: Araştırma Enstitüleri Toprak Su Laboratuvarları 2025 Analiz Sayıları

	Enstitü	TOPRAK		SU		BİTKİ		GÜBRE	
		Toplam Örnek sayısı	Toplam Analiz sayısı	Toplam Örnek sayısı	Toplam Analiz sayısı	Toplam Örnek sayısı	Toplam Analiz sayısı	Toplam Örnek sayısı	Toplam Analiz sayısı
1	Ankara Toprak Gübre ve Su Kaynakları Merkez Araştırma Enstitüsü	6.249	48.671	228	2.701	921	6.404	587	8.453
2	Antalya Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü	561	6.504	173	1.903	422	3.798	0	0
3	Aydın Erbeyli İncir Araştırma Enstitüsü	0	50	0	0	0	200	0	0
4	Aydın Nazilli Pamuk Araştırma Enstitüsü	0	0	0	0	37.224	37.496	0	0
5	Diyarbakır GAP Uluslararası Tarımsal Araş. ve Eğitim Merk.	155	632	0	0	5.781	9.749	0	0
6	Erzincan Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü	707	707	0	0	0	11.550	0	0
7	Erzurum Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü	1.322	9.254	26	286	72	96	0	0
8	Eskişehir Geçit Kuşığı Tarımsal Araştırma Enstitüsü	714	2.971	53	583	1.689	4.350	0	0
9	Gaziantep Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü	435	5.798	0	0	58	580	140	618
10	Giresun Fındık Araştırma Enstitüsü	763	6.820	0	0	175	1.575	0	0
11	İsparta Eğirdir Meyvecilik Araştırma Enstitüsü	277	3.738	54	618	93	837	0	0
12	İzmir Bornova Zeytincilik Araştırma Enstitüsü	100	987	0	0	43	419	0	0
13	İzmir Menemen Uluslararası Tarımsal Araş. ve Eğit. Merk.	1.993	24.797	242	3.288	529	4.522	372	1.004
14	Kahramanmaraş Doğu Akdeniz Geçit Kuşığı Tar. Araş. Ens.	415	5.702	9	72	172	1.892	0	0
15	Kırlareli Atatürk Toprak Su ve Tar. Meteoroloji Araş. Enst.	1.015	13.042	55	649	221	1.637	0	0
16	Konya Toprak Su ve Çölleşme ile Müc. Araş. Enstitüsü	1.165	3.629	39	372	401	506	0	0
17	Malatya Kayısı Araştırma Enstitüsü	117	819	0	0	1.889	2.957	0	0
18	Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsü	808	10.504	0	0	272	2.448	0	0
19	Mersin Alata Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü	801	8.700	79	948	407	6.341	0	0
20	Osmaniye Yağı Tohumlar Araştırma Enstitüsü	35	245	0	0	0	0	0	0
21	Samsun Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü	2.274	24.951	548	5.968	14	126	0	0
22	Şanlıurfa GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü	491	3.088	17	158	216	1.251	10	10
23	Tokat Orta Karadeniz Geçit Kuşığı Tar. Araş. Enstitüsü	555	2.993	2	28	298	1.579	0	0
24	Yalova Atatürk Bahçe Kùltürleri Merk. Araş. Enst.	259	2.791	33	363	67	603	0	0
TOPLAM		14.401	132.168	1.157	13.333	12.397	53.018	522	1.632

2-Performans Sonuçlarının Değerlendirilmesi

i-Alt program hedef ve göstergeleriyle ilgili gerçekleşme sonuçları ve değerlendirmeler

Tablo 10: TAGEM 2025 Yılı Performans Gösterge Gerçekleşmeleri

Alt Program	Alt Program Hedefi	Performans Göstergesi	Hedef Gösterge Değeri	Yılsonu Gerçekleşme Değeri
TARIMSAL ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME	Güvenilir gıda ve kaliteli tarım ürünlerine erişilebilirliği gerçekleştirmeye, tarımsal ve ekolojik kaynakların sürdürülebilir kullanımını sağlamaya, yerli gen kaynaklarını korumaya ve yeni çeşit geliştirmeye, alternatif mücadele metotlarını geliştirmeye yönelik araştırma ve geliştirme faaliyetleri yürütülecektir.	1-Ar-ge faaliyetleri sonucu ıslah edilen tohumluk sayısı (kümülatif)	597	613
		2-Arazi ve tohum gen bankalarında korunan bitki tohumu sayısı (kümülatif)	122.097	122.750
		3-Bitki sağlığı araştırmalarında kimyasal mücadeleye alternatif yeni bir metot, teknik ve ürün geliştirilen ar-ge faaliyet sayısı (kümülatif)	24	24
		4-Bitkisel üretimde yürütülen ar-ge faaliyeti sayısı (kümülatif)	2.820	2.897
		5-Gıda ve yemde yürütülen ar-ge faaliyeti sayısı (kümülatif)	216	219
		6-Hayvancılıkta yürütülen ar-ge faaliyeti sayısı (kümülatif)	534	534
		7-Koruma altına alınan hayvansal gen kaynaklarının sayısı	50.000	44.351
		8-Su ürünlerinde yürütülen ar-ge faaliyeti sayısı (kümülatif)	391	391
		9-Toprak ve su kaynakları korumada yürütülen ar-ge faaliyeti sayısı (kümülatif)	359	375

1-İslah çalışmalarında hat ve çeşit adaylarının beklenenin üstünde performans göstermesi nedeni ile Ar-Ge faaliyetleri sonucu ıslah edilen tohumluk sayısı, hedef gösterge değeri beklenin üzerinde olmuştur. Ancak bu sonuç istenilen ve olumlu bir durumdur.

2-Arazi ve tohum gen bankalarında korunan bitki tohumu sayısı, yapılan arazi çalışmalarında toplanan, kamu, üniversite, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından gelebilecek materyal sayısına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Ulaşılmak istenen hedef toplanan ve gelen materyal sayısı neticesinde geçilmiş olup, bu sonuç istenilen ve olumlu bir durumdur.

3-Bitki sağlığı araştırmalarında kimyasal mücadeleye alternatif yeni bir metot, teknik ve ürün geliştirilen Ar-Ge faaliyet sayısında ulaşılması istenilen hedef gösterge değerine ulaşılmıştır.

4-Bitkisel üretimde yürütülen Ar-Ge faaliyetleri hedef gösterge değeri aşılmıştır. Yürütülen projelerde verim ve kaliteyi arttırmaya yönelik hedeflere beklenenden önce ulaşılması nedeniyle projelerin sonuçlandırılmasına karar verilmesi sonucunda gösterge değeri aşılmış olup bu olumlu bir durumdur.

5-Gıda ve yemde yürütülen ar-ge faaliyeti sayısında ulaşmak istenen hedef aşılmıştır. Bunun nedeni proje faaliyetlerinin beklenenden daha erken tamamlanması sebebi ile daha fazla projenin sonuçlanması kararı verilmiştir. Bu istenilen ve olumlu bir durumdur.

6-Hayvancılıkta yürütülen ar-ge faaliyeti sayısı (kümülatif) göstergesinde hedeflenen gösterge değerine ulaşılmıştır.

7-Koruma altına alınan hayvansal gen kaynaklarının sayısında hedeflenen gösterge değerine ulaşamamıştır. Bunun nedeni Yığılca arısı koruma alt projesine yetiştiricilerin beklenenden daha düşük sayıda başvurusunun olmasıdır. Bu göstergenin gelecek yıllarda hedefine ulaşılabilmesi için gerekli tüm tedbirler alınmaktadır.

8-Su ürünlerinde yürütülen Ar-Ge faaliyeti sayısında hedeflenen gösterge değerine ulaşılmıştır.

9-Toprak ve su kaynakları korumada yürütülen Ar-Ge faaliyeti sayısı gösterge değeri hedefi aşılmıştır. Bunun sebebi yürütülen projelere ilişkin verilerin ve çıktıların yeterli olması sebebiyle, projelerin sonuçlandırılmasına karar verilmesidir. Proje hedeflerine daha erken zamanda ulaşılması hususu istenilen bir durumdur.

ii-Performans denetim sonuçları

Genel Müdürlüğümüze ait, Sayıştay Başkanlığı'nın 2025 yılında 2024 yılı hesap dönemine ait gerçekleştirdiği 2024 yılı Sayıştay Denetim Raporunda herhangi bir performans denetim bulgusu bulunmamaktadır. Genel Müdürlüğümüze ait performans programı düzenli olarak takip edilmektedir

3-Stratejik Plan Değerlendirme Tabloları

Tablo 11: TAGEM Stratejik Plan Değerlendirme Tabloları

Amaç (1)	Yeterli, Erişilebilir ve Sürdürülebilir Tarımsal Ürün Arzını Sağlamak			
Hedef (1.2)	Bitkisel üretimde verim ve kaliteyi artırmak			
Hedef (1.4)	Hayvansal üretimde verim ve kaliteyi artırmak			
Hedef (1.5)	Balıkçılık ve su ürünleri kaynaklarını koruyarak, su ürünleri üretimini artırmak			
Performans Göstergesi	Plan Dönemi Başlangıç Değeri (A)	İzleme Dönemindeki Yılsonu Hedeflenen Değer (B)	İzleme Dönemindeki Gerçekleşme Değeri (C)	Performans (%)
PG 1.2.4 Bitkisel üretimde verim ve kaliteyi arttırmaya yönelik sonuçlanan araştırma projesi sayısı	2.563	2.723	2.817	158,75
PG 1.2.5 Bitkisel üretimde tescil edilen çeşit sayısı	1.980	2.100	2.123	119,17
PG 1.4.5 Hayvan ıslahına yönelik yürütülen Ar-Ge proje sayısı	10	12	12	100,0
PG 1.4.6 Hayvancılıkta geliştirilen / tescil edilen hat / ırk sayısı	77	78	77	0,0
PG 1.5.6 Tescili yapılan su ürünleri tür sayısı	37	40	46	300,0

PG 1.2.4: Performans Göstergesi değerlerine ulaşılarak aşılmıştır. Ar-Ge faaliyetleri sonucunda bitkisel üretimde verim ve kaliteyi arttırmaya yönelik sonuçlanan araştırma projelerinde beklenenin üstünde performans göstermesi sonucunda hedefin üzerinde artış olmuştur.

PG 1.2.5: Performans Göstergesi değerlerine ulaşılarak aşılmıştır. Ar-Ge faaliyetleri sonucu ıslah edilen tohumluk sayısında, yürütülen bitki ıslahı çalışmalarında hat ve çeşit adaylarının beklenenin üstünde performans göstermesi sonucunda artış olmuştur. Bu hususu Ar-Ge çalışmalarında istenilen bir durumdur.

PG 1.4.5: Performans gösterge değerine ulaşılmıştır Islahı yapılan hayvanlara ait tüm verim kayıtlarının tutulması ve sonuçlarının sahaya aktarılması, döl veriminin artırılması, suni tohumlamanın yaygınlaştırılması ve genomik seleksiyon çalışmaları yürütülmektedir. Bu

kapsamda hayvanlara ait verimler tutulmakta ve damızlık değeri yüksek hayvanların yetiştiricilikte kullanımı sağlanmaktadır.

PG 1.4.6: Performans gösterge değerine ulaşamamıştır. Yıl içinde yapılan 1 başvuruya ait dosya, alt komite tarafından Tescile yetersiz bulunduğundan 2025 yılı Tescil Komite toplantısı gerçekleştirilememiştir. 2026 yılında gelecek başvurular değerlendirmeye alınacaktır.

PG 1.5.6: Performans Göstergesi değerlerine ulaşılarak aşılmıştır. Su ürünleri alanında yürütülen yetiştiricilik, biyoekoloji ve stok tespiti Ar-Ge faaliyetleri kapsamında araştırmacı personelimiz tarafından türler ile ilgili elde edilen nitelikli veriler, 2025 yılı Tescil Komitesi'ne sunulmuştur. Komite tarafından yapılan teknik değerlendirmeler neticesinde, sunulan türlerin tamamının tescil kriterlerini karşılaması ve tescil sürecinin başarıyla sonuçlanması sebebiyle göstergede öngörülen hedef değerlerin üzerine çıkmıştır.

Amaç (2)	Üretimden Tüketime Kadar Gıda ve Yem Güvenilirliğini Sağlamak			
Hedef (2.2)	Gıda güvenilirliğine yönelik uygulamaları geliştirmek, gıda kayıp ve israfının azaltılmasını sağlamak			
Hedef (2.3)	Bitki sağlığı hizmetlerini geliştirmek			
Hedef (2.4)	Hayvan sağlığı hizmetlerini geliştirmek ve hayvan refahını korumak			
Performans Göstergesi	Plan Dönemi Başlangıç Değeri (A)	İzleme Dönemindeki Yıllık Hedeflenen Değer (B)	İzleme Dönemindeki Gerçekleşme Değeri (C)	Performans (%)
PG 2.2.4 Tarım-gıda sanayi atık artıklarının azaltılmasına ve ekonomiye kazandırılmasına yönelik sonuçlandırılan proje sayısı	5	15	15	100,0
PG 2.3.4 Biyolojik ve biyoteknik mücadele yöntemleri konusunda sonuçlanan proje sayısı	3	9	9	100,0
PG 2.4.5 Hayvan sağlığı alanında sonuçlandırılan proje sayısı	13	33	43	150,0

PG 2.2.4: Performans gösterge değerine ulaşılmıştır. Tarım-gıda sanayi atık artıklarının azaltılmasına ve ekonomiye kazandırılmasına yönelik yürütülen Ar-Ge faaliyetleri mevcut kaynakların etkin kullanımı açısından son derece önem arz etmektedir.

PG 2.3.4: Hedeflenen performans değerine ulaşılmıştır. Mevcut zararlı organizmalarla mücadele başta biyolojik mücadele olmak üzere alternatif mücadele metodlarının kullanılmasına öncelik vermek ve zirai mücadele ilaçlarının kullanımını asgariye indirmek suretiyle uluslararası metodlar kullanılarak biyolojik ve/veya biyoteknik mücadele ürünü ve metodu geliştirilmekte, bilimsel çalışmalar yürütülmektedir.

PG 2.4.5: Performans göstergesinde hedeflenen değer aşılmıştır. Hayvan Sağlığı Araştırma Fırsat alanı kapsamında yürütülerek sonuçlandırılan projeler Araştırma Yönetim Komitesi tarafından kabul edilmiştir. Süre talep edeceği ön görülen projeler sonuçlandırıldığı için hedef aşılmıştır. Sonuçlanan projeler ile hayvan hastalıklarına karşı geliştirilen aşı, hızlı teşhis kiti gibi veteriner tıbbi ürünler hem koruyucu hekimlik kapsamında saha ihtiyaçlarına cevap verebilme, hem de hastalıkların erken tanısına olanak sağlayarak ekonomik kayıpların azaltılmasına, epidemiyolojik çalışmalar ise bölgeye özgü hastalık etkenlerinin tespiti ile aşı suşlarının belirlenmesine katkı sağlamaktadır.

Amaç (4)	Planlı, Dirençli ve Gelişime Açık Bir Tarım Sektörü Oluşturmak			
Hedef (4.2)	Sürdürülebilir bir tarım sektörü için tarımsal risklerin etkilerini azaltmak, alt sektörlere yönelik politika önerileri geliştirmek			
Hedef (4.3)	Tarımsal üretime yönelik Ar-Ge faaliyetleri geliştirmek ve sonuçlarının uygulamaya aktarılmasını sağlamak			
Hedef (4.4)	Tarımsal girdilerde dışa bağımlılığı azaltmak			
Hedef (4.5)	Tarımda yenilikçi uygulamaları yaygınlaştırmak			
Performans Göstergesi	Plan Dönemi Başlangıç Değeri (A)	İzleme Dönemindeki Yılsonu Hedeflenen Değer (B)	İzleme Dönemindeki Gerçekleşme Değeri (C)	Performans (%)
PG 4.2.4 Alt sektörler için hazırlanan orta ve uzun vadeli politika raporu sayısı	25	35	29	40,0
PG 4.3.1 Ar-Ge destek programı ve Kamu-Özel sektör iş birliği kapsamında sonuçlanan proje sayısı	790	860	889	141,4
PG 4.3.2 Gıda ve yem alanında sonuçlandırılan proje sayısı	39	89	87	96,0
PG 4.3.3 Halk elinde ülkesel hayvan ıslahı proje sayısı	242	248	226	0,0
PG 4.4.1 Yerli ve milli gübre geliştirmek için sonuçlanan Ar-Ge proje sayısı	23	36	33	76,9
PG 4.4.2 Geliştirilen ve üretilen kanatlı aşıları sayısı	0	1	1	100,0
PG 4.4.3 Gıda endüstrisinde kullanılan yerli starter kültürlerin geliştirilmesine yönelik yapılan proje sayısı	6	8	9	150,0
PG 4.5.1 Tarım makinaları ve teknolojileri konusunda sonuçlanan Ar-Ge proje sayısı	20	29	26	66,6
PG 4.5.2 Pestisit ve gübre kullanımını azaltmak için geliştirilen akıllı teknoloji ve yöntem sayısı	5	9	8	75,0

PG 4.2.4: Hedeflenen değere ulaşılamamıştır. 2018-1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Müdürlüğümüze verilen "Tarımsal ürün piyasalarındaki ulusal ve uluslararası gelişmeleri izlemek" görevi doğrultusunda "Sektörler bazında mevcut durum, sorun alanları ve gelecek eğilimlerini ortaya koyan Politika Belgelerinde ülkemiz tarımının mevcut şartları ve Genel Müdürlüğümüz bünyesindeki teknik kapasiteler dikkate alınarak bir format değişikliğine gidilmiştir. Bu kapsamda Sektör Politika Belgeleri yerine "Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Raporu" raporu hazırlanması kararlaştırılmıştır. 2025 yılı içerisinde söz konusu raporun formatı, pozisyonu ve iş akış mekanizması oluşturulmuştur. Bu durumdan dolayı 2025 yılı performans hedeflerine ulaşılamamıştır. Ancak 2026 yılı sonu itibarıyla performans göstergelerinde ulaşılması hedeflenen 40 adet rapor sayısına ulaşacak şekilde raporlar hazırlanacaktır. Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Raporu doğrudan sektörle teması olan Enstitü Müdürlüklerinde görev yapan tarım ekonomistlerince hazırlanacaktır. Bu sayede sorunlar ve olası çözüm önerileri dinamik bir şekilde raporlanarak karar vericilere yön gösterecektir..

PG 4.3.1: Hedef aşılmıştır. Kamu-Özel Sektör İşbirliği kapsamında Enstitülerden her yıl talep edilen bilgiler doğrultusunda proje sayısında artış olduğu görülmüştür.

PG 4.3.2: Hedefe kısmen ulaşılmıştır. Gıda güvenilirliğine yönelik uygulamaları geliştirmek; gıda kayıp ve israfının azaltılmasını, gıda-yem kalitesi ve güvenilirliğini sağlamak son derece önemlidir. Bu konularda araştırma faaliyetleri yürütülmektedir.

PG 4.3.3 : Hedef performans göstergesi değerine ulaşılamamıştır. Halk elinde ıslah projesi her zaman denetlenebilir olması sebebiyle proje yükümlülüklerini yerine getirilemeyen projelerin kapatılması durumu projeye önemli bir katkı sağlamaktadır. Çünkü aksaklıkları olan projelerin

ayıklanması söz konusu olabilmekte ve mevcut projelerin sürdürülebilirliğinin arttırarak olumlu etki yaratmıştır.

PG 4.4.1: Hedef performans göstergesi değerine ulaşamamıştır. Sonuçlanması beklenen projelerden bir kısmı iklimsel ve teknik aksamalardan dolayı tamamlanamamıştır. Tamamlanan Projelerinin sonuçları ilgili kurumlar ile paylaşılacaktır.

PG 4.4.2: Performans gösterge değerine ulaşmıştır. Ülkemiz kanatlı sektöründe önemli ekonomik kayıplara sebep olan ve yaygın görülen Newcastle hastalığına karşı yerli aşı geliştirilmesi ve üretimi bu alanda ithalata bağımlılığın önlenmesine sağlayacağı katkı yönüyle önem arz etmektedir.

PG 4.4.3: Performans Göstergesi değerlerine ulaşarak aşılmıştır. 1 Ocak-31 Aralık 2024 itibarıyla hedeflenen değere ulaşılmış olup herhangi bir değişiklik önerisi bulunmamaktadır. Öngörülenden daha fazla proje başvuru olmuş ve olumlu geçen değerlendirme süreci sonunda destek kapsamında alınmıştır.

PG 4.5.1: Hedeflenen değere ulaşamamıştır. Sonuçlanması beklenen projelerden bir kısmı teknik aksamalardan dolayı tamamlanamamıştır Tarım Makinaları ve Teknolojileri konusuna ilişkin Ar-Ge projeleri devam edecektir.

PG 4.5.2: Hedeflenen değere ulaşamamıştır. Sonuçlanması beklenen projelerden bir kısmı teknik aksamalardan dolayı tamamlanamamıştır.

Amaç (5)	Toprak ve Su Kaynakları ile Biyolojik Çeşitliliğin Sürdürülebilir Yönetimini Sağlamak			
Hedef (5.1)	Toprağı koruyarak verimli kullanılmasını sağlamak			
Hedef (5.3)	Genetik kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliğini sağlamak			
Performans Göstergesi	Plan Dönemi Başlangıç Değeri (A)	İzleme Dönemindeki Yılsonu Hedeflenen Değer (B)	İzleme Dönemindeki Gerçekleşme Değeri (C)	Performans (%)
PG 5.1.1 Gübreler ve gübrelerin etkin kullanımı için sonuçlanan Ar-Ge proje sayısı	31	40	38	77,78
PG 5.1.2 Arazi uygunluk sınıflarının belirlenmesi için sonuçlanan proje sayısı	3	5	5	100,0
PG 5.1.3 Koruyucu toprak işleme ve doğrudan ekim alanında sonuçlanan araştırma proje sayısı	15	19	17	50,0
PG 5.3.1 Halk elinde ve araştırma enstitülerinde canlı olarak korunan hayvan ırkı sayısı	34	36	35	50,0
PG 5.3.2 Ulusal Su Ürünleri Gen Bankasında muhafaza altına alınan genetik materyal sayısı	24.000	27.000	33.700	323,3
PG 5.3.3 Arazi ve tohum gen bankalarında korunan bitki tohumu sayısı	120.796	121.796	122.750	195,40
PG 5.3.4 Tescili ve korunmasına yönelik çalışma yapılan yerel çeşit sayısı	37	41	49	300,0

PG 5.1.1: Hedef performans göstergesi değerine ulaşamamıştır. Sonuçlanması beklenen projelerden bir kısmı iklimsel ve teknik aksamalardan dolayı tamamlanamamıştır. Tamamlanan Projelerinin sonuçları ilgili kurumlar ile paylaşılacaktır.

PG 5.1.2: Hedefe ulaşılmıştır. Projelerin sonuçları ilgili kurumlar ile paylaşılmaktadır. Proje kapsamında arz-talep dengesi çerçevesinde planlı üretim ile doğal kaynakları etkin ve sürdürülebilir kullanımı amaçlanmakta ve Ar-Ge çalışmaları yürütülmektedir.

PG 5.1.3: Hedeflenen değere ulaşamamıştır. Sonuçlanması beklenen projelerden bir kısmı teknik aksamalardan dolayı tamamlanamamıştır.

PG 5.3.1: Hedeflenen değere ulaşılamamıştır. Her yıl vatandaşın durumu ve iklim şartlarına göre başvurular değişkenlik göstermektedir. Çalışmalar devam etmektedir. 2026 yılında korumaya başlanacak yeni ırklara başvuru olduğunda korunan ırk sayısı da artacaktır.

PG 5.3.2: Hedef göterge değeri aşılmıştır. Genetik kaynakların belirlenmesi çalışmaları için gerçekleştirilen proje faaliyetleri kapsamında saha çalışmalarının etkinliği neticesinde hedeflenenin üzerinde biyolojik çeşitlilik erişimi sağlanmıştır. Elde edilen materyallerin envantere dahil edilmesiyle Gen Bankasında muhafaza altına alınan genetik materyal sayısında artış olmuştur. Bu durum da performansda belirlenen hedef değerinin üzerine çıkılmasına vesile olmuştur.

PG 5.3.3: Hedef aşılmıştır. Hedeflere ve performans göstergesi değerlerine ulaşmada stratejik planda öngörülmeleyen kurumsal kapasite ihtiyaçları (personel, fiziki, teknolojik ve mali kaynak) ortaya çıkmamıştır. Araştırma projeleri sonucunda gen bankalarında muhafaza edilen materyal sayısında artış olmuştur.

PG 5.3.4: Hedef aşılmıştır. Görevli enstitü müdürlüklerince tanımlama ve karakterizasyon çalışmaları tamamlanan çeşitlerde tescil edilen çeşit sayısında artış olmuştur.

Amaç (6)	İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesini ve Dirençliliği Artırmak			
Hedef (6.1)	İklim değişikliğine uyum kapasitesini artırmak			
Hedef (6.2)	Sera gazı emisyon azaltım kapasitesini artırmak ve yenilenebilir enerji kullanımını yaygınlaştırmak			
Hedef (6.3)	Tarımsal kuraklıkla mücadele kapasitesini artırmak			
Performans Göstergesi	Plan Dönemi Başlangıç Değeri (A)	İzleme Dönemindeki Yılsonu Hedeflenen Değer (B)	İzleme Dönemindeki Gerçekleşme Değeri (C)	Performans (%)
PG 6.1.1 İklim değişikliğinin tarıma etkileri ve uyum konusunda sonuçlanan Ar-Ge proje sayısı	7	12	16	180,0
PG 6.1.2 Tarım ve mera topraklarında erozyon ve arazi bozulumu alanında sonuçlanan Ar-Ge proje sayısı	75	78	80	166,6
PG 6.2.1 Tarımda sera gazı emisyonları ölçümü ve azaltım Ar-Ge proje sayısı	3	7	5	50,0
PG 6.2.2 Tarımsal atıkların toprakta kullanımı için sonuçlandırılan Ar-Ge proje sayısı	12	17	14	40,0
PG 6.2.3 Yenilenebilir enerji kaynaklarının tarımsal üretimde kullanılmasına yönelik araştırma proje sayısı	5	10	7	40,0
PG 6.3.1 Tarımsal kuraklığın belirlenmesi ve izlenmesi konusunda sonuçlanan Ar-Ge proje sayısı	19	22	23	133,3
PG 6.3.2 Tarımda etkin su yönetimi için sonuçlanan Ar-Ge proje sayısı	107	129	119	54,5
PG 6.3.3 Tarımsal kuraklıkla mücadeleye yönelik eğitilen uzman/personel sayısı	50,00	180	185	103,8

P.G 6.1.1: Hedeflenen değer aşılmıştır. Bazı projelerde çalışmalar yeterli olarak görüldüğünden tamamlanması ve sonuçlandırılmasına karar verilmiştir.

PG 6.1.2: Hedeflenen değer aşılmıştır. Bazı projelerde çalışmalar yeterli olarak görüldüğünden tamamlanması ve sonuçlandırılmasına karar verilmiştir. Proje sonuçları ilgili kurumlar ile paylaşılacaktır.

PG 6.2.1: Hedef performans göstergesi değerine ulaşamamıştır. Tamamlanan Projeler ile tarımsal faaliyetlerden kaynaklı (bitkisel üretim ve hayvancılık) atmosfere salınan sera gazlarının (metan, karbondioksit ve nitrozoksit) ölçüm, izleme ve raporlanması ile düşük karbonlu tarımsal üretim için sera gazlarının azaltımına yönelik tedbir ve önerilerin Bakanlığımız Strateji eylem planı ile Ulusal İklim değişikliği azaltım strateji ve eylem planlarına entegre edilmesi sağlanacaktır. Hedeflenen değerden sapma yaşanmıştır. Sonuçlanması beklenen projelerden bir kısmı teknik aksamalardan dolayı tamamlanamamıştır. Bir sonraki yıla uzatılmıştır.

PG 6.2.2: Hedeflenen değere ulaşamamıştır. Sonuçlanması beklenen projelerden bir kısmı iklimsel ve teknik aksamalardan dolayı tamamlanamamıştır. Tamamlanan Projelerinin sonuçları ilgili kurumlar ile paylaşılacaktır.

PG 6.2.3: Hedeflenen değere ulaşamamıştır. Sonuçlanması beklenen projelerden bir kısmı teknik aksamalardan dolayı tamamlanamamıştır.

PG 6.3.1: Hedef aşılmıştır. Bunun nedeni ilgili konuda 1 adet toplu sonuç olarak gelen projenin sonuç raporlarının sunulması şeklinde karar alınmasından kaynaklanmaktadır.

PG 6.3.2: Hedef performans göstergesi değerine ulaşamamıştır. Sonuçlanması beklenen projelerden bir kısmı iklimsel ve teknik aksamalardan dolayı tamamlanamamıştır. Bir sonraki yıla uzatılmıştır. Bununla birlikte iş akış süreçleri belirlenmiş ve iş tanımları yapılmış olup gösterge değerlerine ilişkin gelecek yıllara dair gerekli çalışmalar yapılmaktadır. Tamamlanan Projelerinin sonuçları ilgili kurumlar ile paylaşılacak ve araştırma faaliyetlerinde mükerrerlikler önlenecektir.

PG.6.3.3: Hedeflenen değere ulaşılmıştır. Tarımsal araştırma projelerinin sonuçları ilgili kurumlar ile paylaşılacak ve araştırma faaliyetlerinde mükerrerlikler önlenecektir. Akademisyen ve araştırma personelinin eğitim ve yayım programlarına katılımı artırılarak Ar-Ge ve yayım ilişkisi güçlendirilecektir.

Amaç (7)	Kurumsal Kapasiteyi Geliştirmek			
Hedef (7.3)	Sürekli öğrenen bir organizasyon yapısı oluşturmak			
Performans Göstergesi	Plan Dönemi Başlangıç Değeri (A)	İzleme Dönemindeki Yılsonu Hedeflenen Değer (B)	İzleme Dönemindeki Gerçekleşme Değeri (C)	Performans (%)
PG 7.3.5 Kadın erkek fırsat eşitliğinin güçlendirilmesi amacıyla düzenlenen atölye ve farkındalık faaliyeti sayısı	0	8	0	0,0

PG 7.3.5: Hedef performans göstergesi değerine ulaşamamıştır. İnsan kaynağı planlamasında yaşanan geçici sınırlılıklar nedeniyle ilgili faaliyetler 2025 yılı içinde gerçekleştirilememiştir. Ancak 2026 yılı için gerekli koordinasyon sağlanmış olup, faaliyetlerin telafi edilerek hedeflenen değere ulaşılması planlanmaktadır.

4-Performans Bilgi Sisteminin Değerlendirilmesi

2025 Yılı Performans Programı program bütçe esaslarına göre hazırlanmış, 3 er aylık dönemler halinde izlenerek raporlanmıştır.

IV-KURUMSAL KABİLİYET VE KAPASİTENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A-Üstünlükler

- Bakanlığımız Tarımsal Ar- Ge Faaliyetlerinin Cumhuriyet dönemine kadar dayanan köklü bir geçmişe sahip olması
- Tarımsal Ar-Ge organizasyonu içerisinde 49 Araştırma Enstitüsü ve 29 Araştırma Yetkisi verilen Bakanlık kuruluşu olması
- TAGEM ve Araştırma Enstitülerinde tarımsal Ar-Ge’de farklı disiplinlerde yetişmiş, tecrübeli personel varlığı
- Araştırma Enstitülerinde çalışan araştırmacılar için yüksek lisans ve doktora yapma imkanlarının bulunması ve teşvik edilmesi
- Araştırma Enstitülerimizde Ar-Ge projelerinin yürütülmesi için yeterli arazi, alt yapı, donanım ve güçlü bir Ar-Ge kapasitesine sahip olması
- TAGEM ve Araştırma Enstitülerinin farklı kurumlarla ortak çalışma (işbirliği) imkanlarının varlığı
- Ar-Ge çalışmalarına konu olabilecek zengin bitkisel ve hayvansal genetik kaynaklarımızın varlığı
- Güçlü bir kamu-üniversite-özel sektör iş birliğinin varlığı

B-Zayıflıklar

- Yetişmiş insan kaynağının kaybedilmesi
- Ar-Ge çalışmalarının 7/24 esasına göre faaliyet göstermesi nedeniyle yardımcı personel eksikliği
- TAGEM Araştırma Enstitülerinin kullanımında olan Ar-Ge arazilerinin farklı kurum ve kuruluşlarca tarım dışı kullanım ve tahsis taleplerinin giderek artması
- Araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılmasında uygun tanıtım platformların yetersizliği
- Ar-Ge sonuçlarının ticarileştirilmesinin istenilen seviyede olmaması

İÇ KONTROL GÜVENCE BEYANI

Harcama yetkilisi olarak görev ve yetkilerim çerçevesinde;

Harcama birimimizce gerçekleştirilen iş ve işlemlerin idarenin amaç ve hedeflerine, iyi malî yönetim ilkelerine, kontrol düzenlemelerine ve mevzuata uygun bir şekilde gerçekleştirildiğini, birimimize bütçe ile tahsis edilmiş kaynakların planlanmış amaçlar doğrultusunda etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanıldığını, birimimizde iç kontrol sisteminin yeterli ve makul güvenceyi sağladığını bildiririm.

Bu güvence, benden önceki harcama yetkilisi/yetkililerinden almış olduğum bilgiler, harcama yetkilisi olarak sahip olduğum bilgi ve değerlendirmeler, yönetim bilgi sistemleri, iç kontrol sistemi değerlendirme raporları, izleme ve değerlendirme raporları ile denetim raporlarına dayanmaktadır.

Bu raporda yer alan bilgilerin güvenilir, tam ve doğru olduğunu beyan ederim.

(Ankara - 20/01/2026)

Dr. Mustafa Altuğ ATALAY

Genel Müdür

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü

Adres: Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı,
Eskişehir Yolu 10. Km, Çankaya/ANKARA

Tel: 0 (312) 307 60 00

<https://tarimorman.gov.tr/TAGEM>